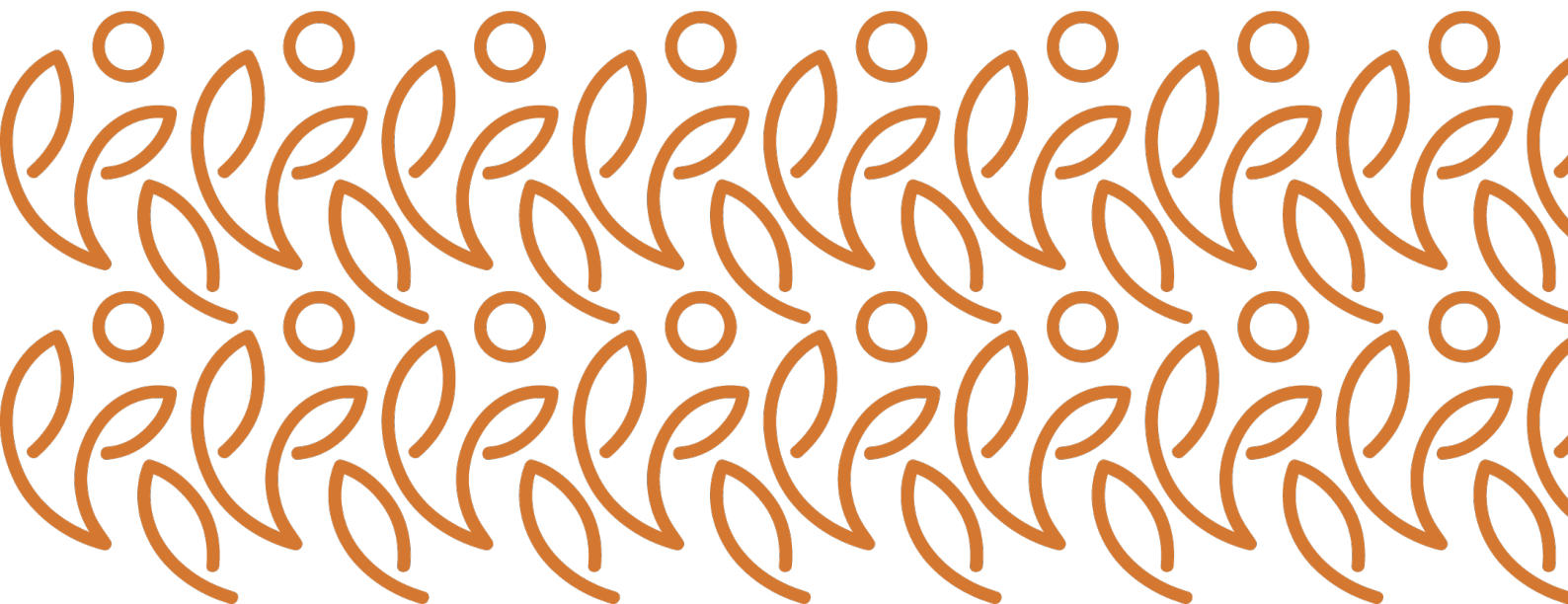

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025–2028

Hyväksytty 16.12.2024 § 141 Aluevaltuusto

8011-2022-0

Sisällysluettelo

YLEISOSA 4

Hyvinvointialuejohtajan katsaus	4
Hyvinvointialueuudistus	5
Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle	5
Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet 2023–2026	7
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia	8
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätavoitteet vuodelle 2025	8
Hyvinvointialueiden ohjaus	11
Neuvottelut hyvinvointialueen kanssa	13
Talousarvion lainsäädännöllinen viitekehys ja lainsäädäntö	14
Talouden kehitysnäkymät	14
Hyvinvointialuehallinto	15
Hyvinvointialueiden rahoituksen määräytyminen	16
Rahoituksen tarkistaminen	17
Hyvinvointialueiden päivitetty rahoituslaskelma vuodelle 2025	18
Jälkikäteistarkistus korottaa vuoden 2025 rahoitusta	18
Palvelutarpeen kasvu ja hyvinvointialueindeksi on huomioitu rahoituslain mukaisesti	18
Rahoituksen painelaskelma sisältää arvion aluekohtaisesta jälkikäteistarkistuksesta vuosille 2026–2028	20
Kestävä ja kannustava rahoitus sekä hyvinvointialueiden ohjaus	21
Rahoitusmallin muutokset	21
Vertailtavuuden parantaminen ja kustannusten avoimuus	24
Ohjaus	25
Arviointimenettely	26
Lisärahoitus	27
Raportointivelvoite	27
Valtiovarainministeriölle suoritettava muutosohjelman raportointi	28
Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	29
Uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelma (UTV-ohjelma)	32
Toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen –avustus	34
Kehittäminen ja hankkeet	38
Asiakasnäkökulma	39
Laatu, asiakas- ja potilasturvallisuus	40
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatio	41

Henkilöstöorganisaatio	41	
Talousarvioon viedyt organisaatorakenteessa tapahtuneet muutokset	42	
Katsaus henkilöstöstä	44	
Toimielinorganisaatio	47	
KÄYTTÖTALOUSOSA	50	
Hyvinvointialueen talousarvion lähtökohdat	50	
Talouden tilannekuvan muutos	50	
Vuoden 2025 hyvinvointialueiden rahoitus	51	
Hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma ja talouden tasapainottaminen		52
Talousarvion ja -suunnitelman rakenne ja sitovuus	53	
Talousarvion tuloslaskelma	56	
Investointisuunnitelma 2025–2028	60	
Sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelman investoinnit	62	
Pelastustoimen osasuunnitelman investoinnit	64	
Investoinnit yhteensä molemmat osasuunnitelmat huomioiden		64
Rahoituslaskelma	65	
Hyvinvointialuekonserni	71	
Toiminnalliset tavoitteet ja taloussuunnitelmat	73	
Hallinto- ja strategiapalvelut	73	
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	75	
Perhe- ja sosiaalipalvelut	78	
Ikäihmisten palvelut	80	
Kuusiolinnalla Terveys Oy	83	
Pelastustoimi	87	

YLEISOSA

Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue aloitti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuussa 1.1.2023. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue muodostui aiemmista 11 järjestämisvastuussa olleesta sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiosta ja pelastuslaitoksesta. Hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa käyttää vaaleilla valittu valtuusto. Aluevaltuusto ja muut toimielimet ovat aloittaneet työskentelynsä keväällä 2022.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue tulee lokakuun 2024 tietojen pohjalta laaditun ennusteen mukaisesti tekemään alijäämää vuodelta 2024 noin 58 miljoonaa euroa. Vuodelta 2023 alijäämää kertyi 45 miljoonaa euroa. Kahden ensimmäisen toimintavuoden jälkeen kertynyttä alijäämää on arviolta yhteensä 103 miljoonaa euroa. Nyt käsittelyssä oleva vuoden 2025 talousarvio on 27 miljoonaa euroa alijäämäinen. Näin tämä ei yksinkertaisesti voi jatkua. Vuoden 2025 talousarvioon liittyy vielä erityisenä epävarmuustekijänä kevään 2025 tuleva palkkaratkaisu.

Talous tulisi saada tasapainoon ja kertyneet alijäämät katettua vuoden 2026 loppuun mennessä. Hyvinvointialueellamme laadittu uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelma (UTV) ei ole tuottanut vielä säästöjä siinä määrin kuin alun perin odotettiin ja näin ollen aluehallitus on jo päättänyt uuden uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelman (UTV2) valmistelusta. Laaja organisaatiouudistus on parhaillaan meneillään. Uusi ohjelma valmistuu alkuvuodesta 2025 ja talouden suunnan muuttamiseksi se tulee hyväksyä yhtenä kokonaisuutena ja laittaa täytäntöön mahdollisimman nopeasti. Viivyttelyyn ei ole varaa. Näkyvissä on jo se, että ne alueet, jotka ovat nopeimmin pystyneet tekemään hankalat päätökset palveluverkkoon ym. liittyen, saavat talouttaan jo oikenemaan. Hyvinvointialueen korjattu talousarvio, joka ottaa huomioon laaditun ohjelman toimenpiteet, tuodaan aluevaltuuston käsittelyyn maaliskuussa 2025. Lisäksi hyvinvointialueellamme on talousarviovalmistelun yhteydessä käynnissä jo toiset koko henkilöstöä koskevat YT-neuvottelut. Keväällä 2025 on edessä huomattavasti hankalampia päätöksiä kuin tähän saakka on tehty.

Mikäli Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ei saa talouttaan tasapainoon ja syntyneitä alijäämiä katettua, tulee pohdittavaksi lisärahoituksen hakeminen valtiolta. Mikäli talous ei 2026 lopussa ole tasapainossa, edessä on arviointimenettely. Tällöin keskeistä hyvinvointialueen itsenäisen toiminnan jatkamisen turvaamiseksi on se, että alueella on uskottava ohjelma taloutensa tasapainottamiseksi.

Pitäkäämme päätöksenteko eteläpohjalaisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluista omissa käsissämme.

Tero Järvinen

hyvinvointialuejohtaja

Hyvinvointialueuudistus

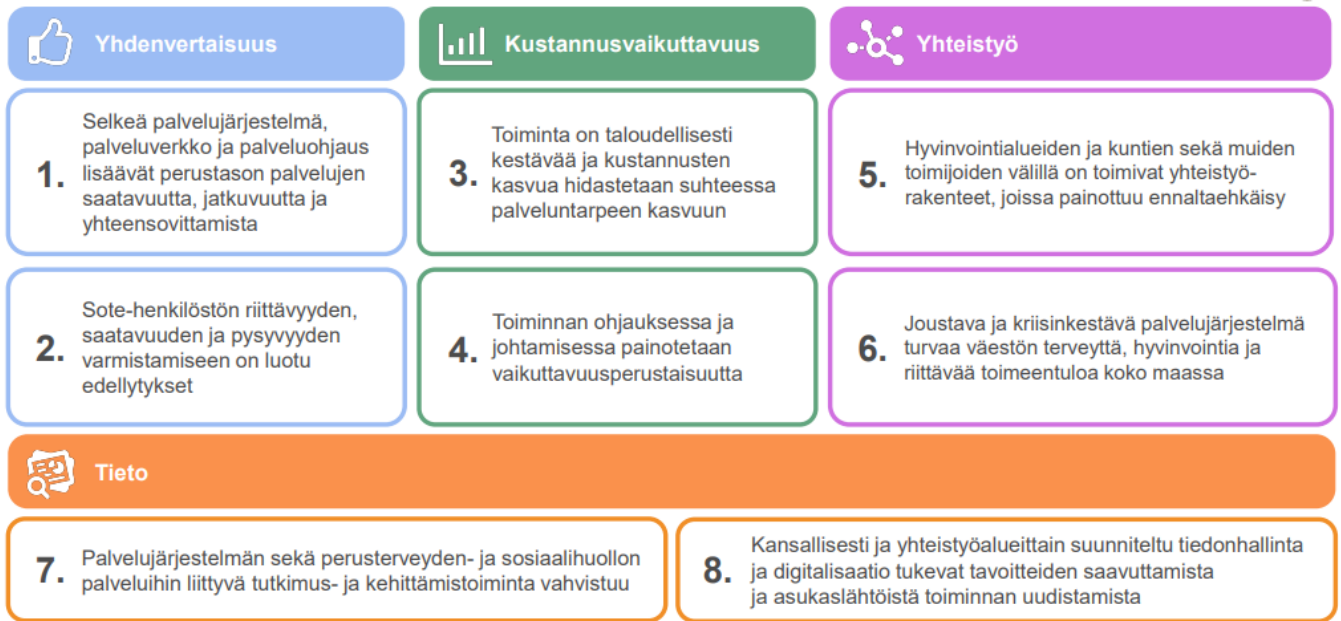
Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle

Sote-uudistus on Suomen historian yksi merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Poikkeuksena oli Helsingin kaupunki, jolla säilyy sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu. Lisäksi HUS-yhtymällä on erikseen säädetty järjestämisvastuu erikoissairaanhoidon liittyvistä tehtävistä omalla alueellaan. Valtakunnallisista tavoitteista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, jäljempänä sote-järjestämislaki) 22 §:ssä. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet ovat strategisia tavoitteita ja koskevat koko Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa.

Hyvinvointialueiden ohjausrakenteita kehitetään ja selkeytetään tällä hallituskaudella siten, että varmistetaan yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvet, henkilöstön riittävyys, hillitään kustannusten nousua ja edistetään kustannusvaikuttavuutta ottaen huomioon tarve säilyttää hyvinvointialueiden omistajuus omasta taloudestaan. Hallitusohjelman mukaan hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovittaminen säädetään valtiovarainministeriön tehtäväksi siten, että eri ministeriöiden päällekkäiset hyvinvointialueiden toimintaan ja talouden ohjaukseen liittyvät lakisäätöiset väliaineet yhdistetään ja lakisäätöisiä neuvottelumenettelyitä selkiytetään ja neuvotteluille määritellään nykyistä selkeämmät tavoitteet.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain. Jokaiselle tavoitteelle on määritelty mittarit, joiden avulla tavoitteen etenemistä voidaan seurata. Hyvinvointialueiden on huomioitava sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet esimerkiksi palvelustrategiassaan sekä toiminnan ja talouden muutosohjelmissaan.

Valtioneuvosto vahvisti 1.12.2022 ensimmäiset sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2023–2026, näitä tavoitteita on päivitetty ja vahvistettu tammikuussa 2024. Sote-järjestämislain 22 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisia tavoitteita voidaan tarvittaessa muuttaa kesken nelivuotiskauden. Ohjauksen kehittymisen myötä seuraavat valtakunnalliset tavoitteet laaditaan valtiovarainministeriön koordinoimana koskemaan kaikkia hyvinvointialueiden tehtäviä.

Kuva 1. Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle

Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet 2023–2026

Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.

Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.

Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.

Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.

Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan.

Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.

Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.

Lähde: Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2023–2026 - Valto (valtioneuvosto.fi), <https://intermin.fi/pelastustoimi/pelastustoimen-strategia>

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia

Aluevaltuusto hyväksyi hyvinvointialue- ja palvelustrategian 21.11.2022. Hyvinvointialueen toiminta koskettaa jokaista eteläpohjalaista. Siksi ei ole samantekevää, miten ja millaisia palveluja hyvinvointialue järjestää ja tuottaa. Hyvinvointialuestrategia antaa perustan hyvinvointialueen kaikelle toiminnalle.

Hyvinvointialuestrategia perustuu arvioon hyvinvointialueen tilanteesta laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista, taloudesta ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueen tehtävien toteuttamiseen. Eli siihen, millainen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarve meillä eteläpohjalaisilla on nyt ja tulevaisuudessa ja miten hyvinvointialue vastaa palvelutarpeeseen. Strategia huomioi myös pelastuslaitoksen toiminnan tavoitteet, voimavarat ja palvelutarpeet.

Strategian keskeinen sisältö kiteytyy viiteen osa-alueeseen: Arvot, palvelulupaus, palvelujen tuottaminen, päätavoitteet ja indikaattorit sekä painopistealueet. Strategian keskeisiä lähtökohtia ovat toimivan palveluverkon ja lähipalvelujen turvaaminen, henkilöstön saatavuus, käynnistysvaiheen hallinnolliset muutokset, rahoituksen riittävyyden varmistaminen sekä yhteisistä pelisäännöistä sopiminen esimerkiksi kuntien, yksityisten palveluntuottajien ja sidosryhmien kanssa.

Hyvinvointialuestrategian päätavoitteet kohdistuvat väestöön ja asiakkaisiin, organisaatioon sekä johtamiseen ja talouteen. Strategian mukaisesti palvelut tuotetaan oman tuotannon lisäksi julkisilta, yksityisiltä ja järjestöiltä ostettuina palveluina ja palveluseteliä hyödyntäen. Painopistealueina ovat saatavuus ja saavutettavuus, henkilöstö, ennaltaehkäisy, johtaminen, digitalisaatio ja edunvalvonta.

Hyvinvointialueen arvoja ovat asiakaslähtöisyys, avoin yhdenvertaisuus, vaikuttavuus ja talous rinnakkain sekä uudistumiskyky ja kehitysmyönteisyys. Palvelulupaus ”Palvellen parasta- vierelläsi kun tarvitset ” on hyvinvointialueen antama tahdonilmaisu asukkaalleen. Lupaus varmistaa alueen väestön palvelutarpeiden huomioimisen hyvinvointialueen kaikessa toiminnassa. Palvelulupauksen toteuttamiseksi on hyvä tehdä töitä yhdessä noin 10 000 työntekijän voimin.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätavoitteet vuodelle 2025

Talousarviossa määritellään koko organisaation päätavoitteet vuodelle 2025. Tavoiteasetannassa on huomioitu hyvinvointialueneuvotteluissa Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen saamat suositukset. Toimialueet tulevat käyttösuunnitelmissa määrittelemään koko organisaation tavoitteista ko. toimialan tavoitteet ja toimenpiteet. Tavoitteiden toteumaa seurataan johtoryhmissä ja osavuosikatsauksissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet:

Päätavoitteet	Indikaattori ja tarkempi tavoite	Tavoitetason ajallinen määrittely	Tavoite
Asiakasnäkökulma: Alueen väestön terveys, hyvinvointi ja turvallisuus kehittyvät positiivisesti	Sote: palvelutarvekerron	vuositaso	parempi kuin ed.vuonna
Asiakasnäkökulma: Palvelujen laatu ja asiakastyytyväisyys kehittyvät positiivisesti. Palveluille on asetettu selkeät laatuksiteerit.	Sote: asiakastyytyväisyys (NPS), tavoitetaso 70.	1 kk, tarkastellaan osavuusikatsauksissa	toimialuekohtaiset mittarit
Asiakasnäkökulma: Alueellinen yhdenvertaisuus toteutuu sekä saatavuudessa että saavutettavuudessa.	Sote: Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen lakisääteisessä	1 kk, tarkastellaan osavuusikatsauksissa	100 %
Organisaatio-näkökulma: Henkilöstö on osaavaa ja tyytyväistä, pito- ja vetovoima kehittyy myönteisesti.	Sote: Alueen on tunnistettava, suunniteltava sekä toimeenpantava tarvittavat toimet vuokratyön käytön vähentämiseksi. eNPS, tavoitetaso positiivinen arvo	3kk, tarkastellaan osavuusikatsauksissa	Tavoite vähentää vuokratyön käytöstä aiheutuvia kustannuksia, eNPS tavoitetaso positiivinen arvo.
Organisaatio-näkökulma: Organisaatiossa on uudistumishaluinen ja kehittymismyönteinen toimintakulttuuri.	Sote: Alueen on varmistettava poliittinen päätöksentekokyky, joka tukee muutosohjelman ripeää toimeenpanoa talouden tasapainottamiseksi ja palveluiden uudistamiseksi. Hyvinvointialueen on jatkettava toiminnan uudistamista sekä vauhditettava päätöksentekoa toimintansa uudistamiseksi. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan laatu ja kohdentuminen: Koordinoitu kokonaisuus hallinnassa.	1 kk, osavuusikatsaukset ja tilinpäätös. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kokonaisuus koordinoitu (Kyllä/Ei)	UTV2-ohjelma on hyväksytty aluevaltuustossa 31.3.2025 mennessä. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kokonaisuus on koordinoitu.
Organisaatio-näkökulma: Palvelutuotanto on kustannustehokasta ja -vaikuttavaa.	Sote: Alueen on selkeytettävä palvelurakennetta ja palveluverkkoa sekä lisättävä digitaalisten palveluiden käyttöä. Alueen väestöennusteet ja aluerakenteen muutokset huomioiden alueen palveluverkkoa on kevennettävä vastaamaan palvelutarpeiden mukaista saatavuutta ja kustannusvaikutta vuutta. Alueen on nopeutettava ja vahvistettava YTA-yhteistyötä. Alueen on varmistettava, että ikäihmisten palveluiden kehittämissuunnitelma toteutuu.	1 kk, osavuusikatsaukset, tilinpäätös	Yleistavoite: 25 % yhteydenotoista chatilla, 75 % yhteydenotoista puhelimitse. Chat-keskusteluiden määrä/kk (ensimmäisen kvartaalin tavoite 22000, toisen kvartaalin tavoite 26000 ja loppuvuoden tavoite 30000), etävastaanottojen määrä/kk (1-6 kuukausien osalta tavoite 2000 etävastaanottokäyntiä/kk), ajanvarausten määrä/kk (vuositavoite 100000 kpl, sis. laboratorion), OmaEp-sovelluksen käyttömäärä (uudet käyttäjät, kuinka paljon käytetään), tavoite, että 25 % maakunnan asukkaista käyttää OmaEp-sovellusta Ikäihmisten palveluiden kehittämissuunnitelma toteuttaminen suunnitellusti.
Johtaminen & talous: Johtamisjärjestelmä, tiedolla johtaminen ja johtamisosaaminen mahdollistavat ja tukevat kustannusvaikuttavaa järjestämis- ja tuotantotoimintaa.	Sote: Uusi johtamis- ja organisatorakenne on hyväksytty päätöksenteossa ja otetaan käyttöön vuoden 2025 aikana.	Kyllä/Ei	Kyllä
Johtaminen & talous: Rahoitus on riittävää ja talous on tasapainossa.	Sote ja pela: Talouden tasapainottamistoimien edistäminen UTV-ohjelman mukaisesti sekä lainsäädäntö huomioiden. Lisäksi hyvinvointialue huolehtii tulo rakenteen vahvistamisesta lainsäädännön puitteissa.	1 kk, osavuusikatsaukset ja tilinpäätös	Lainsäädännöllinen tavoite: talouden tasapainoon saattaminen 2026 mennessä. Rahoitus- ja kulum rakenteen on tasapainossa.

Pelastustoimen tavoitteet:

Tavoitteen kuvaus	Tavoitteen kriteerit ja mittari
<p>Kiireellisessä pelastustoiminnassa saavutetaan palvelutasopäätöksessä hyväksytyt pelastustoiminnan toimintavalmiusajat (PeL 28 §)</p> <p>Onnettomuuskehityksen seuranta (PeL 43 §)</p>	<p>Riskialue I (11 min) Riskialue II (14 min) Riskialue III (23 min) Riskialue IV (- min)</p> <p>Hälytysmäärän ja – onnettomuustyyppien seuranta.</p> <p>Mittari: Pronto, toimenpiderekisteri (PeL 91§)</p>
<p>Onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatoiminta</p>	<p>Eritystä vaara aiheuttavien kohteiden (PeL 48 §) ulkoiset pelastussuunnitelmat on tehty 100 %</p> <p>Yritys- ja laitoskohteiden (A1-A6) valvonnan määrätavoite toteutuu 90 % tavoitteesta.</p> <p>Paloturvallisuuden Itsearviointin (B1-B2 kohteiden) määrätavoite toteutuu 85 % tavoitteesta.</p> <p>Onnettomuuksien ehkäisyn ja valvontatoiminnan laatua sekä vaikuttavuutta seurataan onnettomuuksien lukumäärää ja pelastustoiminnan onnistumista sekä vahinkojen, vakavasti loukkaantuneiden ja menehtyneiden lukumäärää seuraamalla.</p> <p>(PeL 42 §) mukaisten ilmoitusten käsittely.</p> <p>Mittari: Merlot, valvontarekisteri (PeL 93 §)</p>
<p>Omatoimisen varautumisen toteutuminen</p>	<p>Pelastussuunnitelmien, yleisötilaisuuksien Pelastussuunnitelmien valvonnan laadun ja määrän seuranta.</p> <p>Mittari: Merlot, valvontarekisteri (PeL 93 §)</p> <p>Turvallisuusviestinnän toteutuminen 10 % väestöstä.</p> <p>Mittari: Pronto, toimenpiderekisteri (PeL 91 §)</p>
<p>Väestönsuojeluun varautuminen</p>	<p>Perustetaan väestönsuojelun yhteistyöryhmä ja käynnistetään yhteistyöryhmälle asetetut tehtävät. (Valtioneuvoston asetus 570/2024 yhteistoi- minnasta väestönsuojeluun varautumisessa).</p>
<p>Pelastuslaitoksen palvelut ovat laadukkaita ja vaikuttavia. Laadun ja vaikuttavuuden arviointi toteutuu säännöllisesti kaikissa palveluissa</p>	<p>Mittari: Pelastustoimen omavalvontaohjelma</p> <p>Pelastustoimen järjestämislaki (613/2021 16 §)</p>

Hyvinvointialueiden ohjaus

Hyvinvointialueiden, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen valtion ohjauksen tavoitteena on varmistaa asukkaiden perusoikeuksien toteutuminen.

Tavoitteena on turvata turvallisten, vaikuttavien ja oikea-aikaisten sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertainen toteutuminen sekä pelastustoimen palvelujen toteutuminen riskejä vastaavasti. Valtion ohjauksella varmistetaan myös julkisen talouden kestävyyttä ja rajallisten voimavarojen tehokasta käyttöä.

Hyvinvointialueiden ohjauksesta on säädetty lailla, ja valtioneuvosto luo yhdessä hyvinvointialueiden kanssa ohjausmallin. Ohjauksen keskeinen väline on aiempaa tiiviimpi ja vaikuttavampi vuorovaikutus valtioneuvoston ja hyvinvointialueiden välillä.

Valtion ohjaus on strategista: hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta ohjataan kokonaisuutena. Ohjaus lähtee sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen valtakunnallisista tavoitteista, jotka tukevat julkisen talouden kestävyyttä. Ohjaus perustuu yhdenmukaiseen ja vertailtavaan tietopohjaan ja kohdistuu hyvinvointialueen järjestämistehtäviin.

Ohjauskeinoina ovat säädös-, resurssi- ja informaatio-ohjaus sekä näiden yhdistäminen uusilla tavoilla (niin kutsuttu hybridiohjaus).

Hyvinvointialueiden ohjaus on suunniteltu prosessiksi, joka sisältää toistuvan vuosikierron. Valtion ohjauksesta vastaavat ministeriöt ja kukin hyvinvointialue käyvät vuosittain ohjausneuvottelut, joissa tarkastellaan alueen toimintaa ja taloutta kokonaisuutena.

Vuoropuhelua ministeriöiden ja alueiden välillä tapahtuu myös uusissa neuvottelukunnissa.

- Valtiovarainministeriön yhteydessä toimiva hyvinvointialuetalouden ja -hallinnon neuvottelukunta tarkastelee julkista taloutta ja hyvinvointialuetaloutta kokonaisuutena.
- Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukuntaa, joka seuraa ja arvioi sosiaali- ja terveydenhuollon toteutumista.
- Vastaavasti sisäministeriön johtama pelastustoimen neuvottelukunta seuraa ja arvioi pelastustoimen toteutumista.

Lähde: <https://vm.fi/hyvinvointialueiden-ohjaus>

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 21 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveys-

ministeriölle. Ministeriö vastaa valtakunnallisesta sosiaali- ja terveyspolitiikasta ja siten sosiaali- ja terveyspalveluja koskevien lakiehdotusten valmistelusta ja esittelystä valtioneuvostossa sekä kaikesta sosiaali- ja terveyspalveluja koskevasta ohjauksesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön ja hyvinvointialueen väliseen tiiviiseen ja jatkuvaan vuorovaikutukseen

Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus koostuu monella tasolla tapahtuvasta ohjauksesta.

- Valtioneuvosto asettaa valtakunnalliset sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta tukee sosiaali- ja terveysministeriötä hyvinvointialueiden vuorovaikutteisessa ohjauksessa. Neuvottelukunta kokoontuu 4–5 kertaa vuodessa sosiaali- ja terveysministeriön virkajohdon ja hyvinvointialuejohtajien välillä. Neuvottelukunta toimii kanavana, jonka kautta hyvinvointialueet voivat tehdä ehdotuksia sosiaali- ja terveysministeriölle. Sote-neuvottelukunnan alaisissa jaostoissa toteutuu vielä astetta tiiviimpi vuorovaikutus sosiaali- ja terveysministeriön ja hyvinvointialueiden asiantuntijoiden välillä.
- Sosiaali- ja terveysministeriön ja hyvinvointialueiden neuvotteluissa käydään vuosittain läpi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ajankohtaista tilaa ja etsitään yhdessä ratkaisuvaihtoehtoja ongelmien ratkaisemiseksi. Neuvottelujen tukena toimivat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) asiantuntija-arviot, sote-valvojien (Valvira ja aluehallintovirastot) valvontaraportit sekä hyvinvointialueiden selvitykset ja sosiaali- ja terveysministeriön havainnot.
- Samaan yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on laadittava keskinäinen yhteistyöaluesopimus. Sopimuksen toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain yhteistyöalueen neuvotteluissa. Sosiaali- ja terveysministeriö tekee vuosittain selvityksen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteesta.
- Hyvinvointialueiden investointisuunnitelmat sosiaali- ja terveydenhuollon osalta hyväksytään (tai hylätään) vuosittain sosiaali- ja terveysministeriössä.
- Muodollisen ohjauksen lisäksi valtioneuvosto käy jatkuvaa vuorovaikutusta hyvinvointialueiden kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön virkajohto keskustelee ajankohtaisista hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon asioista vähintään kuukausittaisissa hyvinvointialuejohtajien verkoston kokouksissa, muutaman kuukauden välein aluehallitusten puheenjohtajien verkoston kokouksissa ja 2–4 kertaa vuodessa aluevaltuustojen puheenjohtajien verkoston kokouksissa. Matalan kynnyksen jatkuvaa vuorovaikutusta toteutuu lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön, THL:n ja hyvinvointialueiden asiantuntijapainotteisissa verkostoissa.
- Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa yhdessä hyvinvointialueiden kanssa hyvinvointialueiden ajankohtaista tilannetta n. 3 kk välein päivittyvässä hyvinvointialueiden tilannekuvassa.
- Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeet ja suositukset

Lisäksi Valtiovarainministeriö pyysi hyvinvointialueita raportoimaan uudella Valtiovarainministeriön lomakkeella 15.9.2024 mennessä vuoden 2023 ja 1–6 kuukausien osalta vuodelta 2024 muutosohjelmien toteutumisesta hyvinvointialueella. Tarkempaa tietoa alueiden muutosohjelmista tarvitaan valtion talousarvio- ja suunnitelmaprosessien, hyvinvointialueiden ohjauksen ja THL:n arviointityön pohjaksi. Tämä tarkoitti Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella, että alkuvuonna 2024 laaditun oman raportointilomakkeen tiedot siirrettiin Valtiovarainministeriön uuteen mallin. Annetun ohjeistuksen mukaisesti hyvinvointialue voi itse päättää minkä kokoiset toimenpiteet se haluaa listata lomakkeelle. Tavoitteena on kuitenkin luoda uskottava näkymä siitä, miten alue suunnittelee pääsevänsä kokonaistavoitteen mukaiseen kustannusvaikutukseen.

Lähde: <https://stm.fi/hyvinvointialueiden-ohjaus>

Neuvottelut hyvinvointialueen kanssa

Valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö neuvottelevat yhdessä vuosittain hyvinvointialueen kanssa hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien tehtävien toteuttamisesta ja hyvinvointialueen taloudenhoidosta valtiovarainministeriön yhteensovittamana. Neuvottelujen tarkoituksena on hyvinvointialueen toiminnan vaikuttavuuden, taloudellisuuden ja tuloksellisuuden tukeminen sekä hyvinvointialueen järjestämistehtävän strategisen tason ohjaus ottaen erityisesti huomioon 12 a §:ssä tarkoitettut valtakunnalliset tavoitteet.

Neuvotteluissa seurataan ja arvioidaan hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutumista ja käsitellään hyvinvointialueen tehtävien tavoitteita sekä niitä tukevia toimenpiteitä. Neuvotteluissa arvioidaan hyvinvointialueen kustannusten ja rahoituksen toteutunutta ja tulevaa kehitystä sekä hyvinvointialueella toteutettavia kustannusten hallintaa tukevia ja muita toimenpiteitä, joilla hyvinvointialueen tehtävien hoitaminen ja palvelujen saatavuus voidaan käytettävissä olevalla rahoituksella turvata.

Ministeriöiden on tarvittaessa annettava hyvinvointialueelle järjestämistä ja taloutta koskevia toimenpidesuosituksia, joilla edistetään hyvinvointialueiden toiminnan vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuloksellisuutta.

Hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutumisen seurannassa ja arvioinnissa hyödynnetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 29 §:n 2 momentissa ja 30 §:ssä sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 13 §:n 2 momentissa ja 14 §:ssä tarkoitettuja hyvinvointialueen vuosittaisia selvityksiä ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja aluehallintoviraston asiantuntija-arvioita sekä tarvittaessa muita viranomaisten arvioita.

Valtiovarainministeriö laatii käydyistä neuvotteluista yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa asiakirjan. Asiakirjassa todetaan neuvotteluissa käsitellyt asiat, mihin neuvotteluissa on päädytty sekä ministeriöiden mahdollisesti antamat toimenpidesuosituksset. Asiakirja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Mitä tässä pykälässä säädetään hyvinvointialueesta, sovelletaan myös HUS-yhtymään. HUS-yhtymän neuvotteluihin osallistuvat myös Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki.

Lähde: Laki hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta 468/2024, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2024/20240468>

Talousarvion lainsäädännöllinen viitekehys ja lainsäädäntö

Hyvinvointialueen talousarvion ja –suunnitelman laatimista säätelee Laki hyvinvointialueesta (611/2021 115 §). Aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialueen strategiaa.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla. Investointeja varten hyvinvointialue voi kuitenkin ottaa pitkäaikaista lainaa, jos valtioneuvosto on antanut siihen valtuuden Laki hyvinvointialueesta 611/2021 15 §:n mukaisesti. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Talouden kehitysnäkymät

Julkisen talouden alijäämä on muodostunut syväksi heikon suhdanteen, nopean inflaation, korkomenojen kasvun sekä varautumismenojen kasvun takia. Alijäämä kuitenkin alkaa parantua hitaasti myöhemmin, kun talous toipuu ja sopeutustoimet alkavat vaikuttaa täysipainoisesti. Tänä vuonna

julkisen talouden alijäämä syvenee edelleen, yltäen 3,7 prosenttiin BKT:hen suhteutettuna. Alijäämä syvenee, kun heikko suhdannetilanne jatkuu, verotulojen kasvu on vaimeaa ja sosiaaliturvamaksujen tuotot supistuvat. Syyskuun alussa voimaan tullut arvonlisäveron korotus kasvattaa verotuloja, mutta menoja lisäävät kulutusmenojen sekä korko- ja eläkemenojen kasvu. Hallituksen päättämät sopeutustoimet alkavat parantaa julkisen talouden tilannetta, mutta eivät vielä käännä kehityksen suuntaa. Työttömyysvakuutusmaksun merkittävä alentaminen heikentää entisestään julkisen talouden rahoitusasemaa. Vuonna 2025 julkisen talouden alijäämä pienenee 3,2 prosenttiin. Vaikka menoja kasvattavat muun muassa suuret puolustushankinnat, hallitusohjelmassa ja kevään 2024 kehysriihessä päätetyt sopeutustoimet vähentävät menoja ja lisäävät tuloja merkittävästi. Tulevina vuosina rahoitusasema paranee edelleen ja asettuu 2,1 prosenttiin vuonna 2028. Valtionhallinnon alijäämä pysyy tänä vuonna edellisvuoden tasolla 3,2 prosentissa. Vuonna 2025 alijäämä heikkenee 3,7 prosenttiin. Sopeutustoimista huolimatta menot kasvavat edelleen nopeasti. Menojen kasvulle on monia syitä: hävittäjähankinnan menot alkavat rasittaa kansantalouden tilinpidon mukaista alijäämää, kun koneiden toimitukset alkavat. Lisäksi vuonna 2025 korkomenojen kasvu jatkuu ja hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa yli 2 mrd. euroa ja on kokonaisuudessaan jo lähes 29 mrd. euroa.

Kuntahallinnon alijäämä kasvoi merkittävästi vuonna 2023. Tänä vuonna rahoitustilanne säilyy ennallaan, mutta vuonna 2025 se heikkenee jälleen. Hyvinvointialueiden tilanne pysyy haastavana tänäkin vuonna, ja niiden rahoitusasema heikkenee entisestään viime vuoteen verrattuna. Vuonna 2025 tilannetta helpottaa huomattavasti valtion rahoituksen merkittävä kasvu. Työeläkelaitosten ylijäämä oli vuonna 2023 noin 1,0 prosenttia suhteessa BKT:hen. Työeläkemenot jatkavat kasvuaan vuonna 2024 suurten indeksikorotusten myötä. Menojen nopeasta kasvusta huolimatta työeläkelaitokset pysyvät ylijäämäisinä. Vuonna 2025 ylijäämä paranee noin 1,5 prosenttiin. Ylijäämän kasvun tulevina vuosina mahdollistaa erityisesti sektorin saamat omaisuustulot, joiden arvioidaan kasvavan entisestään kohonneen korkotason myötä. Vuonna 2023 muut sosiaaliturvarahastot olivat ylijäämäisiä noin 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Sektori painuu alijäämäiseksi vuonna 2024, kun työttömyysvakuutusmaksua alennettiin reippaasti. Vuonna 2025 alijäämä paranee noin 0,1 prosenttiin. Muut sosiaalirahastot pysyvät ennustejaksolla alijäämäisinä, mutta lähellä tasapainoa.

Hyvinvointialuehallinto

Hyvinvointialueiden ensimmäinen toimintavuosi 2023 oli taloudellisesti vaikea ja rahoitusasema selvästi alijäämäinen, -1,7 miljardia euroa eli -0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen. Vuonna 2024 tilanne pysyy edelleen haastavana ja rahoitusasema heikkenee vielä -0,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2025 alueiden tulot kasvavat valtionrahoituksen jälkikäteistarkistuksen takia ja rahoitusasema paranee -0,2 prosenttiin. Kuluvana vuonna alueiden rahoitusasema pysyy heikkona. Kustannusten kasvu on nopeaa, mutta alueiden omat sopeutustoimet hidastavat menojen kasvua. Kertymätiedot alueiden taloudesta osoittavat, että menojen kasvu on jatkunut alkuvuonna edelleen nopeana ja

alueiden omat tilinpäätösennusteet viittaavat siihen, että taloudellinen tasapaino heikkenee yhä. Menojen kasvua ajaa ennustekaudella erityisesti korkeat palkkojen sopimuskorotukset ja palvelujen ostojen kasvu. Koska palkkojen sopimuskorotukset ylittävät yleisen ansiotason kasvun, ei valtionrahoitus huomioi niiden vaikutuksia yleisen ansiotason ylittävältä osalta etukäteen. Vuonna 2025 rahoitusasema kohenee, kun valtion rahoituksessa huomioidaan v. 2023 toteutuneiden kustannusten ero rahoitukseen. Kevään 2024 julkisen talouden suunnitelman riihessä alueiden menoja vähentäviä tai maksutuloja lisääviä toimia tehtiin 0,4 mrd. euron edestä v. 2028 tasolla. Lisäksi jo hallitusohjelmassa päätettiin toimista, jotka pienentävät alueiden menoja 0,5 mrd. euroa. Toimet vähentävät saman verran myös valtion rahoitusta. Alueiden omia sopeutustoimia on ennusteessa huomioitu tänä vuonna noin 0,4 mrd. euron sekä 0,15 mrd. euron verran vuonna 2025 ja 2026. Alueiden omat suunnitelmat sopeutustoimista ovat suuremmat, mutta ennusteeseen toimia on otettu mukaan toistaiseksi varovaisesti. Alueiden investoinnit pysyvät ennusteessa korkealla tasolla. Alueiden tulot koostuvat pääosin valtionrahoituksesta ja asiakkaiden maksutuloista. Valtionrahoitus kasvaa reippaasti vuonna 2025, kun siinä huomioidaan vuonna 2023 kertynyt alueiden alijäämä, joka kasvattaa valtionrahoitusta n. 1,4 miljardilla eurolla. Tässä ennusteessa seuraavien vuosien jälkikäteistarkistus on arvioitu julkisen talouden suunnitelmassa tehtyjen varausten perusteella. Jos alueiden menot kehittyisivät ennustetun mukaisesti, olisi jälkikäteistarkistus suurempi kuin mihin nyt on varauduttu. Alueen maksutuottojen odotetaan kasvavan indeksitarkistusten ja säästötoimien vuoksi nopeasti tänä ja ensi vuonna. Hyvinvointialueilla on käsissään suuret sopeutusvaatimukset ensimmäisen vuoden suurten kirjanpidon mukaisten alijäämien takia ja myös toisen toimintavuoden alijäämä on jäämässä suureksi. Alueet ovat aloittaneet sopeutustoimet, mutta niiden kokoluokasta ei ole vielä olemassa kattavaa arviota. Myös kuluvan vuoden sopeutusten määrään liittyy epävarmuutta ja tilinpäätösennusteiden perusteella sopeutukselle asetettuja tavoitteita ei saavuteta täysin. Alueiden toimintaa vaikeuttaa myös henkilöstöpula, joka voi yhtäältä johtaa palveluostojen ja kulujen kasvuun, ja toisaalta hidastaa henkilöstömenojen kasvua ja heikentää palvelujen saatavuutta.

Lähde: Valtiovarainministeriö 23.9.2024, Taloudellinen katsaus syksy 2024, Valtiovarainministeriön julkaisu 2024:43

Hyvinvointialueiden rahoituksen määräytyminen

Hyvinvointialueet päättävät hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) mukaisesti itsehallintonsa nojalla rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta toiminta-alueellaan. Hyvinvointialueiden valtion rahoitus on laskennallista ja yleiskatteista. Yleiskatteinen rahoitus koostuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien rahoitusmalleista. Hyvinvointialueet voivat siis päättää itse siitä, miten ja mihin rahat käytetään.

Koko maan tasolla rahoituksen pohjan muodostavat kunnilta 1.1.2023 alkaen siirtyneet sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien kustannukset. Hyvinvointialueiden rahoituksen on turvattava perustuslain edellyttämällä tavalla riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen.

Rahoitus on myös laskennallista. Laskentamallissa otetaan huomioon useita kriteerejä, joita painotetaan rahoituslaissa määritellyillä osuuksilla:

- hyvinvointialueiden asukasmäärä
- sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvetta kuvaavat tekijät,
- alueellisia olosuhteita kuvaaviin tekijät,
- kaksikielisyys,
- vieraskielisyys
- saamenkielisyys
- asukastiheys ja
- saaristoisuus

Lisäksi osa rahoituksesta määräytyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kriteerin perusteella. Pelastustoimen rahoitukseen vaikuttavat lisäksi alueelliset riskitekijät. Alueellinen rahoitus lasketaan vuosittain uusimmilla tilastotiedoilla vastaamaan muutoksia kunkin alueen palvelutarpeessa ja muissa olosuhdetekijöissä.

Rahoituksen tarkistaminen

Itsehallinnollisen päätöksenteon ja pitkäjänteisen toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää, että rahoitus on alueiden ennakoitavissa. Ennakoitavuuden varmistamiseksi on säädetty, että sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus pohjaa korotetaan vuosittain arvioidulla palvelutarpeen ja kustannustason kasvulla. Pelastustoimen rahoitus pohjaa korotetaan kustannustason kasvulla. Lisäksi rahoituksen ta-
sossa huomioidaan myös hyvinvointialueiden mahdolliset tehtävämuutokset.

Hyvinvointialueelle myönnetty laskennallinen rahoitus tarkistetaan jälkikäteen vuosittain vastaamaan valtakunnallisesti toteutuneita kustannuksia. Näin varmistetaan, että laskennalliset kustannukset eivät erkane todellisista kustannuksista.

Rahoitusmalli sisältää myös kannusteita kustannusten kasvun hallintaan, mikä turvaa osaltaan julkisen talouden kestävyttä. Esimerkiksi kustannusten jälkikäteistarkistus tehdään koko maan tasolla. Tämä tarkoittaa, että kaikkien hyvinvointialueiden toteutuneet kustannukset lasketaan yhteen. Lop-

pusummaa verrataan koko hyvinvointialueille myönnettyyn rahoitukseen. Näiden lukujen erotus korjataan seuraavan vuoden valtion rahoituksen tasoon. Yksittäisen alueen ei siten kannata ylittää sille myönnettyä valtion rahoitusta.

Lähde: <https://vm.fi/hyvinvointialueiden-rahoitus>

Hyvinvointialueiden päivitetty rahoituslaskelma vuodelle 2025

Valtiovarainministeriö päivitti hyvinvointialueiden vuoden 2025 rahoituslaskelman 23.9.2024.

Hyvinvointialueiden rahoitus vuodelle 2025 on koko maan tasolla yhteensä noin 26,2 miljardia euroa. Tämä vastaa 23. syyskuuta 2024 julkaistua valtion vuoden 2025 talousarvioesityksen mukaista tasoa. Rahoitus kasvaa vuoden 2024 rahoitukseen verrattuna noin 2,2 miljardia euroa.

Viimeisin päivitys vuoden 2025 rahoitukseen tuli 22.11.2024. Tuon laskelman mukaisesti hyvinvointialueiden rahoituksesta vähennettiin 3,9 milj. euroa.

Jälkikäteistarkistus korottaa vuoden 2025 rahoitusta

Rahoituksen taso tarkistetaan kahden vuoden viiveellä vastaamaan koko maan tasolla toteutuneita kustannuksia jälkikäteen. Vuoden 2025 rahoitusta korottaa erityisesti rahoituksen niin sanottu jälkikäteistarkistus, joka on noin 1,41 miljardia euroa vuonna 2025.

Ensimmäinen jälkikäteistarkistus tehdään vuoden 2023 toteumatietojen perusteella vuoden 2025 rahoitukseen. Vuoden 2025 jälkikäteistarkistus on laskettu hyvinvointialueiden vuoden 2023 tilinpäätösarviotietojen perusteella.

Palvelutarpeen kasvu ja hyvinvointialueindeksi on huomioitu rahoituslain mukaisesti

Koko maan rahoituksen taso on tarkistettu rahoituslain mukaisella palvelutarpeen kasvulla, mikä korottaa rahoitusta n. 240 miljoonaa euroa. Lisäksi rahoitusta korotetaan valtiovarainministeriön syksyn 2024 ennusteen mukaisella hyvinvointialueindeksillä, joka on 3,00 % vuodelle 2025. Tämä korottaa rahoitusta n. 730 miljoonaa euroa. Rahoituksessa on huomioitu valtion vuoden 2025 talousarvioesityksen mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävälainsäädännön muutokset vuodelle 2025. Näiden vaikutus on rahoituksen tasoa noin 270 miljoonaa euroa alentava. Aluekohtainen rahoitus on tarkentunut lopullisten tarvekertoimien mukaiseksi

Vuoden 2025 rahoituslaskelmassa on huomioitu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) lopulliset tarvekertoimet vuodelle 2025. Tarvekertoimet vaikuttavat siihen, miten rahoitus kohdentuu aluekohtaisesti.

Laskennallisen rahoituksen määräytymistekijät on päivitetty Tilastokeskuksen 26.4.2024 julkaiseman vuoden 2023 väestörakennetilaston perusteella. Soten laskennallisen rahoituksen osalta vuoden 2022 terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon tarvekertoimet perustuvat THL:n elokuussa 2024 päivittämiin laskelmiin. Tarvekertoimet poikkeavat kevään vuoden 2025 ennakkolississa rahoituslaskelmissa käytetyistä ennakkotarvekertoimista. Tämä johtuu siitä, että ennakkotarvekertoimissa käytetyn aineiston poiminnan jälkeen hyvinvointialueilta on tullut runsaasti diagnoosien tietotoimituksia, jotka ovat vaikuttaneet lopullisiin tarvekertoimiin. Muutokset heijastuvat aluekohtaiseen rahoitukseen. Pelastustoimen laskennallisen rahoituksen osalta pelastustoimen riskitekijät on päivitetty sisäministeriön toimesta syyskuussa 2024.

Rahoituksen painelaskelma sisältää arvion aluekohtaisesta jälkikäteistarkistuksesta vuosille 2026–2028

Hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelma kuvaa arvion rahoituksen kehityksestä aluekohtaisesti vuosille 2026–2028. Laskelmassa rahoitusta korotetaan vuosille 2026–2028 ennusteella hyvinvointialueindeksistä sekä THL:n aluekohtaisilla palvelutarpeen kasvuarvioilla.

Painelaskelmassa on huomioitu arvio rahoituksen jälkikäteistarkistuksesta vuosille 2026–2028. Arvio vuoden 2026 jälkikäteistarkistuksesta on muodostettu alueiden raportoimien vuoden 2024 tilinpäätösennustetietojen perusteella, joiden perusteella alijäämää olisi n. 1,4 mrd. euroa v. 2024. Arvio vuosien 2027–2028 jälkikäteistarkistuksesta perustuu oletukseen vuosien 2025–2026 kustannuskehityksestä, jolla alijäämät tulevat aluekohtaisesti katetuksi vuoteen 2026 mennessä.

Hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelma vuosille 2025-2028, milj. euroa						
VM/KAO 23.9.2024						
Alue	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Helsinki	2 601	2 700	2 950	3 067	3 080	3 085
Vantaa ja Kerava	995	1 061	1 200	1 257	1 269	1 278
Länsi-Uusimaa	1 668	1 769	1 953	2 058	2 077	2 090
Itä-Uusimaa	375	389	425	450	458	467
Keski-Uusimaa	765	798	860	899	905	910
Varsinais-Suomi	1 985	2 069	2 330	2 443	2 470	2 504
Satakunta	971	996	1 070	1 101	1 097	1 091
Kanta-Häme	714	738	804	839	845	846
Pirkanmaa	2 163	2 277	2 507	2 612	2 627	2 636
Päijät-Häme	862	893	954	998	1 006	1 018
Kymenlaakso	806	828	893	920	916	912
Etelä-Karjala	554	571	605	625	624	623
Etelä-Savo	695	710	757	779	775	771
Pohjois-Savo	1 175	1 204	1 288	1 341	1 342	1 340
Pohjois-Karjala	756	780	837	874	880	888
Keski-Suomi	1 159	1 192	1 270	1 316	1 316	1 313
Etelä-Pohjanmaa	885	909	964	999	1 000	998
Pohjanmaa	763	786	843	873	872	869
Keski-Pohjanmaa	301	312	333	347	350	354
Pohjois-Pohjanmaa	1 731	1 807	1 979	2 080	2 102	2 115
Kainuu	366	374	404	418	416	416
Lappi	879	919	1 008	1 053	1 059	1 068
Manner-Suomi yht.	23 169	24 084	26 235	27 349	27 487	27 591

Kuva 2. Hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelma vuosille 2025–2028

Kestävä ja kannustava rahoitus sekä hyvinvointialueiden ohjaus

Vahva ja välittävä Suomi-hallitusohjelman kohdassa 2.7 todetaan seuraavaa:

”Hallitus toteaa, että hyvinvointipalvelujen rahoituksen kestävyys edellyttää toteutunutta ja ennakoitua hitaampaa kustannuskehitystä. Tämä turvaa hyvinvointipalvelujen saatavuutta tulevaisuudessa. Hallitus sitoutuu tavoitteeseen, jossa kustannusten kasvua hillitään vuoden 2023 julkisen talouden perusuraan verrattuna 1,4 miljardilla eurolla vuoteen 2027 mennessä ja yhteensä 3 miljardilla eurolla vuoteen 2031 mennessä kansalaisten perustuslailliset oikeudet huomioiden. Hyvinvointialueiden rahoitusmalliin tehdään tätä kustannusten hillinnän tavoitetta vastaavat muutokset. Hallitus seuraa palvelutarpeen ja kustannusten kehitystä vuosittain julkisen talouden suunnitelman yhteydessä, ja tekee tarvittaessa lisätoimia tavoitteeseen pääsemiseksi. Hallitus sitoutuu rahoittamaan täysimääräisesti hyvinvointialueille asetettavat mahdolliset uudet tehtävät tai niiden laajennukset tai keventämään tehtäviä vastaavasti. Kaikista tehtävämuutoksista tehdään huolelliset vaikutusarviointit ennen päätöksentekoa. Hallitus ei ota käyttöön hyvinvointialueiden verotusoikeutta eikä käynnistä mitään siihen liittyviä selvityksiä.

Rahoitusmallin muutokset

Valtio sitoutuu takaamaan kansalaisille heidän tarvitsemansa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut ja varmistamaan julkisen palvelulupauksen toteutumisen kaikkialla maassa. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluiden palvelutarve kasvaa kuluvalle vuosikymmenellä merkittävästi erityisesti väestön ikääntymisen seurauksena.

Palvelutarpeen kasvun ja kustannusten kasvun myötä palveluiden rahoitus kasvaa merkittävästi kuluvalle vuosikymmenellä. Hyvinvointialueiden rahoituksen ennakoidaan ilman uusia toimenpiteitä kasvavan vuoteen 2031 mennessä yli kahdeksalla miljardilla eurolla niin, että se ylittää vuosikymmenen vaihtuessa kolmenkymmenen miljardin euron tason. Vaikka rahoituksen kasvu on tarpeellista palveluiden saatavuuden ja laadun varmistamisen näkökulmasta, on kustannusten kasvun oltava nykyistä hallittavampaa.

Hallituksen kustannusten hillintään tähtäävien toimien jälkeenkin hyvinvointialueiden rahoitus tulee kasvamaan jokaisena tulevana vuotena. Vuonna 2027 hyvinvointialueiden rahoituksen tason ennakoidaan olevan 27 miljardia euroa, joka merkitsee noin 4 miljardin kasvua vuoden 2023 rahoitukseen nähden.

Hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden rahoituksellisen kestävyuden varmistamiseksi hallitus tavoittelee hyvinvointialueiden kustannusten kasvun hillintää. Hallitus pyrkii tavoitteisiin ennen kaikkea rakenteellisilla toimilla esimerkiksi palvelurakenteen ja tekemisen tapojen kehittämällä. Tämän lisäksi

si hallitus tarkastelee eri sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden laajuutta ja palveluihin liittyvää normitusta.

Rahoitusmallin kannustavuuteen ja ohjaavuuteen tähtäävät rakenteelliset muutokset tehdään hallitusti ja ennakoitavasti. Tämän takia hallitus säilyttää hyvinvointialueiden rahoitusmallin ennallaan vuosina 2023–2025.

Toteutuneiden kustannusten jälkikäteistarkistus tehdään nykyainsäädännön mukaan 100-prosenttisesti, minkä tarkoituksena on ollut varmistaa, että valtion rahoitus ei pääse erkanemaan toteutuneista kustannuksista. Ensimmäinen jälkikäteistarkistus tehdään vuonna 2025 perustuen vuoden 2023 tilinpäätöksiin.

Jälkikäteistarkistus tehdään kuitenkin koko maan tasolla, mikä johtaa jälkikäteistarkistuksesta aiheutuvien rahoituksen muutosten kohdistumiseen yksittäisten alueiden rahoituksen riittävyyden näkökulmasta epätarkoituksenmukaisesti eri alueille. Alijäämäiset alueet eivät siten saa täysimääräistä korotusta rahoitukseensa, kun taas toisten alueiden rahoitus kasvaa, vaikka ne olisivat pärjänneet etukäteen myönnetyllä rahoituksella eivätkä olisi ylittäneet niille myönnettyä rahoitusta.

Rahoitusmallin kannustavuuden lisäämiseksi toteutuneiden kustannusten koko maan tasolla tehtävää jälkikäteistarkistusta lasketaan portaittain lisäämällä malliin niin kutsuttu hyvinvointialueiden omavastuu. Esimerkiksi vuoden 2026 rahoitukseen jälkikäteistarkistus tehtäisiin vuoden 2024 toteutuneiden kustannusten perusteella 95-prosenttisesti ja sen jälkeen 90-prosenttisesti vuonna 2027, 80-prosenttisesti vuonna 2028 ja vuodesta 2029 alkaen 70-prosenttisesti. Omavastuun suuruus tarkentuu jatkovalmistelussa. Yksittäisille alueille myönnetty lisärahoitus jätetään jatkossa huomioimatta koko maan tasolla tehtävässä jälkikäteistarkistuksessa.

Mallin kannustavuus perustuu siihen, että mikäli alueiden yhteenlaskettu tilikauden tulos on ylijäämäinen, ei alueiden ylijäämää omavastuun myötä vähennettäisi täysimääräisesti jälkikäteistarkistuksessa hyvinvointialueiden rahoituksesta.

Käynnistetään rahoitusmallin kehitystyö, jonka tavoitteena on sosiaali- ja terveystalouden rahoituspohjan turvaaminen, mallin kannustavuuden parantaminen ja kustannustenhillinnän tukeminen. Kokonaistarkastelun perusteella rahoitusmallipäätökset tehdään vuonna 2025.

Järjestelmän vakauden ja ennakoitavuuden turvaamiseksi pidetään kiinni nykyisestä perusratkaisusta (tarvetekijät, asukasmäärä, muut tekijät, pelastustoimen osuus). Tarveperusta säilyy päätöksellään ja sitä kehitetään tutkimukseen perustuen. Muiden tekijöiden painoarvoa tarkastellaan. Samalla selvitetään mallin kehittäminen siten, että se huomioi nykyistä vahvemmin eri alueiden erityispiirteet muun muassa väestörakenteessa ja sosiaalisissa ongelmissa sekä palveluiden käytön koko väestön, ei vain julkisten palveluiden käyttäjien, osalta (esimerkiksi työterveyden diagnoositiedot). Valmistelussa muutosten vaikutuksia arvioidaan kokonaisuutena ja alueittain varmistaen, että asuk-

kaiden peruspalvelut ja kielelliset oikeudet turvataan. Rahoitusmallin tarkastelun yhteydessä hallintomuutokseen liittyvien siirtymävaiheen ratkaisujen toimivuus selvitetään.

Väestön hyvinvoinnin parantamiseksi ja sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelujärjestelmään kohdistuvan kuorman keventämiseksi on välttämätöntä onnistua hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisessä ja sairauksien ennaltaehkäisyssä. Hallitus pyrkii kannustamaan hyvinvointialueita panostamaan asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden kannalta keskeisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) -kertoimen painoarvoa kasvatetaan nykyisestä. Samalla tarkastellaan kuntien ja hyvinvointialueiden välistä rahoitusratkaisua siten, että se kannustaa panostamaan terveyden edistämiseen ja ennaltaehkäisevään työhön.

Hyvinvointialueiden kokonaisrahoitus säilyy pääosin yleiskatteellisena. Hyvinvointialueilla on mahdollisuus kohdentaa rahoitus alueelliset erityispiirteet ja olosuhdetekijät huomioiden. Hyvinvointialueille annettavan kansallisen rahoituksen kohdentamisessa ei siirrytä kohde- tai hankerahoitukseen, mutta hyvinvointialueiden ohjauksen kautta voidaan painottaa kansallisesta näkökulmasta vaikuttavia toimia.

Hallitus pitää tärkeänä, että hyvinvointialueilla on hyvät edellytykset palveluiden kehittämiseen ja uudistamiseen. Ajanmukaiset tavat palveluiden tuottamisessa tukevat sekä alueen asukkaiden palveluiden saatavuutta ja palveluista saatua kokemusta, että alueen mahdollisuuksia toteuttaa palvelut kustannusvaikuttavasti. Hallitus kehittää hyvinvointialueiden investointimahdollisuuksia etsimällä uusia rahoitusmalleja järkevien tuottavuusinvestointien toteuttamiseksi.

Investointien ohjausta ja lainanottovaltuusmenettelyä kehitetään. Vaikutuksiltaan laajakantoisissa ja taloudellisesti merkittävissä investoinneissa ja investointeja vastaavissa sopimuksissa on esitettävä numeerinen kustannusvaikuttavuusanalyysi. Investointien suhteen on otettava huomioon julkisen sektorin nykyinen kiinteistömassa. Investointien suhteen kannustetaan myös yhteisiin ratkaisuihin kuntien kanssa.

Suomen kokoisessa maassa huipputasoin terveys- ja sosiaalipalveluiden varmistaminen vaatii tarkoituksenmukaista erikoistumista ja myös valtakunnallisten vastuiden kokoamista. Selvitetään valtakunnallisten erityistehtävien rahoitusta (mukaan lukien HUS) sekä otetaan huomioon verkostomaisien osaamiskeskittymien kehittämismahdollisuudet muun muassa kielellisten, harvoin tarvittavien tai erityisen vaativien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämisen ja tuottamisen tueksi.

Toimivat ja oikea-aikaiset palvelut ovat sekä asiakkaan että yhteiskunnan etu. Selvitetään hyvinvointialueiden kannustimia ja keinoja ehkäistä väestötasolla sairauspoissaoloja ja ennenaikaista eläköitymistä sekä muun muassa parantaa palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta.

Hallituksen tavoitteena on varmistaa, että hyvinvointialueet onnistuvat tehtävässään ja kykenevät tarjoamaan väestön tarvitsemat sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut. Ensisijaisesti tavoite

on, että alueet selviävät niille annetuista tehtävistä ilman valtion poikkeusmenettelyä. Hallitus sitoutuu hyvinvointialueiden rahoitusmallin mukaiseen rahoitustasoon ja menettelyihin, eikä lainsäädännöstä poikkeavia erityisrahoituksia myönnetä normaalioloissa.

Hyvinvointialueiden järjestämisvastuuseen perustuvassa mallissa valtiolla on erityinen vastuu varmistaa, että sen alueille kohdentama rahoitus riittää ja takaa suomalaisten tarvitsemien palveluiden saamisen kaikkialla maassa. Tämän edistämiseksi luodaan uusi ennakkollinen hyvinvointialueiden tehostetun talousohjauksen menettely tilanteisiin, jossa hyvinvointialueen taloudenpito on vaarantumassa merkittäväällä tavalla (niin sanottu keltainen kortti). Menettely voitaisiin käynnistää tarvittaessa mihin aikaan vuodesta hyvänsä, ja se toteutettaisiin vain yksittäisten alueiden osalta tarvittaessa harkintaan perustuen. Hallitus kehittää myös muilla toimin hyvinvointialueiden arviointimenettelyä rahoitusmallin uskottavuuden parantamiseksi.

Hyvinvointialuelain pykälää 123 § muutetaan siten, että jo yksi lisärahoitusmenettely voi johtaa arviointimenettelyyn. Tällöin käsitellään ensin hyvinvointialueiden lisärahoitus perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystalouden tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen turvaamiseksi ja asetetaan erikseen ehdot lisärahoituksen osalta. Arviointimenettelyssä arvioidaan hyvinvointialueen edellytyksiä ylipäänsä selvittää tehtävistään.

Arviointimenettelyn vaikuttavuutta vahvistetaan lisäksi siten, että arviointimenettelyssä selvitetään aina mahdollisuudet hyvinvointialueiden yhdistymiseen. Jos arviointimenettely ei johda hyvinvointialueen yhdistymiseen, alueen edellytetään raportoivan palveluiden järjestämisvastuun toteutumista säännöllisesti jo kesken varainhoitovuoden. Selvitetään muut valtion mahdollisuudet varmistaa hyvinvointialueen asukkaiden perusoikeuksien turvaaminen.

Arviointimenettelyyn liittyy johtavien viranhaltijoiden vastuu taloudesta ja hyvinvointialueen virkajohdon toiminnan tarkastelu. Tuetaan hyvinvointialueiden virkajohtoa talousjohtamisessa. Vahvistetaan yhteistyöalueiden vastuuta koordinoita kustannustehokkuuden parantamista ja yhteisen investointisuunnittelun tekemistä.

Vertailtavuuden parantaminen ja kustannusten avoimuus

Vahvistaakseen hyvinvointialueiden edellytyksiä johtaa tuloksellisesti alueensa palveluiden järjestämistä, lisätäkseen järjestelmän läpinäkyvyyttä ja asukkaiden tiedonsaantia, hallitus kehittää hyvinvointialueiden vaikuttavuuden, palvelujen saatavuuden sekä kustannustehokkuuden tietopohjaa, tiedon saatavuutta ja avoimuutta sekä vertailtavuutta.

Sosiaali- ja terveystalouden yksikkökustannukset on asteittain julkaistava valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisesti alkaen vuodesta 2025. Varmistetaan, että hy-

vinvointialueiden tehtävänä oleva yksikkökustannusten julkaiseminen toteutuu. Yksikkökustannusten avoimuudella edistetään sitä, että kustannusvaikuttavuudeltaan parhaat toimintamallit tulevat käyttöön kaikilla alueilla. Yksikkökustannusten yhdistäminen palvelutarpeen kasvun arvioon sekä yleisen hintakehityksen huomioiminen auttavat realististen talousarvioiden tekemisessä ja auttavat arvioimaan rahoituspuhjan tarvetta tietoon pohjautuen.

Myös toiminnallisia mittareita kehitetään kattavalla ohjelmalla. Suoritteiden lisäksi mitataan vaikutuksia asiakkaiden näkökulmasta, palveluihin pääsyä ja palveluissa etenemistä, saavutettua terveyttä, hyvinvointia ja arjen sujuvuutta. Palveluiden tuottamiseen luodaan yhtenäiset kriteerit, jotka koskevat samalla tavoin julkisesti, yksityisesti, järjestöjen ja säätiöiden tuottamia palveluita.

Ohjaus

Hyvinvointialueiden ohjauksrakenteita kehitetään ja selkeytetään siten, että varmistetaan yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvet, henkilöstön riittävyys, hillitään kustannusten nousua ja edistetään kustannusvaikuttavuutta ottaen huomioon alueiden tarve säilyttää hyvinvointialueiden omistajuus omasta taloudestaan. Tavoitteiden saavuttamista seurataan.

Hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovittaminen säädetään valtiovarainministeriön tehtäväksi ja vahvistetaan ministeriön voimavaroja. Valtiovarainministeriön johdolla STM, SM ja VM sekä muut viranomaiset seuraavat ja arvioivat hyvinvointialueiden toiminnan vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuloksellisuutta. Eri ministeriöiden päällekkäiset hyvinvointialueiden toimintaan ja talouden ohjaukseen liittyvät lakisäätöiset välineet (muun muassa neuvottelukunnat, neuvottelut ja valtakunnalliset tavoitteet) yhdistetään. Lakisäätöisiä neuvottelumenettelyitä selkiytetään ja neuvotteluille määritellään vielä nykyistä selkeämmät tavoitteet. Tarvittavat lainsäädäntömuutokset tehdään muun muassa hyvinvointialuelakiin ja järjestämislakeihin.

Hyvinvointialueiden talouden ja tuloksellisuuden ohjauksen edellyttämää tietopohjaa kehitetään, jotta saadaan käyttöön johtamista tukeva, toiminnan ja talouden kattava tieto. Varmistetaan lisäksi, että tiedot alueiden välillä ovat vertailukelpoisia ja avoimesti saatavilla. Tiedolla johtamisen kokonaisuuden johtaminen valtakunnallisen ohjauksen tasolla varmistetaan.

Laissa jo säädetyt keinoja käytetään vaikuttavuuden ja tuottavuuden lisäämiseen. Hyvinvointialueilta edellytetään lakisäätöisin ohjauksen keinoin (muun muassa hyvinvointialueneuvotteluissa annettavat vahvat suositukset, investointisuunnitelmien hyväksyminen sekä lainanottovaltuuksien muutoksiin ja lisärahoitukseen liittyvät sitovat ehdot) vaikuttavuuden, taloudellisuuden ja tuloksellisuuden kehittämistoimenpiteitä sekä niiden toteutumisen raportointia. Varmistetaan, että raportointivelvoitteet ovat perusteltuja niiden edellyttämään työmäärään, hyötyihin ja kustannuksiin nähden.

Lainsäädäntöön sisältyvien ohjauskeinojen lisäksi valtiovarainministeriö valtuutetaan lain muutosten myötä puuttumaan ennakkolisesti tilanteisiin, joissa alueiden taloudenhoito on vaarantumassa merkittäväällä tavalla. Vuosittain tehdään yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle perusteellisempi toiminnan ja talouden kehittämistä tukeva tarkastelu yhteistyössä asianomaisen hyvinvointialueen kanssa. Tulosten perusteella suositetaan tarvittavia toimenpiteitä. Arvioidaan myös tarvetta vahvistaa ja täsmentää Valtiontalouden tarkastusviraston tehtäviä hyvinvointialueiden taloudenhoidon valvonnassa.”

Lähde: <https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma#/>

Arviointimenettely

20.6.2023 julkaistun hallitusohjelman mukaan hallitus tulee kehittämään hyvinvointialueiden arviointimenettelyä. Arviointimenettelystä on säädetty hyvinvointialuelain (611/2021) pykälissä 122 § ja 123 §. Arviointimenettelyssä valtio ja hyvinvointialue arvioivat hyvinvointialueen taloudellisia sekä sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämiseen liittyviä edellytyksiä selvitä tehtävistään (hyvinvointialueen arviointimenettely).

Hyvinvointialuelain 611/2021 § 123 mukaan Valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos:

1. hyvinvointialue ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa;
2. hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia kaksi tilikautta peräkkäin;
3. konsernihilin päätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 kaksi tilikautta peräkkäin; tai
4. hyvinvointialueelle on myönnetty 15 §:n 3 momentissa tarkoitettu lainanottovaltuus taikka kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 11 §:ssä tarkoitettua lisärahoitusta.

Hyvinvointialueiden järjestämisvastuuseen perustuvassa mallissa valtiolla on erityinen vastuu varmistaa, että sen alueille kohdentama rahoitus riittää ja sillä voidaan varmistaa palveluiden tuottaminen. Hallitusohjelmassa on esitetty, että tämän edistämiseksi luodaan uusi ennakkollinen hyvinvointialueiden tehostetun talousohjauksen menettely tilanteisiin, jossa hyvinvointialueen taloudenpito on vaarantumassa merkittäväällä tavalla. Menettely voitaisiin käynnistää tarvittaessa mihin aikaan vuodesta hyvänsä, ja se toteutettaisiin vain yksittäisten alueiden osalta tarvittaessa harkintaan perustuen.

Hallitusohjelmaan on kirjattu myös, että hyvinvointialuelain pykälää 123 § muutetaan siten, että jo yksi lisärahoitusmenettely voi johtaa arviointimenettelyyn. Arviointimenettelyssä arvioidaan hyvinvointialueen edellytyksiä ylipäänsä selvitä tehtävistään. Arviointimenettelyn vaikuttavuutta vahvistetaan siten, että arviointimenettelyssä selvitetään aina mahdollisuudet hyvinvointialueiden yhdistymiseen. Jos arviointimenettely ei johda hyvinvointialueen yhdistymiseen, alueen edellytetään raportoivan palveluiden järjestämistä toteutumisesta säännöllisesti jo kesken varainhoitovuoden. Arviointimenettelyyn liittyy johtavien viranhaltijoiden vastuu taloudesta ja hyvinvointialueen virkajohdon toiminnan tarkastelu.

Lisärahoitus

Hyvinvointialueilla on mahdollisuus ja oikeus saada valtiolta lisärahoitusta, jos yksittäisen alueen rahoitus ei riitä palveluiden tuottamiseen ja asukkaiden lakisääteiset perusoikeudet vaarantuvat. Lisärahoitusta voidaan myöntää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta. Lisärahoitusta voi hakea milloin tahansa. Lisärahoituspäätös voi sisältää palvelujen vaikuttavuutta, laatua, määrää tai järjestämisen tehokkuutta koskevia ehtoja.

Lisärahoitus ei korota sitä saaneen hyvinvointialueen seuraavan vuoden rahoitusta. Lisärahoitus ei myöskään vaikuta suoraan koko maan rahoituksen tasoon seuraavana vuonna. Hyvinvointialueen toteutuneet kustannukset otetaan kuitenkin huomioon jälkikäteen tehtävässä kustannusten tarkistuksessa. Toistuva lisärahoituksen saaminen voi johtaa hyvinvointialueen arviointimenettelyyn (kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana).

Raportointivelvoite

Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta 462/2022 (16.6.2022) säätää hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 120 §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamisesta Valtiokonttorille. Hyvinvointialueen on salassapitosäännösten estämättä toimitettava tilinpäätös-, osavuosisikatsaus- ja kustannustiedot sekä muualla laissa tai lain nojalla säännöllisesti toimitettavaksi edellytetyt taloustiedot Valtiokonttorille sellaisessa muodossa, että ne voidaan tallentaa Valtiokonttorin ylläpitämään taloustietovarantoon. Hyvinvointialue vastaa toimittamiensa tietojen oikeellisuudesta. Hyvinvointialueiden raportoimia tietoja käytetään yhteiskunnallisesti merkittävien päätösten taustalla eri viranomaisten toimesta. Ministeriöt käyttävät hyvinvointialueiden raportoimia taloustietoja kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteiseen ohjaukseen ja valvontaan. Lisäksi raportoituja taloustietoja hyödynnetään mm. tilastokeskuksen ja THL:n toimesta. Raportoidut tiedot ovat luonteeltaan julkisen hallinnon avointa dataa, mikä mahdollistaa aineistojen hyödyntämistä laajalti mm. hyvinvointialueiden luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja kansalaisten keskuudessa. Hyvin-

vointialueen oma virallinen raportointi perustuu lakiin hyvinvointialueesta (611/2021) 117 § ja 119 § sekä lakia täydentävään Valtioneuvoston asetukseen VN/729/2021, joissa määritellään se, mitä hyvinvointialueen tulee raportoida omassa virallisessa valtuuston hyväksymässä tilinpäätöksessään sekä puolivuosi- ja neljännesvuosiraportoinneissa.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännön 80 §:n mukaan ”Toiminnan ja talouden seuranta”: Toiminnan ja talouden toteutumisesta raportoidaan aluehallitukselle, talous- ja investointilautakunnalle sekä turvallisuuslautakunnalle säännöllisesti talousarvion hyväksymisen tai muun erillisen annetun raportointiohjeistuksen yhteydessä päätetyllä tavalla.

Valtiovarainministeriölle suoritettava muutosohjelman raportointi

Valtioneuvosto on päättänyt 25.1.2024, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen muutettu lainanottovaltuus vuodelle 2024 on 82 407 000 euroa. Lainanottovaltuuden muuttaminen piti sisällään seuraavia ehtoja:

Hyvinvointialue laatii ja toimittaa valtiovarainministeriölle 15.3.2024 mennessä päivitetyn uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelman, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn pitkällä aikavälillä ja turvaa lakisääteiset palvelut. Ohjelma sisältää palvelujen taloudellisuutta ja tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset sekä kokonaistaloutta kuvaavat laskelmat, kuten tuloslaskelma- ja rahoituslaskelmaennusteet, talouden tunnusluvut sekä niiden tavoitearvot. Valtiovarainministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos on todennäköistä, että toimenpiteet eivät ole riittäviä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus ohjelman hylkäämisestä tai tarpeesta täydentää ohjelmaa tulee antaa hyvinvointialueelle 5.4.2024 mennessä. Hyvinvointialue voi täydentää ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Hyvinvointialue on päivittänyt uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelmaa ehtojen mukaisesti aluevaltuustossa 11.3.2024. Muutosohjelman osalta hyvinvointialue on raportoinut valtiovarainministeriölle 15.9.2024 sekä päivittänyt raportointitietoja toimittamalla uuden raportin 17.10.2024.

Hyvinvointialue on hakenut myös lainanottovaltuuden muuttamista vuoden 2025 osalta.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Hyvinvointialuelain (611 / 2021) mukaan aluevaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista, jotka Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto on vahvistanut 20.06.2022.

Lain mukaan aluehallituksen tulee huolehtia hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Aluehallitus vastaa sisäisen valvonnan, riskienhallinnan, omavalvontaohjelman, varautumisen, hyvän hallinnon ja lainmukaisuuden valvonnan järjestämisestä sekä niiden toimeenpanon ja tuloksellisuuden valvonnasta. Aluehallitus antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Aluehallitus hyväksyy hyvän hallinnon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen, jossa on kuvattu tarkemmin eri toimijoiden vastuut ja menettelyt. Ko. ohje on hyväksytty aluehallituksessa 9.5.2023. Lisäksi aluehallitus hyväksyy omavalvontaohjelmat sekä sisäisen tarkastuksen pitkän aikavälin vuosisuunnitelman.

Toimialuejohtajat ja professiojohtajat vastaavat hyvän johtamistavan toteutumisesta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta vastuualueellaan. He ohjeistavat alaisiaan palvelualueita sekä raportoivat ohjeiden mukaisesti. Hyvinvointialueen kaikki esihenkilöt vastaavat oman vastuualueen hyvän johtamistavan toteutumisesta, riskien tunnistamisesta, arvioinnista, sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat ohjeiden mukaisesti. Organisaatiomuutokset vaikuttavat myös riskienhallinnan rooleihin ja tulee huomioida.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esihenkilöt pyrkivät varmistamaan, että hyvinvointialueen toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan, sekä hyvinvointialueen omaisuus ja voimavarat turvataan.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät ole toiminnasta erillisiä prosesseja tai toimenpidekokonaisuuksia, vaan osa kaikkia hyvinvointialueen toimintoja, prosesseja ja hankkeita. Menettelyt ja vastuut asetetaan toiminnan tason ja toimivallan mukaan.

Kaikille toiminnan tasoille on kuitenkin yhteistä, että periaatteita noudatetaan, prosessit kuvataan, päätökset perustellaan ja dokumentoidaan, johdetaan luotettavalla tiedolla ja riskit arvioiden. Valvontakulttuuria vahvistetaan, sitä seurataan ja kehitetään.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan menettelytapoja, joiden avulla tunnistetaan ja kuvataan hyvinvointialueen toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi ja raportoimiseksi.

Riskienhallinta on osa hyvinvointialueen päivittäistä johtamista, jolla tuetaan tavoitteiden saavuttamista ja toimintaan liittyvien mahdollisuuksien ja uhkien tunnistamista sekä vähennetään riskien aiheuttamia kustannuksia. Riskienhallinnalla varmistetaan myös talouden ja toiminnan laillisuutta ja tuloksellisuutta sekä hyvää hallintotapaa.

Strategisiksi riskeiksi määritellään laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan sellaiset epätoivottavat tapahtumat, jotka voisivat toteutuessaan uhata merkittävästi hyvinvointialueen taloudellista ja toiminnallista kantokykyä, sekä vaarantaa strategiassa määriteltyjen tavoitteiden, tai kriittisten menestystekijöiden toteutumista.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle on laadittu strategia, joka kokoaa pitkän aikavälin tavoitteet huomioiden hyvinvointialueen taloudelliset ja toiminnalliset reunaehdot. Aluevaltuusto päättää hyvinvointialuestrategiassa toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategian tulee perustua arviointiin hyvinvointialueen tilanteesta strategian laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueen tehtävien toteuttamiseen. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialuestrategiaan on kirjattu, että strategia tarkistetaan toiminnan alkuvaiheessa vähintään kerran vuodessa. Ensimmäinen tarkistus on kuitenkin aloitettu vuonna 2024 ja strategian laajempi arviointi ja päivittäminen tehdään uuden aluevaltuuston toimesta. Hyvinvointialuestrategian osana on laadittu talouden ja toiminnan suunnittelua ja johtamista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia. Palvelustrategiassa hyvinvointialue päättää järjestämisvastuulleen kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet. Siinä otetaan huomioon myös sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet. Pelastustoimen strategia-asiakirjoja ovat palvelutasopäätös ja pelastustoimen strategia. Riskianalyysi on palvelutasopäätöksen keskeinen perusteliosa.

Hyvinvointialue- ja palvelustrategian liitteessä on arvioitu ja kuvattu strategian keskeiset lähtökohdat, ulkoiset haasteet ja sisäiset riskit. Merkittäviin rahoitukseen, kustannusten nousuun ja henkilöstön riittävyyteen liittyvien riskien lisäksi on tunnistettu muun muassa mahdollisuuksien käyttämättä jättämiseen liittyviä riskejä koskien hyvinvointialueudistusta (integraatio ja skaalaetu) ja digitalisaation hyödyntämättä jättäminen. Talouden tasapainoon liittyvät haasteet korostuvat edelleen. Riskinä on, että tarvittavia tasapainottavia uudistoimia ei saada toteutettua riittävän nopeasti tai arvioidut vaikutukset talouteen eivät toteudu täysimääräisesti.

Hyvän hallinnon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista arvioidaan vuosittain kyselyllä, joka osoitetaan palvelualueiden johtotyhmille. Kyselyn tuloksia käsitellään toimialueiden johtoryh-

missä ja hyvinvointialueen johtoryhmässä. Lisäksi kyselyn vastauksia ja tiivistelmää käytetään hyvinvointialueen tilinpäätöksen laadinnassa.

Hyvinvointialueiden toiminnan alkuvuodet ovat osoittanut, että toimintaympäristö voi muuttua nopeasti ja ennakoitujenkin riskien merkittävyys muuttuu. Riskienarviointia ja hallintakeinojen suunnittelua tulee edelleen kehittää niin, että se läpileikkaa organisaation kaikki tasot varmistaen monipuolisen näkemyksen ja vastaavasti ymmärryksen riskeistä. Hyvinvointialueen riskienhallintasuunnitelman laadinta on työn alla. Hyvinvointialueen toimintaan kohdistuu muutostarpeita, joiden suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee hyödyntää vaikuttavuusarviointeja ja niiden yhteydessä tehtäviä riskianalyyseja. Organisaation kaikilla tasoilla tulee olla käsitys sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käsitteistä, ja niihin liittyviä sovellusohjeita ja käytäntöjä tulee noudattaa. Tätä tukemaan hyvinvointialueen intra-sivuilla lisätään sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta oma osio, josta tietoa ja ohjeita löytyy kootusti.

Uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelma (UTV-ohjelma)

Aluehallitus on päättänyt 21.10.2024 § 306, että UTV 2-ohjelman laadinta käynnistetään. UTV 2-ohjelman työstäminen aloitetaan viranhaltijatyönä. Tavoiteaikataulu UTV 2 -ohjelman osalta on, että aluevaltuusto käsittelisi ohjelman helmikuussa 2025. Valmistelua ja evästävää keskustelua käydään hallituksen info-osuuksissa. Talouden tasapainovaatimus edellyttää, että UTV-ohjelman päivitykset hyväksytään jatkossa kokonaisuutena ja eri osioiden toimeenpanot aloitetaan välittömästi päätöksenteon jälkeen.

Aluevaltuusto hyväksyi 9.10.2023 Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle Uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelman vuosille 2024–2026. UTV-ohjelmalla pyritään koko ohjelmakautena 56 miljoonan euron säästöihin.

UTV-ohjelmakokonaisuus pitää sisällään kaksi kokonaisuutta

- 56 miljoonan euron kustannussäästöt vuosille 2024–2026
- lähes 14 miljoonan euron valtion avustuksen toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen.

UTV-ohjelman toimeenpanoa on tuettu

- toimialuekohtaisilla, kuukausittaisilla Taloustaitaja-tunneilla.
- säännöllisellä toimialueiden kanssa käydyillä raportoinneilla, joissa on käyty läpi sekä UTV-ohjelman 56 miljoonan euron toimintakuluja vähentävä osuus, että noin 14 miljoonan euron toiminnan vakiinnuttamisen ja kehittämisen kokonaisuus.
- Taloustaitaja-koulutuksella.

Hyväksytty UTV-ohjelma asetti vuoden 2024 säästötavoitteeksi 15 250 000 euroa. Hyvinvointialueen 15.9.2024 valtiovarainministeriölle raportoima arviotieto vuonna 2024 toteutuvista säästöistä on noin 2,8 miljoonaa.

Toimialueiden raportointien mukaisesti toimenpiteet etenevät monilta osin operatiivisesti suunnitellusti, mutta osittain toimenpiteiden osalta voidaan todeta, että

- alun perin asetetut euromääräiset tavoitteet ovat olleet optimistisia
- asioiden käsittely päätöksenteossa on kesken
- hyväksytyjen toimenpiteiden mitattavuus kustannuskehityksen osalta on haastavaa muiden toimintakulujen noustessa merkittävästi
- toimenpiteiden toimeenpano ei kaikilta osin ole onnistunut asetetussa aikataulussa

Hyvinvointialue on raportoinut Valtiovarainministeriölle toimenpiteiden toteutumista 15.9.2024 mennessä, lisäksi syyskuun raporttia on päivitetty 17.10.2024. Hyvinvointialueen UTV-ohjelman kustannuskehitystä jarruttavia toimenpiteitä on vuosille 2024–2026 yhteensä 72 kpl. Toimenpiteet kohdentuvat lähiterveyspalveluihin, ikäihmisten palveluihin, perhe- ja sosiaalipalveluihin ja tukipalveluihin.

15.9.2024 mennessä arvioidun mukaisesti toimenpiteiden toteutumisaste on:

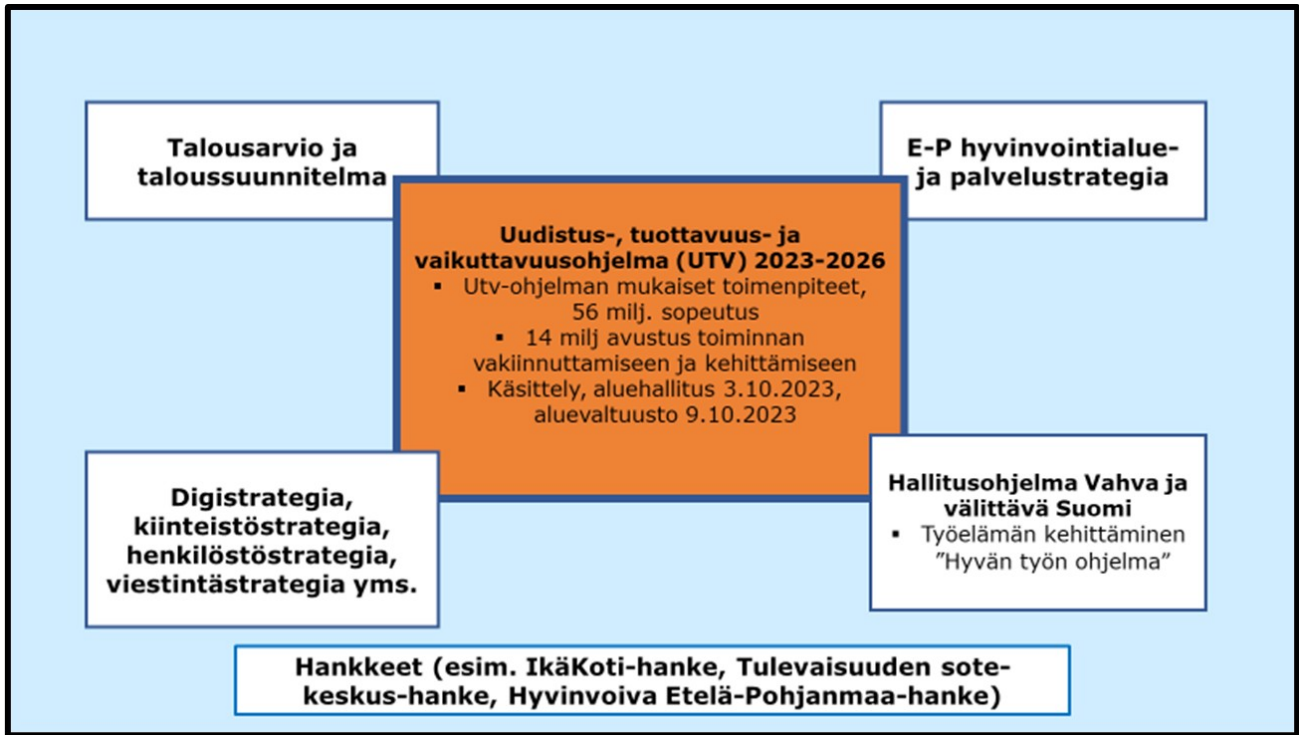
- epätodennäköisiä 6 kpl (alle 30 %)
- mahdollisia 11 kpl (31–50 %)
- todennäköisiä 20 kpl (51–75 %)
- erittäin todennäköisiä 24 kpl (75–99 %)
- varmoja 9 kpl (100 %)

Hyvinvointialueiden talouden tasapainottamisveloitteen aikataulu haastaa alueiden muutosohjelmien toimenpiteiden toimeenpanoa ja aikataulussa pysyminen on haastavaa.

Hyvinvointialueen tuorein talouden toteumasta laadittu ennuste arvioi vuoden 2024 osalta alijäämän määräksi noin 53 miljoonaa euroa. Talouden tilanteen heikkeneminen on ollut merkittävämpää kuin UTV-ohjelman laadintahetkellä (kevät ja syksy 2023) arvioitiin. Vuoden 2023 hyvinvointialueen tilinpäätös osoitti 45,38 miljoonan euron alijäämää. Tämänhetkinen vuoden 2025 talousarvion valmistelutilanne osoittaa noin 50 miljoonan euron alijäämää, joten talouden haasteet tasapainoon saamisessa ovat myös tulevana vuosina merkittävät.

Hyvinvointialue päivitti maaliskuussa 2024 vuonna 2023 (9.10.2023) hyväksytyin UTV-ohjelman vuoden 2024 lainanottovaltuuden muutospäätöksen ehtojen mukaisesti, mutta taloustilanteen merkittävä heikentyminen merkitsee, että hyvinvointialueen tulee ryhtyä valmistelemaan UTV 2 -ohjelmaa, jonka taloudellinen ja toiminnallinen asetelma ottaa huomioon muuttuneen taloustilanteen sekä voimassa olevan lainsäädännön. Tämä tarkoittaa, että talouden tasapainottamiskeinoja vuosille 2025–2026 tarvitaan merkittävästi lisää sekä tasapainottamiskeinojen tulee olla vaikuttavuudeltaan laaja-alaisia, palvelurakenteisiin kytkeytyviä ja toimeenpanolta tosiasiallisesti kustannussäästöjä nopeasti tuottavia.

Päivitystilanteen johdosta vuoden 2025 UTV2-ohjelman mukaisia säästötoimenpiteitä ei oteta huomioon 16.12.2024 aluevaltuuston käsittelyyn tulevassa talousarvioesityksessä. UTV2-ohjelman päivitys huomioidaan maaliskuun 2025 muutostalousarvion käsittelyn yhteydessä. UTV1-ohjelman toimenpiteet on sisällytetty niiden toimenpiteiden osalta, jotka ovat edenneet ja joista odotetaan eurovaikutuksia vuonna 2025.

Kuva 3: UTV-ohjelman rakenne

Toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen –avustus

UTV-ohjelman osio 2 hyödyntää Valtioneuvoston 23.3.2023 myöntämän avustuksen toiminnan kehittämiseen ja vakiinnuttamiseen. Avustuksen kokonaismäärä on 13 897 849 euroa ja avustus on käytettävissä 31.12.2025 mennessä. Arkikielessä voidaan ajatella, että nämä kokonaisuudet tähtäävät toimi- ja palvelualojen tunnistamiin laaja-alaisiin kehittämistoimiin, jotka edesauttavat samalla myös osion 1 edistämistä (osio 1 mukaisia toimenpiteitä ei ole sisällytetty talousarvioon).

Avustuksen käyttö

- Eduskunta on 1.3.2023 hyväksynyt hallituksen esityksen vuotta 2023 koskevaksi lisätalousarvioksi (HE 325/2022 vp). Lisätalousarvioon sisältyy 350 miljoonan euron määräraha hyvinvointialueille, HUS-yhtymälle ja Helsingin kaupungille myönnettäviin valtionavustuksiin.
- Avustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Avustuksen myöntämisperusteita ja käyttöä täsmennettäisiin tällä asetuksella. Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 27.3.2023 ja olevan voimassa 31.12.2025 saakka.
- Määrärahaa ei voi käyttää suoraan hyvinvointialueiden lakisääteisiin tehtäviin, mutta se antaa mahdollisuuden rahoittaa toiminnan käynnistämiseen liittyviä kustannuksia, jolloin yleiskatteista rahoitusta voidaan ohjata enemmän lakisääteisten tehtävien hoitamiseen

- Ei omavastuuta, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen saaman avustuksen määrä on 13 897 849 euroa.
- Avustuksen saajat saavat käyttää avustusta muutos- ja tuottavuusohjelmansa tai sitä vastaavaan ohjelman käyttökohteisiin, joihin liittyvät kustannukset ovat kertaluonteisia tai tilapäisiä
- Ohjelmilla tarkoitettaisiin avustuksen saajan toiminnan muutokseen ja talouden tasapainottamiseen liittyviä ohjelmia, jotka perustuvat valtionavustuksen saajan strategian toimeenpanoon (esimerkiksi hyvinvointialuestrategia).
- Ohjelmien tulisi olla lähtökohtaisesti hallintosäännön mukaisesti hyväksytyjä esimerkiksi aluevaltuustossa tai -hallituksessa, mutta ohjelmiin sisältyvien toimenpiteiden kustannuksia voitaisiin sisällyttää avustuksella maksettaviksi taannehtivasti jo 8.3.2023 alkaen.
- Ohjelmaan sisältyvät toimenpiteet eivät saa olla ristiriidassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 22 §:n perusteella määriteltyjen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisia tavoitteiden tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 8 §:n perusteella määriteltyjen pelastustoimen valtakunnallisia tavoitteiden kanssa.

Vuoden 2025 talousarvio pitää sisällään 8,8 milj. euroa toiminnan vakiinnuttamis- ja kehittämiseen liittyvää avustusta.

Palveluketjujen ja -kokonaisuuksien sekä niitä koskevan tiedolla johtamisen kehittämiseen

- Avustuksen käyttö voisi siis liittyä palveluiden integraation kehittämiseen sekä ennaltaehkäisyä ja peruspalveluita vahvistavaan toiminnan muutokseen sekä näitä tukeviin tiedolla johtamisen kehittämishankkeisiin.

Digitaalisten ja etäpalvelujen sekä muiden palvelukanavaratkaisujen suunnitteluun ja toteutukseen

- Muilla palvelukanavaratkaisuilla tarkoitettaisiin myös kotiin vietävien palveluiden kehittämistä. Hyväksyttäviä kustannuksia voisivat olla myös käyttökohteen mukaisista toimenpiteistä aiheutuvat toteutuskustannukset, kuten sähköisten palveluiden ja tietojärjestelmien kehitys-, investointi- ja käyttöönottokustannukset.

Palveluverkkoa ja toimitiloja koskevaan selvitykseen ja niiden muutoksista aiheutuviin kustannuksiin

- Hyväksyttäviä kustannuksia voisivat olla esimerkiksi ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat palveluverkkoa koskevista muutoksista, kuten irtisanomisajan ylimääräiset vuokratannukset tai toimipaikkaverkoston rationalisoinnin edellyttämät menot.

Tukipalveluihin liittyvien organisointien suunnitteluun ja toteutukseen

- Hyväksyttäviä kustannuksia olisivat myös käyttötarkoituksen edellyttämä osakkeiden ja osuuksien hankinta. Tällä halutaan varmistaa esimerkiksi välttämättömät inhouse-yhtiöjärjestelyt.

Tieto- ja viestintätekniisten ratkaisujen kehittämiseen ja toteutukseen

- Avustusta voisi käyttää myös asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistämisen tai hankintojen kustannuksiin. Tämän käyttökohteen osalta valtionavustuksen saajan olisi erityisen huolellisesti suunniteltava hankekokonaisuudet niin, että lähtökohtaisesti samaan käyttötarkoitukseen ei ole jo käytetty rahoitusta uudistuksen valmisteluvaihteeseen myönnettyistä valtionavustuksista.

Henkilöstön riittävyteen, saatavuuteen, työnjakoon ja osaamiseen liittyvään kehittämiseen

- Käyttökohteita voisivat olla myös kehittämis- ja koulutushankkeet, joita toteutetaan yhdessä oppilaitosten tai järjestöjen kanssa. Työnjaolla viitattaisiin eri henkilöstöryhmien työnjaon ja yhteistyön kysymyksiin

Johtamisen, esimiestyön sekä työhyvinvoinnin edistämiseen

- Esimerkiksi avustusta voisi käyttää toimenpiteisiin, joilla pyritään vaikuttamaan työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden edistämiseen, henkilöstön sairauspoissaolojen vähentämiseen liittyviin toimenpiteisiin, fyysistä toimintakykyä parantaviin toimiin ja työyhteisöjen kehittämiseen. Lakisääteisiin työnantajavelvoitteisiin tai palkkojen harmonisointiin avustusta ei voisi käyttää.

Asukkaiden, palveluiden käyttäjien ja henkilöstön osallisuuden sekä osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien edistämiseen

- Avustusta voisi käyttää esimerkiksi hyvinvointialueen yksin tai kuntien kanssa yhteistyössä toteuttamien asukastilaisuuksien, asukaspaneelien ja -raatien tai asukkaiden kehittäjäryhmätoiminnan kustannuksiin, ja asukkaiden ja henkilöstön sähköisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien edistämiseen. Muita käyttökohteita voisivat olla esimerkiksi nuorille tai muulle rajatulle kohderyhmälle suunnatut vaikuttamistapahtumat. Avustusta ei voisi käyttää hyvinvointialueiden lakisääteisten vaikuttamistoimielinten tai aluevaltuustojen poliittisten ryhmien toimintaan.

Toiminnan muun kuin 1–9 kohdassa tarkoitetun, niitä vastaavan vakiinnuttamisen edellyttämiin lisäkustannuksiin.

- Huomioitavaa lisäksi on, että toiminnan vakiinnuttamisen kohteet tulevat vaihtelevaan merkittävästi eri hyvinvointialueilla. Myös tästä syystä on perusteltua, että asetukseen sisältyisi ennalta arvaamattomien tilanteiden ja muutoskohteiden mahdollistava säännös. Kohtaa 10 tulisi kuitenkin tulkita suppeasti niin, että se koskee yksinomaan ja yksiselitteisesti niitä muutoskohteita, joiden voidaan perustellusti nähdä johtuvan uudistusta koskevan lainsäädännön toimeenpanosta ja jotka ovat kertaluonteisia ja tilapäisiä.

Kehittäminen ja hankkeet

Hyvinvointialueen kehittämistyö on vuoden 2024 aikana pohjautunut pitkälti valtionavustushankkeisiin sekä uudistus, tuottavuus ja vaikuttavuus ohjelman mukaisiin kokonaisuuksiin. Näiden pohjalta kehittämistyötä tullaan jatkamaan myös vuonna 2025. Kehittämisen keskiössä ovat digitalisaatio ja eri toimialojen ja palveluiden integraation mahdollisuudet. YTA-yhteistyötä tehdään vaikuttavuushankkeiden pohjalta ja TKKIO-kokonaisuuden YTA-yhteistyön strategia etenee suunnitteluvaiheessa.

Hyvinvoiva Etelä-Pohjanmaa -hankkeen (RRP) tavoitteena on purkaa koronapandemian aiheuttamaa hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelkaa. Tavoitteena on nopeuttaa hoitoon pääsyä ottamalla käyttöön uusia toimintatapoja ja digitaalisia ratkaisuja sekä edistää ennaltaehkäiseviin palveluihin ohjautumista. Kohderyhmänä ovat haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja lapsiperheet, nuoret ja nuoret aikuiset (erityisesti koulutus- ja työllisyyspalveluiden sekä mielenterveys- ja päihdepalveluiden käyttäjät), pitkäaikaissairaat, ikäihmiset ja vammaiset. Digitaalisten palveluiden ja uusien toimintatapojen kehittämistyötä on tehty hankkeessa v. 2022 lähtien ja hanke jatkuu v.2025 loppuun. Vuoden 2025 tavoitteena on vakiinnuttaa hankkeessa aloitettuja pilotointeja ja turvata niiden jatkuvuus hankekauden päätyttyä.

Seuraavassa taulukossa on esitetty hankekokonaisuuden talousarvio vuodelle 2025.

80 HANKKEET	TP 2023	TA+MUUT. 2024 11.3.2024	Esitys 2025	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNITUOTOT	145	0	0	
TUET JA AVUSTUKSET	14 836 498	15 632 100	14 299 000	-8,5
MUUT TOIMINTATUOTOT	27 450	0	0	
TOIMINTATUOTOT	14 864 093	15 632 100	14 299 000	-8,5
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-8 710 154	-7 835 900	-8 349 900	6,6
PALVELUJEN OSTOT	-9 391 928	-12 967 900	-8 879 200	-31,5
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-192 493	-13 400	-44 500	232,1
AVUSTUKSET	-17 765	0	0	
MUUT TOIMINTAKULUT	-194 319	-1 488 300	-1 523 400	2,4
TOIMINTAKULUT	-18 506 660	-22 305 500	-18 797 000	-15,7
TOIMINTAKATE	-3 642 566	-6 673 400	-4 498 000	-32,6
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-3 642 566	-6 673 400	-4 498 000	-32,6
SISÄISET KULUT	-65 837			

Asiakasnäkökulma

Palvellen parasta – vierelläsi kun tarvitset

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ydintehtävänä on järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut alueensa väestölle palvelutarpeen ja yhdenvertaisuuden periaatteen mukaisesti. Hyvinvointialueen toiminnan kehittyminen, etäpalvelujen laajentuminen sekä kotiin vietävien palvelujen lisääntyminen mahdollistavat palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta koko Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Hyvinvointialueen haastava taloudellinen tilanne huomioiden muutoksia edistetään hallitusti.

Hyvinvointialueen hoito- ja palvelupolkuja kehitetään jatkuvasti. Yhteiset toimintamallit lisäävät hoidon ja palvelun saamisen joustavuutta sekä oikea-aikaisuutta. Hoidon, hoivan ja palvelujen korkea laatu ja vaikuttavuus ovat keskeisiä toimintamme tavoitteita. Palvelut järjestetään aina yhtenäisin lainsäädännön kriteerein, kustannusvaikuttavasti sekä laadukkaasti. Henkilöstön hyvinvointi, osaaminen ja sitoutuminen tuottavat parasta asiakaslähtöisyyttä ja kustannusvaikuttavaa palvelua. Hyvinvointialue tukee henkilöstöään tärkeässä työssään.

Asiakkaan osallisuus on erityisen tärkeää kehittäessämme asiakaslähtöisiä palveluja. Haluamme varmistaa monin tavoin, että asiakkaat voivat osallistua kehittämistyöhön erilaisilla foorumeilla, esimerkiksi vaikuttamistoimielinten kautta. Välittömän palautteen antaminen on mahdollista jokaisessa toimipisteessä sekä hyvinvointialueen verkkosivuilla. Asiakkaan hyväksi koituu myös hyvinvointialueen ja kuntien välinen kumppanuus, jonka tavoitteena on panostaa yhteistyössä väestön hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen.

Laatu, asiakas- ja potilasturvallisuus

Toiminnan ja palvelun laatua seurataan säännöllisesti eri organisaatiotasolla sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Omavalvonnalla valvomme, seuraamme ja arvioimme toiminnan laatua, lainmukaisuutta sekä turvallisuutta. Hyvinvointialueen omavalvontaohjelmassa on kirjattu, miten palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan ja miten puutteellisuudet korjataan.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelman osana on laissa erikseen säädetyt palveluyksikkökohtaiset omavalvontasuunnitelmat ja lääkehoitosuunnitelmat. Omavalvontasuunnitelma on palveluyksikön päivittäisen toiminnan työväline, jolla vahvistetaan palveluiden laatua, asianmukaisuutta ja asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyttä. Omavalvontaohjelma ja -suunnitelmat perustuvat valvontalakiin (741/2023). Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on lisäksi laadittu osana omavalvontaohjelmaa hyvinvointialuetasoinen Asiakas- ja potilasturvallisuussuunnitelma.

Omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet julkaistaan neljän kuukauden välein hyvinvointialueen verkkosivuilla. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023).

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen asiakas- ja potilasturvallisuustyötä ohjaa Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2026. Strategialla ja toimenpidesuunnitelmalla edistetään osallisuuden, turvallisuutta vahvistavien toimien ja turvallisuuskulttuurin johtamisen toteutumista. Hyvinvointialueen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpanon itsearviointi toteutetaan vuosittain Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen koordinoimana.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatio

Henkilöstöorganisaatio

Hyvinvointialueen päivitetty organisaatiomalli ja johtamisjärjestelmä hyväksyttiin aluevaltuustossa 29.8.2022, jota osittain vielä päivitettiin 21.11.2022. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen toiminta jakautuu toimialueisiin, palvelualueisiin, palveluyksiköihin ja vastuuyksiköihin.

Hyvinvointialuejohtaja vastaa toimialueiden toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa aluehallituksen alaisuudessa.

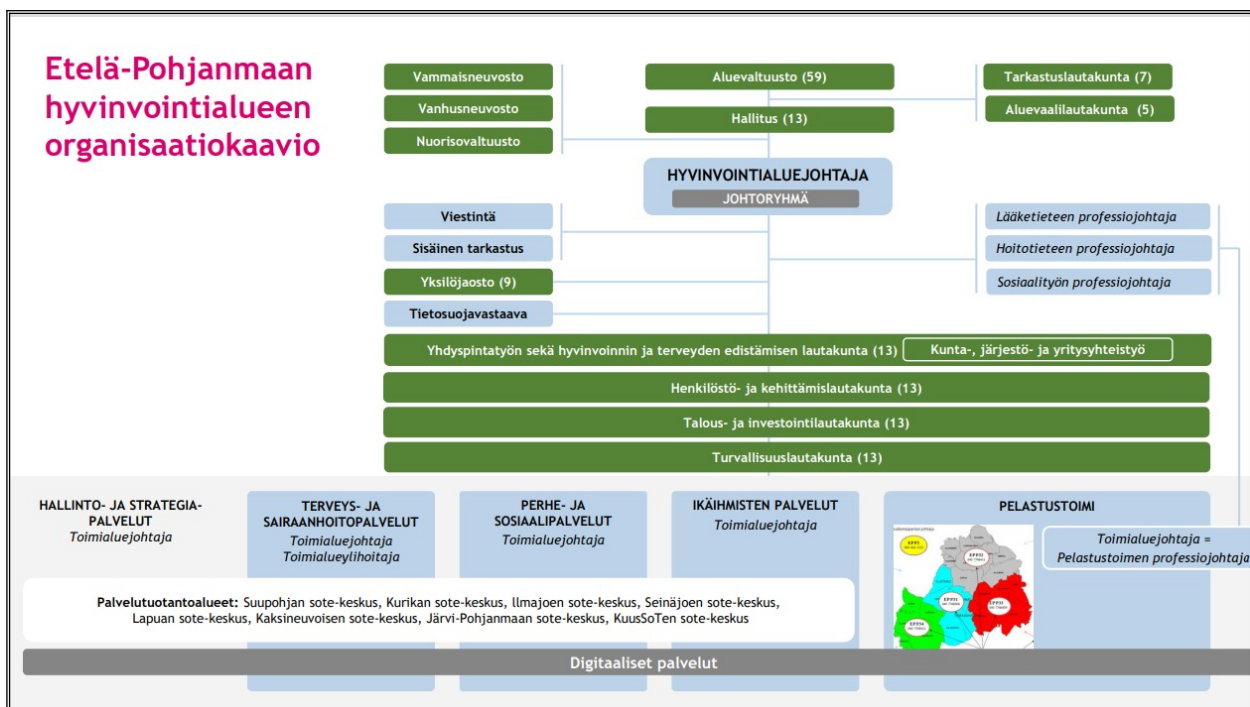
Professiojohtajat toimivat professioiden edustajina, vastaavat professioiden kehittämisestä kokonaisuutena hyvinvointialueella ja vastaavat osaltaan palveluiden ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta ja integraatiosta.

Toimialuejohtaja vastaa toimialueensa toiminnasta ja taloudesta sekä johtaa ja kehittää toimintaa hyvinvointialuestrategian mukaisesti aluehallituksen ja hyvinvointialuejohtajan alaisuudessa.

Palvelualuejohtaja vastaa palvelualueen toiminnasta ja taloudesta sekä johtaa ja kehittää toimintaa hyvinvointialuestrategian mukaisesti toimialuejohtajan alaisuudessa.

Palveluyksikköjohtaja vastaa palveluyksikön toiminnasta ja taloudesta sekä johtaa ja kehittää toimintaa hyvinvointialuestrategian mukaisesti palvelualuejohtajan alaisuudessa.

Vastuuyksikköjohtaja vastaa vastuuyksikön toiminnasta ja taloudesta sekä johtaa ja kehittää toimintaa hyvinvointialuestrategian mukaisesti palveluyksikköjohtajan alaisuudessa.

Kuva 4: Voimassa oleva Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatiokaavio

Talousarvioon viedyt organisaatorakenteessa tapahtuneet muutokset

Aluevaltuuston käsittelyssä 18.11.2024 ollutta organisaatorakenteen muutosta ei ole vielä viety toimialueiden osalta talousarvioon, koska päätös ei ole vielä talousarviota laadittaessa lainvoimainen. Muutos otetaan huomioon muutostalousarviossa alkuvuodesta 2025.

Talousarviovalmistelun yhteydessä on toimialueilla tunnistettu tarpeita selkeyttää kustannuspaikkarakennetta ja tehdä siihen muutamia muutoksia.

Terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimialueella kootaan aluevaltuuston 9.9.2024 §89 päätöksen mukaisesti kotisairaalapalvelut yhdeksi koko alueen kattavaksi yksiköksi ja poistetaan käytöstä sote-keskuskohtaiset kotisairaalapalveluiden kustannuspaikat. Suun terveydenhuollon palveluissa olevan vastuualueen Suun terveydenhuollon yhteiskustannukset nimi korjataan muotoon Suun terveydenhuollon palvelut. Lisäksi Suun terveydenhuollon virka-ajan ulkopuolisen päivystyksen kustannuspaikka siirretään 24/7-palveluista lähiterveyspalveluiden suun terveydenhuollon palveluiden alle.

Hyvinvointialueen Kiirevastaanotto HyKi toimintaa on aloitettu aluevaltuuston 27.5.2024 §59 päätöksen mukaisesti portaittain 5.10.2024 alkaen, josta lähtien yhteisellä viikonloppujen kiirevastaanotolla hoidetaan Seinäjoen lisäksi Ilmajoen, Kurikan ja Lapuan alueen asukkaita. Yhteiseen viikonloppujen kiirevastaanottoon tulevat 1.4.2025 alkaen mukaan myös Alajärven, Kauhavan ja Kauha-joen sote-keskusten kiirevastaanotot. Kiirevastaanotto HyKille on perustettu oma kustannuspaikka.

Operatiivisissa palveluissa kirurgian ja urologian palveluyksiköt yhdistetään, palveluyksikköön kootaan kirurgian ja urologian poliklinikat sekä uutena perustettu kustannuspaikka yhdistetylle kirurgian ja urologian osastolle. Samassa yhteydessä käytöstä poistetaan vanhat erilliset kirurgian ja urologian osastojen kustannuspaikat.

Kuntoutuspalveluiden palvelualueella olevaan kuntoutuskeskus-palveluyksikköön avataan käyttöön kustannuspaikka kotikuntoutukselle. Tänne on siirretty 30 fysioterapeuttia tai muuta kuntoutustyöntekijää pääosin ikäihmisten palveluiden toimialueelta.

Mielenterveys- ja riippuvuushoidon palveluihin avataan jo tulevaa Kuusiolinnan palveluiden kotiuttamista silmällä pitäen aikuisten psykiatrisen avohoidon vastuualueelle kustannuspaikka Alavuden miepä-yksikölle, jonka alle kootaan sekä Alavuden että Ähtärin miepä-poliklinikat.

Diagnostiikkakeskuksessa yhdistetään keskussairaalaossa toimivien mikrobiologian laboratorion ja kliinisen kemian laboratorion toiminta ja käyttöön otetaan uusi yhteinen kustannuspaikka kliininen kemia ja mikrobiologia.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden toimialueella avataan uusi kustannuspaikka lastensuojelun perhehoidon vastuualueelle lastensuojelun perhehoidon vastaanotto toiminnan kustannusten seuranta varten.

Vammaisten asumispalveluissa päättyy kolmen kustannuspaikan voimassaolo: Alarinteen asuntola, Niittypuisto Lapua ja Liisantupa Seinäjoki.

Aluehallituksen päätöksellä 21 työntekijää siirretään terveys- ja sairaanhoitopalveluiden mielenterveys- ja riippuvuushoidon palveluista perhe- ja sosiaalipalvelujen työikäisten palveluihin

Ikäihmisten palveluiden toimialueella Palveluportti siirtyy ikäihmisten eteläisestä asiakas- ja palveluohjauksesta ikäihmisten kuntouttavaan päivätoimintaan. Keskisen alueen kotihoidossa muutetaan Seinäjoen ja Isonkyrön alueen kotihoidon kustannuspaikkojen nimiä: Seinäjoen kaakkoinen kotihoito on jatkossa Seinäjoki Kotokanteleen kotihoito, Seinäjoen eteläinen kotihoito nimetään Seinäjoki Ruukinsuon kotihoidoksi, Seinäjoen itäinen kotihoito muuttuu Seinäjoki Veneskallion kotihoidoksi ja Seinäjoen pohjoinen kotihoito Seinäjoki Lakeudenvuoren kotihoidoksi. Yhteisöllisen asumisen yksiköt Saarenpääkoti ja Koivupirtti aloittelevat toimintaansa. Ikäihmisten kuntouttavassa lyhytaikaisasumisessa kaikkien yksiköiden nimiä tarkennetaan ja yhtenäistetään sisältämään termi lyhytaikaisyksikkö.

Hallinto- ja strategiapalveluiden toimialueella ruokapalveluiden vastuualueella Kurikan keskuskeittiön toimintaa seurataan jatkossa Jalasjärven keskuskeittiön kustannuspaikalla ja Jurvan keskuskeittiön toimintaa puolestaan Teuvan terveyskeskuksen keittiön yhteydessä. Muutokset liittyvät aluevaltuusto 11.3.2024 tekemiin päätöksiin UTV-ohjelman mukaisista muutoksista ruokapalveluissa.

Välinehuollossa yhdistetään Seinäjoen välinehuollon toiminta välinehuoltokeskuksen yhteyteen ja Kauhajoen välinehuollon seuranta Kurikan välinehuollon kustannuspaikalle. Muutos liittyy välinehuollon keskittämiseen.

Katsaus henkilöstöstä

Hyvinvointialueella on noin 10 500 työntekijää, joista vakituisia on 8500. Esihenkilötehtäviä kuuluu 666 henkilön työnkuvaan. Yleisin ammattinimike hyvinvointialueella on lähihoitaja ja yleisin työaika-muoto on jaksotyö (52 %).

Hyvinvointialueen palveluksessa työskentelee sosiaali- ja terveydenhuoltoalan, palo- ja pelastustoi-men ammattilaisia sekä muiden alojen kuten ICT-, viestintä- ja HR – alan asiantuntijoita. Henkilös-tön vaihtuvuus on kuukausitasolla noin 70 henkilöä. Laskennallisen eläkeiän vuonna 2025 saavuttaa 148 työntekijää. Työterveyshuollon palvelut hyvinvointialueelle tuottaa Seinäjoen Työterveys ja TT Botnia Oy.

Nimike	Työntekijöiden määrä
Lähihoitaja	1847
Sairaanhoitaja	1524
Osastonsihteer	216
Yksikönjohtaja	208
Vanhempi sammutusmies	191
Sairaalahuoltaja	183
Terveydenhoitaja	178
Nuorempi sammutusmies	163
Sosiaaliohjaaja	143
Sosiaaliohjaaja	132

Taulukko 1. Yleisimmät nimikkeet vuonna 2024 (9/2024)

Voimassa olevat Kuntatyönantajien (KT:n) ja kunta-alan pääsopijajärjestöjen sopimat kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 30.4.2025 asti. Hyvinvointialueella sovelletaan hyvinvointialueiden yleistä virka- ja työehtosopimusta (HYVTES), Kunnallista Lääkärien virkaehtosopimusta (LS) sekä Sosiaali- ja terveydenhuollon työ- ja virkaehtosopimusta (SOTE-sopimus). Palkkausjärjestelmien uudistus sekä voimassa olevien virka- ja työehtosopimusten päättyminen tulevat vaikut-

tamaan sekä henkilöstövoimavarojen johtamiseen että henkilöstökustannusten kehittämiseen. Palkkaharmonisointia ei ole tehty.

Hyvinvointialueen henkilöstöstrategia

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen henkilöstöstrategian päämääränä on, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on ammattitaitoinen, riittävä, oikein kohdennettu ja hyvinvoiva henkilöstö. Henkilöstöstrategian painopistealueina ovat työvoimatarpeen hallinta, johtaminen ja esihenkilötyö. Lisäksi panostetaan työprosessien ja –käytäntöjen kehittämiseen, osaamisen ja osallistamiskäytäntöjen vahvistamiseen. Hyvinvointialue tarjoaa työntekijöilleen monipuoliset urakehitysmahdollisuudet ja mahdollisuuksia jatkuvaan osaamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Tuloksellinen osaamisen kehittäminen näkyy organisaation ja yhteisöjen laadukkaina palveluina, tuottavuuden kasvuna, innovaatioina ja mielekkäänä työnkokemuksena, työhyvinvointina ja työssä menestymisenä. Työnantajabrändiä kehitetään toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten ja henkilöstöltä kerätyn tiedon pohjalta.

Henkilöstövoimavarojen johtaminen

Henkilöstön saatavuus, riittävyys ja pysyvyys ovat hyvinvointialueen yksi suurimmista haasteista tulevina vuosina. Haaste on kansallinen, eikä tilanne helpotu lähivuosina. Hyvinvointialueen rekrytointitarve kasvaa nykyisen henkilöstön eläköitymisen ja palveluntarpeen kasvun myötä. Palvelumuotojen ja -rakenteen muuttuessa tarvitaan myös uudenlaista osaamista ja johtamista. Olemassa olevien henkilöstövoimavarojen johtaminen korostuu tilanteissa, kun hyvinvointialueella joudutaan tekemään linjauksia, miten sovitetaan yhteen taloushaasteet, kasvava palvelutarve ja henkilöstön rajallinen saatavuus sekä asiakkaan oikeus yhdenvertaiseen ja laadukkaaseen palveluun koko hyvinvointialueella. Uudistus- tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelmien (UTV1 ja UTV2) sekä yt-menettelyjen avulla tavoitellaan rakenteellisia uudistuksia palvelurakenteeseen sekä henkilöstön riittävyyden tulevana vuosina.

Suunniteltuja toimenpiteitä henkilöstövoimavarojen riittävyyden varmistamiseksi ovat mm. äkkilähettijöiden ja varahenkilöstön käytön periaatteiden uudistaminen ja laajentaminen, vuokratyövoiman hallittu käyttö sekä kansainvälisen rekrytoinnin hyödyntäminen. Erityisen tärkeää on tietoon perustuvan toimintakulttuurin ja päätöksenteon tukeminen. Luotettavan, analysoidun tiedon käyttö päivittäisessä johtamisessa varmistaa laadukkaan henkilöstövoimavarojen johtamisen. Digitalisaatiota hyödynnetään kaikessa toiminnassa ja tavoitteena on edistää tekoälyavusteisen ja keskitetyn työvuorosunnittelun käyttöönottoa.

Strateginen henkilöstösuunnittelu, -budjetointi ja henkilöstökustannusten seuranta

Hyvinvointialueen henkilöstövoimavarojen johtaminen perustuu strategiseen henkilöstösuunnitteluun. Hyvinvointialueen henkilöstösuunnittelulla varmistetaan, että hyvinvointialueella on sen strategisten tavoitteiden ja toiminnallisten tarpeiden saavuttamiseksi määrältään, valmiuksiltaan ja osaiseltaan sen toiminnallisia tarpeita vastaava ja oikeissa tehtävissä toimiva henkilöstö eri aikoina.

Henkilöstövoimavarojen johtaminen korostuu, kun hyvinvointialueella joudutaan tekemään ratkaisuja ja talouden luomien reunaehtojen mukaisesti. On sovitettava strategian ja toiminnan mukainen työvoimatarve palvelutuotannossa, osaavan henkilöstön rajallinen saatavuus sekä asiakkaan oikeus yhdenvertaiseen ja laadukkaaseen palveluun koko hyvinvointialueella. Henkilöstövoimavarojen tarvetta ja kohdentumista arvioidaan säännöllisesti. Henkilöstövoimavaroja allokoidaan ja suunnitellaan toiminnan muuttuvien tarpeiden mukaisesti myös suunnitelmavuoden aikana. Toiminnan tueksi tuotetaan kuukausittain erilaisia henkilöstöjohtamisen tunnuslukuja, millä tuetaan johtamistyötä.

Hyvinvointialueella seurataan henkilömäärän henkilötyövuosia, henkilöstökustannuksia sekä muita strategisten tavoitteiden mukaisesti määritettyjä henkilöstötunnuslukuja. Kunta- ja hyvinvointityönantajan suositukset sekä valtakunnallisesti säädetyt vähimmäistietosisällöt määrittävät osaltaan hyvinvointialueen johtamisessa käytettävät minimietosisällöt. Henkilöstövoimavarojen kohdentaminen ja johtaminen edellyttävät henkilöstötietojen lisäksi ajantasaista tietoa palvelutarpeesta, asiakasvirroista sekä palveluja ohjaavista säädöksistä.

Henkilöstöbudjetti vuodelle 2025 on 543,73 milj. euroa, josta palkkojen ja palkkioiden osuus on 441,18 milj. euroa ja henkilöstön sivukulujen osuus on 102,55 milj. euroa. Hyvinvointialueen vuoden 2025 henkilöstöbudjetti sisältää useita epävarmuustekijöitä. Keväällä 2025 neuvoteltavat uudet virka- ja työehtosopimukset aiheuttavat haasteita mm. henkilöstöbudjetin laadintaan.

Toimielinorganisaatio

Aluevaltuusto

Aluevaltuusto on hyvinvointialueen ylin päättävä elin, jonka tehtävistä säädetään hyvinvointialue-laissa. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuustossa on 59 aluevaltuutettua. Aluevaltuusto nimeää aluehallituksen ja muut toimielimet hyvinvointialueelle. Aluevaltuusto päättää muun muassa hyvinvointialuestrategiasta, hyvinvointialueen hallintosäännöstä sekä hyvinvointialueen talousarviosta. Toimivaltaa on siirretty hallintosäännön määräyksillä muille toimielimille tai viranhaltijoille. Aluevaltuuston toimikausi on lain mukaan neljän vuoden mittainen, mutta seuraavat aluevaalit järjestetään jo vuonna 2025.

Aluehallitus

Aluehallitus johtaa hyvinvointialueen toimintaa, hallintoa ja taloutta. Aluehallituksessa on 13 aluevaltuuston valitsemaa jäsentä, joista aluevaltuusto valitsee aluehallituksen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Aluehallituksessa on yksilöasioiden jaosto, jossa on yhdeksän aluevaltuuston valitsemaa jäsentä, joista aluevaltuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä määrää esittelijän. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Aluehallitus voi järjestäytyä myös muihin jaostoihin. Muut jaostot ovat valmistelevia toimielimiä, ellei aluevaltuusto toisin päättä. Aluehallitus päättää muiden jaostojen jäsenmäärästä, nimeää jäsenet henkilökohtaisine varajäsenineen sekä valitsee jaoston puheenjohtajan sekä määrää esittelijän. Jaoston jäseniksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muitakin kuin aluehallituksen jäseniä ja varajäseniä.

Lautakunnat

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on neljä lautakuntaa; yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta (13 jäsentä), henkilöstö- ja kehittämislautakunta (13 jäsentä), talous- ja investointilautakunta (13 jäsentä), turvallisuuslautakunta (13 jäsentä). Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnassa on seitsemän jäsentä. Lautakunta huolehtii lain mukaisesti hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä, arvioi hyvinvointialueen toiminnan ja talouden tavoitteita, tu-

loksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta ja valvoo sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Tarkastuslautakunta tekee aluevaltuustolle esityksen siitä, voidaanko tilinpäätös hyväksyä ja myöntää tilivelvollisille vastuuvapaus.

Aluevaalilautakunta

Aluevaalilautakunnassa on viisi jäsentä ja jokaisella henkilökohtainen varajäsen. Aluevaltuuston nimeämän aluevaalilautakunnan tehtävänä on muun muassa aluevaalien ehdokasasettelun vahvistaminen ja aluevaalien vaalituloksen vahvistaminen.

Vaikuttamistoimielimet

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiä ovat vammais- ja vanhusneuvosto sekä nuorisovaltuusto. Vaikuttamistoimielimet nimeää aluehallitus aluevaltuuston toimikauden ajaksi. Aluehallitus myös hyväksyy vaikuttamistoimielimille toimintasäännön.

Seuraavassa taulukossa on esitetty hyvinvointialuehallinnon (toimielimet, hyvinvointialueen yhteiskustannukset ja rahoituksen talousarvio vuodelle 2025.

10 HYVINVOINTIALUEHALLINTO	TP 2023	TA+MUUT. 2024 11.3.2024	Esitys 2025	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNITUOTOT	2 165 960	2 600 000	0	-100,0
MAKSUTUOTOT	115	0	0	
TUET JA AVUSTUKSET	245 443	0	160 000	
MUUT TOIMINTATUOTOT	13 408	0	0	
TOIMINTATUOTOT	2 424 925	2 600 000	160 000	-93,8
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-8 739 042	-3 958 300	-6 657 600	68,2
PALVELUJEN OSTOT	-4 643 949	-3 961 300	-3 929 000	-0,8
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-809 039	-347 200	-527 700	52,0
AVUSTUKSET	-457 687	-461 200	-375 000	-18,7
MUUT TOIMINTAKULUT	-110 060	-121 600	-279 900	130,2
TOIMINTAKULUT	-14 759 777	-8 849 600	-11 769 200	33,0
TOIMINTAKATE (sitova taso)	-12 334 851	-6 249 600	-11 609 200	85,8
VALTION RAHOITUS	885 359 218	909 525 700	964 138 200	6,0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
KORKOTUOTOT	3 384 696	1 000 000	2 505 500	150,6
MUUT RAHOITUSTUOTOT	454 740	665 000	470 000	-29,3
KORKOKULUT	-2 036 647	-990 000	-3 510 000	254,5
MUUT RAHOITUSKULUT	-150 562	-90 000	-52 000	-42,2
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	1 652 227	585 000	-586 500	-200,3
VIOSIKATE	874 676 593	903 861 100	951 942 500	5,3
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	0	0	-9 500	
TILIKAUDEN TULOS	874 676 593	903 861 100	951 933 000	5,3
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	874 676 593	903 861 100	951 933 000	5,3
SISÄISET TUOTOT	13 465 198	7 238 000	12 927 500	78,6
SISÄISET KULUT	-1 133 550	-811 600	-722 300	-11,0

Taulukko 2. Hyvinvointialuehallinto (sis. toimielimet, hyvinvointialueen yhteiskustannukset ja rahoituksen)

KÄYTTÖTALOUSOSA

Hyvinvointialueen talousarvion lähtökohdat

Hyvinvointialueiden talous on osa julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousohjausta. Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyttä suhteessa niille määrättyihin tehtäviin arvioidaan julkisen talouden suunnitelmassa, jossa käsitellään hyvinvointialueiden tehtäviä ja velvoitteita, taloutta sekä valtion hyvinvointialuetalouteen liittyviä taloudellisia vastuita. Julkisen talouden suunnitelma ohjaa ministeriöitä niiden valmistellessa hyvinvointialuetta koskevaa lainsäädäntöä ja ohjausta.

Vuoden 2025 talousarvion laadinnassa on päädytty seuraavaan:

- aluevaltuusto käsittelee 16.12.2024 vuoden 2025 talousarvion, jossa otetaan huomioon muun muassa syksyn 2024 muutosneuvottelujen lopputulos
- UTV2-ohjelman laadinta on käynnistynyt loppuvuonna 2024 ja tavoiteaikataulu on maaliskuu 2025 (aluevaltuusto 24.3.2025)
- UTV2-ohjelman hyväksymisen jälkeen ja mahdollisten uusien muutosneuvottelujen lopputulos huomioidaan muutostalousarviossa, joka käsitellään UTV2-ohjelman hyväksymisen jälkeen 2025

Talouden tilannekuvan muutos

Taloussuunnitelmakauden toimintaympäristö ja taloustilanne ovat hyvin haastavia. Hyvinvointialuestrategia tulee ottaa huomioon talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa. Talousarviossa määritellään hyvinvointialueen taloussuunnittelukauden tavoitteet ja esitetään ne voimavarat, jotka ovat käytettävissä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä ne investoinnit, joilla tuetaan tavoitteiden saavuttamista sekä ohjataan palveluiden toimintakapasiteetin määrää, laatua ja sijaintia.

Vuonna 2025 hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa 2,2 mrd euroa vuoteen 2024 verrattuna. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella vuonna 2024 rahoituksen kokonaismäärä on ollut 909 miljoonaa euroa ja vuodelle 2025 määritetty rahoitus on 964 miljoonaa euroa. Asukaskohtainen rahoitus vuodelle 2025 on 5061 euroa/asukas. Talouden tilannekuva on haastava, sillä samaan aikaan vuodelle 2025 kohdistuvat palkankorotukset sekä ostopalveluiden hinnankorotukset.

Vuoden 2025 hyvinvointialueiden rahoitus

Valtiovarainministeriön 23.9.2024 julkaisemat rahoituslaskelmat osoittavat Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle 964 miljoonan euron rahoitusta. Koko maan tasolla rahoituksen kokonaismäärä on 26 235 0000 euroa.

Hyvinvointialueiden rahoitus vuonna 2025 (23.9.2024)

Hyvinvointialue	Vuoden 2024 rahoitus yht., milj. euroa	Laskennallinen rahoitus v. 2025, milj. euroa	Siirtymätasaus v. 2025, milj. euroa	Vuoden 2025 rahoitus yht., milj. euroa	Vuoden 2025 rahoitus yht., e/as.	Rahoituksen kasvu v. 2025, milj. euroa	Rahoituksen kasvu v. 2025, %
Helsinki	2 700	2 814	135	2 950	4 373	250	9 %
Vantaa ja Kerava	1 061	1 200	0	1 200	4 202	139	13 %
Länsi-Uusimaa	1 769	1 967	-13	1 953	3 946	184	10 %
Itä-Uusimaa	389	449	-24	425	4 295	36	9 %
Keski-Uusimaa	798	845	15	860	4 185	62	8 %
Varsinais-Suomi	2 069	2 417	-88	2 330	4 747	261	13 %
Satakunta	996	1 050	20	1 070	5 055	74	7 %
Kanta-Häme	737	816	-12	804	4 741	66	9 %
Pirkanmaa	2 277	2 507	0	2 507	4 649	230	10 %
Päijät-Häme	893	999	-45	954	4 667	61	7 %
Kymenlaakso	828	852	41	893	5 628	65	8 %
Etelä-Karjala	569	602	3	605	4 834	36	6 %
Etelä-Savo	710	720	37	757	5 828	47	7 %
Pohjois-Savo	1 205	1 294	-5	1 288	5 190	83	7 %
Pohjois-Karjala	780	898	-61	837	5 155	57	7 %
Keski-Suomi	1 192	1 254	17	1 270	4 649	78	7 %
Etelä-Pohjanmaa	909	964	0	964	5 061	55	6 %
Pohjanmaa	786	829	14	843	4 745	56	7 %
Keski-Pohjanmaa	312	351	-18	333	4 918	21	7 %
Pohjois-Pohjanmaa	1 808	2 011	-32	1 979	4 731	171	9 %
Kainuu	374	405	-2	404	5 753	29	8 %
Lappi	919	1 058	-49	1 008	5 725	89	10 %
Yhteensä	24 083	26 302	-67	26 235	4 707	2 152	9 %

Valtiovarainministeriö julkaisi 22.11.2024 uuden rahoituslaskelman. Vuoden 2025 täydentävän talousarvioesityksen mukaisen muutoksen seurauksena hyvinvointialueiden vuoden 2025 rahoitus on koko maan tasolla laskenut yhteensä noin 3,9 miljoonaa euroa verrattuna 23.9.2024 julkaistuun vuoden 2025 rahoituslaskelmaan. Tässä on huomioitu vähennyksenä 7,2 milj. euroa terveydenhuollon päivystystä ja leikkaustoimintaa koskevien muutosten voimaantulosta 1.10.2025 ja 2,6 milj. euroa sote-valvontalain muutoksesta, sekä lisäyksenä 1,8 milj. euroa ajokorttitarkastusten rajaamiseen julkisen terveydenhuollon palveluvalikoiman ulkopuolelle liittyvän säästöarvion pienentymisestä ja 4,119 milj. euroa kotoutumislain muutoksesta. Tehtävämuutoksia vastaavat rahoituksen lisäykset ja vähennykset huomioidaan rahoituksessa koko maan tasolla. Muut vuoden 2025 rahoitukseen vaikuttavat tekijät eivät ole muuttuneet tässä laskelmassa.

Rahoituksen jakautuminen alueille esitetään seuraavassa taulukossa.

Hyvinvointialue	Asukasluku	Vuoden 2024 rahoitus yhteensä, euroa (27.6.2024)	Laskennallinen rahoitus vuonna 2025, euroa	Siirtymätasaus vuonna 2025, euroa	Vuoden 2025 rahoitus yhteensä, euroa	Vuoden 2025 rahoitus yhteensä, euroa/asukas	Rahoituksen kasvu vuodelle 2025, euroa
Helsinki	674 500	2 699 662 432	2 813 647 021	135 420 869	2 949 067 890	4 372	249 405 457
Vantaa ja Kerava	285 654	1 061 290 156	1 200 170 217	0	1 200 170 217	4 201	138 880 061
Länsi-Uusimaa	494 952	1 769 327 745	1 966 347 034	-13 470 566	1 952 876 468	3 946	183 548 723
Itä-Uusimaa	98 987	389 349 188	448 628 245	-23 537 776	425 090 469	4 294	35 741 281
Keski-Uusimaa	205 444	797 968 188	844 839 655	14 751 953	859 591 608	4 184	61 623 420
Varsinais-Suomi	490 786	2 068 973 297	2 417 069 837	-87 566 113	2 329 503 724	4 746	260 530 426
Satakunta	211 740	996 243 905	1 050 215 574	19 983 454	1 070 199 028	5 054	73 955 123
Kanta-Häme	169 547	738 281 138	815 422 229	-11 737 113	803 685 117	4 740	65 403 979
Pirkanmaa	539 309	2 276 622 558	2 506 926 701	0	2 506 926 701	4 648	230 304 143
Päijät-Häme	204 479	893 152 113	998 790 627	-44 606 262	954 184 365	4 666	61 032 251
Kymenlaakso	158 658	828 368 643	851 842 117	40 931 684	892 773 801	5 627	64 405 158
Etelä-Karjala	125 162	570 944 935	601 750 398	3 243 642	604 994 040	4 834	34 049 105
Etelä-Savo	129 914	709 564 338	720 032 212	36 953 396	756 985 608	5 827	47 421 270
Pohjois-Savo	248 190	1 204 222 913	1 293 433 527	-5 490 126	1 287 943 401	5 189	83 720 488
Pohjois-Karjala	162 321	779 981 798	898 093 273	-61 413 135	836 680 137	5 154	56 698 339
Keski-Suomi	273 271	1 192 186 731	1 253 452 282	16 793 501	1 270 245 783	4 648	78 059 052
Etelä-Pohjanmaa	190 539	909 419 854	964 138 210	0	964 138 210	5 060	54 718 356
Pohjanmaa	177 602	786 374 927	829 038 632	13 597 775	842 636 407	4 745	56 261 480
Keski-Pohjanmaa	67 736	311 995 577	350 602 311	-17 513 421	333 088 890	4 917	21 093 313
Pohjois-Pohjanmaa	418 205	1 806 577 523	2 010 877 728	-32 423 163	1 978 454 565	4 731	171 877 041
Kainuu	70 164	374 309 708	405 150 481	-1 573 544	403 576 937	5 752	29 267 229
Lappi	176 150	919 190 345	1 057 747 819	-49 446 783	1 008 301 036	5 724	89 110 692
Manner-Suomi yhteensä	5 573 310	24 084 008 014	26 298 216 129	-67 101 728	26 231 114 401	4 707	2 147 106 387

Hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma ja talouden tasapainottaminen

Hyvinvointialueen talousarviosta ja -suunnitelmasta säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 115 §:ssä. Aluevaltuusto hyväksyy kunkin vuoden loppuun mennessä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvion ja taloussuunnitelman kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Hyvinvointialueella on aluevaltuusto, joka vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää hyvinvointialueen päätösvaltaa. Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen talousarviosta ja taloussuunnitelmasta. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä.

Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Alijäämän kattamisvelvollisuuden taustalla on valtion rahoitus sekä se, että hyvinvointialueilla on rajallisesti keinoja taloutensa tasapainottamiseen.

Talousarvion ja –suunnitelman rakenne ja sitovuus

Talousarviossa ja –suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Investointiosasta on käytävä ilmi hyvinvointialueen investointien lisäksi hyvinvointialuekonsernin toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävimmät investoinnit ja sen on perustuttava Laki hyvinvointialueesta 611/2021 16 §:ssä tarkoitettuun investointisuunnitelmaan, jonka toimivaltaiset ministeriöt ovat hyväksyneet siten kuin siitä erikseen säädetään.

Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet sekä suunnitellaan niiden järjestämisen vaatimat toimintatuotot ja –kulut. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Investointiosaa säätelee hyvinvointialueelle Valtiovarainministeriön myöntämä lainanottovaltuus. Tuloslaskelma osoittaa tulorahoituksen riittävyyden palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Talousarvion- ja suunnitelman rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat.

Hyvinvointialueen toiminnassa on noudatettava talousarviota ja siinä määriteltyjä sitovuuksia. Talousarvion sitovuus määrittelee käyttövaltuudet hyvinvointialueen toiminnan järjestämiselle.

Aluevaltuusto hyväksyy käyttötalousosan toimialueittain. Valtuustoon nähden sitovaa ovat toimialuekohtaiset toimintatavoitteet ja toimialuekohtaiset toimintakatteet ilman sisäisiä eriä.

Hankkeiden osalta noudatetaan nettobudjetointia, jossa sitovia ovat hankkeen omarahoitusosuus ja tilikauden tulos.

Seuraavassa taulukossa on esitetty toimialueittaiset tuloslaskelmat. Rivi toimintakate on sitova aluevaltuustoon nähden.

	HVA-hallinto	Terveys- ja sairaanhoito-palvelut	Perhe- ja sosiaali-palvelut	Ikäihmisten palvelut	Pelastustoimi	Hallinto- ja strategia-palvelut	Hankkeet	Yhteensä
TOIMINTATUOTOT								
MYYNIT TUOTOT	0	24 270 000	9 423 300	5 588 800	12 100	1 756 200	0	41 050 400
MAKSUTUOTOT	0	30 311 700	4 362 600	35 645 600	305 000	150 000	0	70 774 900
TUET JA AVUSTUKSET	160 000	38 100	513 500	0	0	3 269 800	14 299 000	18 280 400
MUUT TOIMINTATUOTOT	0	79 500	2 791 300	6 759 600	105 000	1 956 800	0	11 692 200
TOIMINTATUOTOT	160 000	54 699 300	17 090 700	47 994 000	422 100	7 132 800	14 299 000	141 797 900
TOIMINTAKULUT								
HENKILÖSTÖKULUT	-6 657 600	-245 041 700	-80 872 600	-110 603 000	-13 727 400	-78 475 900	-8 349 900	-543 728 100
PALVELUJEN OSTOT	-3 929 000	-104 855 400	-114 543 200	-104 885 500	-2 438 900	-36 172 700	-8 879 200	-375 703 900
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-527 700	-61 841 700	-1 691 900	-3 067 400	-1 180 800	-15 025 100	-44 500	-83 379 100
AVUSTUKSET	-375 000	-17 000	-24 056 900	-9 840 000	0	0	0	-34 288 900
MUUT TOIMINTAKULUT	-279 900	-4 470 400	-825 400	-1 300 200	-40 000	-64 523 800	-1 523 400	-72 963 100
TOIMINTAKULUT	-11 769 200	-416 226 200	-221 990 000	-229 696 100	-17 387 100	-194 197 500	-18 797 000	-1 110 063 100
TOIMINTAKATE (sitova)	-11 609 200	-361 526 900	-204 899 300	-181 702 100	-16 965 000	-187 064 700	-4 498 000	-968 265 200
VALTION RAHOITUS	964 138 200	0	0	0	0	0	0	964 138 200
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-586 500	0	0	0	0	0	0	-586 500
VUOSIKATE	951 942 500	-361 526 900	-204 899 300	-181 702 100	-16 965 000	-187 064 700	-4 498 000	-4 713 500
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-9 500	-5 883 800	-132 200	-753 600	-918 600	-14 858 300	0	-22 556 000
TILIKAUDEN TULOS	951 933 000	-367 410 700	-205 031 500	-182 455 700	-17 883 600	-201 923 000	-4 498 000	-27 269 500
TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	951 933 000	-367 410 700	-205 031 500	-182 455 700	-17 883 600	-201 923 000	-4 498 000	-27 269 500
SISÄISET TUOTOT	12 927 500	120 329 700	0	0	339 000	223 472 600		357 068 800
SISÄISET KULUT	-722 300	-240 524 300	-33 713 600	-53 270 500	-6 997 700	-21 840 400		-357 068 800

Aluehallitus päättää toimialuekohtaiset tavoitteet sisältävästä käyttösuunnitelmasta, jolla tarkennetaan asianomaisen toimialueen talousarvioehdotukseen sisältynyt alustava käyttösuunnitelma ja päättää osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä. Käyttösuunnitelmaan sisällytetään myös suoritesuunnitelmat ja organisaation yhteisistä strategisista tavoitteista johdetut toimialueittaiset tavoitteet.

Toimialuejohtaja päättää käyttösuunnitelmasta, jolla tarkennetaan asianomaisen toimialueen talousarvioon sisältynyt alustava palvelualueiden käyttösuunnitelma ja päättää osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä. Palvelualuejohtaja voi edelleen jakaa oman palvelualueensa määrärahan palveluyksiköilleen. Käytännössä jako on jo olemassa, koska taloussuunnittelu on lähtenyt liikkeelle kustannuspaikkatasolta.

Investointien osalta aluevaltuustoon nähden sitovaa on rakentamiseen ja kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin liittyvien investointien osalta rivikohtaiset määrärahat. Laitte- ja ICT-investointien osalta menojen ja tulojen yhteissummat. Aluehallitus voi määrittää yksittäisen hankkeen määrärahan itseensä nähden sitovaksi hyväksyessään talousarviovuoden rakentamishankkeen tai yksittäisen projektisuunnitelman.

Ministeriöiden hyväksymään investointisuunnitelmaan voi tehdä muutoksia vähäisten irtaimiston ja ICT sekä korjausinvestointien osalta, mikäli niiden yhteismäärä (esim. irtaimiston osalta) pysyy ennallaan. Mikäli yhteismäärä on alittumassa, tulee tästä ilmoittaa ministeriöille (voi vaikuttaa myös seuraavan vuoden lainanottovaltuuden määrään). Mikäli yhteismäärä on ylittymässä, ne tulee hyväksyttäväksi ministeriöissä. Uudisrakennushankkeiden osalta muutokset tulee aina hyväksyttäväksi asian-

omaisella ministeriöllä, vaikka niiden yhteismäärä pysyisi ennallaan. Uudisrakennushankkeen poistumista alkuperäisestä investointisuunnitelmasta ei tarvitse luonnollisesti hyväksyttää ao. ministeriöllä, mutta asiasta tulee kuitenkin ilmoittaa ministeriöille. Mikäli uudisrakennushanke olisi vaihtumassa toiseen hankkeeseen, tulee se hyväksyttää ao. ministeriöllä, vaikka niiden kustannusarvio olisi sama.

Tarkoituksena on, että investointisuunnitelmat hyväksytään pääsääntöisesti vain kerran vuodessa ja mikäli muutoksia niihin ilmenee, niin ne huomioidaan seuraavan vuoden investointisuunnitelmissa (aikaisempien investointisuunnitelmien muutos). Mikäli kuitenkin muutokset ovat aivan välttämättömiä toteuttaa jo kuluvan vuoden aikana, muutokset tulee toimittaa hyväksyttäviksi asianomaiseen ministeriöön viipymättä.

Muutoksia ei voida hyväksyä sellaisenaan, mikäli muutokset johtaisivat lainanottovaltuuden ylitykseen. Tällöin alueen tulee hakea VM:ltä lainanottovaltuuden muuttamista. Lainanottovaltuuden muutokset tehdään myös periaatteessa vain kerran vuodessa eli esim. kustannusarvioiden ylitysten takia lainanottovaltuuden näköpiirissä oleva ylittyminen huomioidaan seuraavan vuoden investointisuunnitelmassa ja mikäli em. muutokset eivät mahdu seuraavan vuoden lainanottovaltuuteen (laskennallinen), alueen tulee hakea lainanottovaltuuden muutosta.

Talousarvion tuloslaskelma

Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarviossa tulee huomioida valtakunnalliset sosiaali- ja terveystieteiden sekä sisäministeriön asettamat tavoitteet hyvinvointialueille.

Hyvinvointialueen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan sen lisäksi, mitä hyvinvointialueesta annetussa laissa säädetään, kirjanpitolakia. Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain, tilinpäätöstietoja koskevan valtioneuvoston asetuksen sekä hyvinvointialueesta annetun lain kirjanpitoa, tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä ja toimintakeromusta koskevien säännösten soveltamisesta. Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025–2028 käsitellään talous- ja investointilautakunnassa 3.12.2024, aluehallituksessa 9.12.2024 ja aluevaltuustossa 16.12.2024.

Talousarvion tuloslaskelmaosa on hyvinvointialueen kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulorahoituksen riittävyys hyvinvointialueen palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelman välituloksina esitetään toimintakate, vuosikate ja tilikauden tulos.

Toimintakate on käyttötalouden toimintatulojen ja -menojen erotus ja se osoittaa, paljonko käyttötalouden menoista jää katettavaksi valtion yleiskatteellisella rahoituksella ja rahoitustuloilla.

Vuosikate on hyvinvointialueen kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos, jota tulee arvioida sekä tuloksen muodostumisen että rahoituksen riittävyyden kannalta. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku tulorahoituksen riittävyyttä arvioitaessa.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää hyvinvointialueen vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään poistoeron, vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset. Vapaaehtoisten varausten ja rahastojen lisäyksiä voi pääsääntöisesti tehdä enintään tilikauden tuloksen osoittaman ylijäämän verran. Talousarviossa tuloksen käsittelyerät ovat ohjeellisia, lopullisesti niistä päätetään tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Talousarvion yhteydessä esitetään virallinen tuloslaskelma. Tuloslaskelma esitetään vuosille 2025–2028. Hyvinvointialueen vuoden 2025 talousarvion toimintakate on 968,27 miljoonaa euroa negatiivinen. Toimintatuotot ovat yhteensä 141,80 miljoonaa euroa ja toimintakulut 1 110,06 miljoonaa euroa. Vuosikatteeksi muodostuu -4,71 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 vuosikatetavoitteeksi asetetaan

taan taloussuunnitelmassa 111,45 miljoonaa euroa, vuoden 2027 vuosikatetavoitteeksi 74,3 miljoonaa euroa ja vuoden 2028 vuosikatetavoitteeksi 27,5 miljoonaa euroa.

Vuodet 2026–2028 ovat indikatiivisia ja niihin on otettu mukaan vain tiedossa olevat merkittävimmät muutokset esimerkiksi vuodelle 2026 Kuusiolinnalla Terveys Oy:n kokonaisulkoistuksen päättymisen. Lukuihin on sisällytetty hyvinvointialueen ensimmäisen toimintavuoden alijäämän sekä vuoden 2024 ennakoitun alijäämän kattaminen vuosina 2026–2027. Kattaminen on toteutettu kuluja sopeuttamalla ja arvioimalla valtion rahoitus Valtiovarainministeriön syksyllä 2024 julkaiseman painelaskelman mukaiseksi.

Talouden tasapainottaminen jatkuvuutena on esitetty seuraavassa taulukossa omalla erillisellä rivillä. Tämä siksi, että talousarvion laatimisvaiheessa UTV2-ohjelmaa ollaan vasta käynnistelemässä ja tarkemmat toimenpiteet ja eurojen kohdistuminen kulueriin selviää vasta UTV2-ohjelman laatimisen sekä alkuvuonna päättyvien yhteistoimintaneuvotteluiden yhteydessä. Tavoitteena on saada aikaan pysyviä rakenteellisia muutoksia, jolloin niiden eurovaikutus jatkuu vuodesta toiseen. Seuraavassa laskelmassa toimintakulujen kehittyminen on ilmaistu laskelmassa ensin siten, että tasapainottamista ei tehdä lainkaan ja tiliryhmätasojen kuluerien jälkeen on yhdelle riville ilmaistu ko. vuodelle kohdistuva tasapainottamistavoite, joka tarkentuu kulueriin UTV2-ohjelman ja yhteistoimintaneuvotteluiden myötä. Alijäämien kattaminen olisi voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti tehtävä vuoden 2026 loppuun mennessä, mutta koska hyvinvointialueen kertynyt alijäämä on niin suuri, se ei ole realistisesti mahdollista. Tämän vuoksi hyvinvointialue valmistautuu tarvittaessa myös lisärahoituksen hakemiseen.

Vuoden 2025 talousarvion mukaan tilikauden tulos on 27,27 miljoonaa euroa alijäämäinen. Kumulatiivinen alijäämä on siten vuoden 2025 lopussa huomioiden vuoden 2023 ja vuoden 2024 ennustettu alijäämä (58,1 milj. euroa) on -130,75 miljoonaa euroa. Alijäämä on suunniteltu katettavan vuoden 2026 ja 2027 ylijäämäisillä talousarvioilla. Vuoden 2026 suunniteltu ylijäämä on 83,95 miljoonaa euroa ja vuoden 2027 46,8 miljoonaa euroa.

	TP 2023	11.3.2024 MUUTETTU TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS2028
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUITUOTOT	70 652 257	69 191 300	41 050 400	41 871 400	42 290 100	42 713 000
MAKSUTUOTOT	64 378 604	64 022 100	70 774 900	72 190 400	72 912 300	73 641 400
TUET JA AVUSTUKSET	19 546 606	19 646 900	18 280 400	15 000 000	15 000 000	15 000 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	11 697 582	10 150 400	11 692 200	11 926 000	12 045 300	12 165 800
TOIMINTATUOTOT	166 275 050	163 010 700	141 797 900	140 987 800	142 247 700	143 520 200
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-514 071 690	-497 143 200	-543 728 100	-619 602 700	-631 994 800	-644 634 700
PALVELUJEN OSTOT	-384 596 545	-382 974 100	-375 703 900	-305 703 900	-311 818 000	-318 054 400
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-82 951 036	-83 364 200	-83 379 100	-90 046 700	-91 847 600	-93 684 600
AVUSTUKSET	-30 269 604	-28 394 500	-34 288 900	-34 974 700	-35 674 200	-36 387 700
MUUT TOIMINTAKULUT	-65 984 324	-70 063 000	-72 963 100	-74 422 400	-75 910 800	-77 429 000
TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMET				97 000 000	81 520 000	58 603 000
TOIMINTAKULUT	-1 077 873 198	-1 061 939 000	-1 110 063 100	-1 027 750 400	-1 065 725 400	-1 111 587 400
TOIMINTAKATE	-911 598 148	-898 928 300	-968 265 200	-886 762 600	-923 477 700	-968 067 200
VALTION RAHOITUS	885 359 218	909 525 700	964 138 200	999 000 000	1 000 000 000	998 000 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	3 384 696	1 000 000	2 505 500	2 305 500	1 000 000	1 000 000
MUUT RAHOITUSTUOTOT	454 623	665 000	470 000	470 000	470 000	470 000
KORKOKULUT	-2 036 647	-990 000	-3 510 000	-3 510 000	-3 640 000	-3 850 000
MUUT RAHOITUSKULUT	-151 919	-90 300	-52 000	-52 000	-52 000	-52 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	1 650 753	584 700	-586 500	-786 500	-2 222 000	-2 432 000
VIISIKATE	-24 588 178	11 182 100	-4 713 500	111 450 900	74 300 300	27 500 800
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-21 249 639	-23 057 000	-22 556 000	-27 500 000	-27 500 000	-27 500 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-21 249 639	-23 057 000	-22 556 000	-27 500 000	-27 500 000	-27 500 000
TILIKAUDEN TULOS	-45 837 817	-11 874 900	-27 269 500	83 950 900	46 800 300	800
POISTOERON MUUTOS	454 534	0	0			
RAHASTOJEN MUUTOS	1 636	0	0			
TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-45 381 647	-11 874 900	-27 269 500	83 950 900	46 800 300	800
Kertynyt alijäämä 31.12.	-45 381 647	-103 481 647	-130 751 147	-46 800 247	53	853

Tunnusluvut	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot/toimintakulut, %	-12,8	-13,7	-13,3	-12,9
Vuosikate/Poistot, %	20,9	-405,3	-270,2	-100,0
Vuosikate, euroa/asukas	-24,91	591,26	395,70	147,01
Kumulatiivinen yli-/alijäämä, 1000 €	-130 751	-46 800	0	
Asukasmäärä vuoden lopussa (ennuste)	189 225	188 497	187 770	187 066

Vuonna 2025 myyntituottoja arvioidaan kertyvän 41,05 milj. euroa, maksutuottoja arvioidaan kertyvän 70,77 milj. euroa. Maksutuottoja ovat asiakasmaksut, joita palveluja käyttävät suorittavat palvelujen käytön perusteella. Asiakasmaksujen perusteista säädetään erillisesti laissa tai asetuksissa ja ne perustuvat aluevaltuuston vahvistamiin taksoihin. Talousarviossa on huomioitu asiakasmaksuihin tulevat korotukset. Tuet ja avustukset kokonaisuus arvioidaan tasoon 18,28 milj. euroa. Muita

toimintatuottoja arvioidaan kertyvän 11,70 milj. euroa, jotka muodostuvat pääasiassa vuokratuotoista.

Vuoden 2025 talousarvion toimintakulut ovat 1 110,06 milj. euroa. Alla olevassa taulukossa on kuvattu kustannusrakenteen suhteelliset osuudet.

Toimintakulut vuonna 2025		
	Euroa	%
Henkilöstökulut	543 728 100	49,0
Palkat ja palkkiot	441 176 200	39,7
Henkilösivukulut	102 551 900	9,2
Palvelujen ostot	375 703 900	33,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	83 379 100	7,5
Avustukset	34 288 900	3,1
Muut toimintakulut	72 963 100	6,6
Toimintakulut yhteensä	1 110 063 100	

Taulukko 3. Toimintakulut vuonna 2025

Investointisuunnitelma 2025–2028

Hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaista lainaa investointien rahoitukseen lainanottovaltuuden puitteissa. Rahoituksen riittävyys on osoitettava koko hankkeelle. Lainalla ei voi kuitenkaan lyhentää vanhoja lainoja.

Investointisuunnitelmassa omaan taseeseen tehdään palvelujen kannalta keskeiset rakennusinvestoinnit ja ne rahoitetaan pitkäaikaisella lainalla. Laitte- ja kalustehankinnat ja muut investoinnit rahoitetaan pääsääntöisesti vuosikatteella.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen investointisuunnitelma hyvinvointialueen omaan taseeseen tehtävien investointien kokonaismäärä on 148,86 miljoonaa euroa vuosina 2025–2028 ja siitä vuodelle 2025 kohdistuu 31,31 miljoonaa euroa. Investointisuunnitelman osasuunnitelmia ei ole vielä ministeriössä hyväksytty, kun talousarviokirja on valmisteltu päätöksentekoon.

Investointisuunnitelmaan on sisällytetty ohjeistuksen mukaisesti myös investointeja vastaavat sopimukset, vaikka niitä ei käsitellä talouden suunnittelussa investointeina. Investointeja vastaavina sopimuksina esitetään Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa pitkäaikaiset toimitilojen vuokrasopimukset, joihin sitoudutaan. Sopimuksen arvo merkitään investointisuunnitelmaan koko sopimuskauden yhteenlaskettuina maksuina.

Investointisuunnitelmassa 2025–2028 tällaisia investointeja vastaavia sopimuksia ovat mm.:

- Lastentautien väistötilojen vuokra ajalle 1/25–6/31
- Yhteisöllisen asumisen lisääminen eteläiselle alueelle
- Seinäjoen toimintakeskuksen tontin vuokrat
- Kehitysvammaisten asumispalveluyksikkö Alajärvelle
- Asumispalveluyksikkö, Puistola ja psykogeriatrinen
- Lastensuojelun arviointiyksikkö
- Kauhajoen toimintakeskus
- Ikäihmisten ja perhe- ja sosiaalipalveluiden asumisyksiköiden sammutusjärjestelmät vuokra-kohteisiin
- Pelastuslaitoksen kalustohalli Lehtimäelle ja pesuhallit Peräseinäjoelle ja Karijoelle
- Teuvan paloasema

Nämä sitoumukset on otettu huomioon investointisuunnitelmassa vuodelle 2025 vaikuttaen vuoden 2025 lainanottovaltuuteen.

Investointisuunnitelmassa on merkattu kirkkaan sinisellä värillä sellaiset investoinnit, jotka sitovat vuoden 2025 lainanottovaltuutta. Aikaisempien vuosien valtuuksissa jo sidotut investoinnit on merkattu suunnitelmiin vaalean oranssilla (vuoden 2023 lainanottovaltuus ja vaaleansinisellä (vuoden 2024 lainanottovaltuus).

Sisä-Suomen yhteistyöalueen neuvotteluissa 4.4.2024 on tarkasteltu Pirkanmaan, Kanta-Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueiden investointisuunnitelmat ja yhteisesti todettu, että investointisuunnitelmat eivät sisällä päällekkäisiä investointeja eivätkä ole ristiriidassa hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen kanssa

Sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelman investoinnit

Investointisuunnitelma (1000 eur) soten osasuunnitelma	2025	2026	2027	2028
Pysyvät vastaavat	30 146	37 346	33 683	41 188
Rakennukset	5 550	5 900	10 480	22 717
Atk-verkko	530	530	530	530
Kiinteistön kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin liittyvät välttämättömät investoinnit	1 390	985	960	810
Sairaalan käyttöveden, runkoviemärin ja sadeveden uusiminen Hanneksenrinteestä lähtien sisältää myös kattovesien hidastussäiliöt 5 kpl	1 000			
Hvan turvajärjestelmät (henkilöturva-, hoitajakutsu-, kameravalvonta- kulunvalvontajärjestelmät)	1 000	350		74
Sairaalakampuksen Virve 2 verkon suunnittelu- ja kaapelointityö	80	80	80	80
HVA Ascom Innovan ja Unite-ohjelmistopäivitykset	20	20	20	20
Sähköautojen latauspisteet		50		
Kiinteistön turvallisuuden parantaminen	100	100	30	30
Rakennusosa F1 (23h heräämö)			2 400	1 200
Syöpätautien pkl, hematologian- ja naistentautien pkl			1 250	4 300
Toimitilat 2040		1 000	4 000	15 000
Pääsisäänkäynnin muutostyöt, rampin purku (pysäköintitalon hankinta ei sis. tähän)		2 000		
Kiinteistöön liittyvät välttämättömät peruskorjaukset	260	410	260	260
Paloturvallisuuden vaatimat muutokset	1 270	475	180	443
Sydäntoimintayksikölle uusi toimenpidesali ja tarkkailutilan laajennus tevalle, arvio			800	
Laite- ja kalustohankinnat	8 734	8 509	8 013	9 056
Kuusiolinnan laitehankinnat	1 300			
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	5 733	7 437	7 440	9 415
Sähköinen asiointialusta				
Kehittämiskumppanuus				
Tietoallas				
Muut ICT-investoinnit				
Muut investoinnit	10 130	15 500	7 750	
Alavuden SOTE-keskus, kiinteistöyhtiö, lainanottovaltuus 2023	7 750	15 500	2 550	
Alavuden SOTE-keskus, kiinteistöyhtiö, lainanottovaltuus 2024			5 200	
Kauhava, ikäihmisten asumispalveluyksikkö, 60paikk. n.3000m2, lisävaltuus 2025 lainanottovaltuudesta, yhteensä 9 milj. eur	2 380			
Pois jäävät vuokrat				
Luovutaan Leporanta	-2 183			
Luovutaan Sointula Ylihärnä	-2 478			
Luovutaan Harjulakoti Korttesjärvi				
Luovutaan Matintupa Kauhava	-2 172			

Investointeja vastaavat sopimukset SOTE	26 370	24 600	2 400	14 400
Rakennukset	26 370	24 600	2 400	14 400
Lapuan vuodeosaston saneeraus				
Lastentautien väistötilojen vuokra 1/25-6/31	3 900			
Yhteisöllisen asumisen lisääminen, vuokrakulujen lisäys				
(Ylistaro, Ylistupa)-sijaintipaikka muuttuu				
(Keittiöiden rakentaminen Ylistupaan) ei tehdä				
Yhteisöllisen asumisen yksikkö eteläiselle alueelle	4 200			
Seinäjoen toimintakeskuksen vuokratontti 20 v vuokrasopimus	680			
Väistötilojen vuokrat 2026-2030		10 000		
Asumispalvelut (UTV)				
Kehva Alajärvi 25 paikk, 1200m2 10v. Vuokrasopimus	4 200			
Pois jäävät vuokrat				
Luovutaan, Tuulikello Vimpeli	-584			
Luovutaan, Alarinne Alajärvi	-479			
Luovutaan, Sateenkaari, Alajärvi	-1 026			
Kehva Kurikka, 30 paikk. 1400m2, 10v. Vuokrasopimus		5 600		
Pois jäävät vuokrat				
Luovutaan, Harjupuisto Kurikka		-659		
Luovutaan, Perhonen Kurikka		-928		
Asumispalvelut, Puistola ja psykoger. Yksikkö 1200 m2, 10v vuokrasopimus	4 200			
Pois jäävät vuokrat				
Luovutaan Puistola, Seinäjoki	-976			
Lastensuojelu, Arviointiyksikkö ja lastenkoti (7+7+7) 1200m2, 10v vuokrasopimus	4 200			
Pois jäävät vuokrat				
Luovutaan Pajurinne, Seinäjoki	-1 128			
Lastensuojelulaitos Tömävän Puiston siirto uuteen rakennukseen 1200 m2				4 800
Uusi lastensuojelulaitos Kuusilinnasta siirtyneiden korvaamiseksi, 1200 m2				4 800
Toimintakeskus Kauhajoki 1200 m2 (arvio), 10v. Vuokrasopimus	4 200			
Pois jäävät vuokrat				
Luovutaan Teuvan ja Kauhajoen toimintakeskus	-2 660			
Kehitysvammaisten asumispalvelut				4 800
Ikäihmisten ja peson asumispalvelut ilman sammuksjärjestelmää	720			
Kaislahovi, Päikintupa ja Pihlajapirtti Evijärvi	240			
Tupasvilla, Korttesjärvi?	80			
Mäki-Kevari, Ylihämä?	80			
Artturintupa, Kauhava Ylihämä	80			
Saliininkoti Karjoki	80			
Henriikkakoti, Teuva	80			
Koivukartano Isojoki	80			

Pelastustoimen osasuunnitelman investoinnit

Investointisuunnitelma (1000 eur) pelan osasuunnitelma	2025	2026	2027	2028
---	-------------	-------------	-------------	-------------

Pysyvät vastaavat	1 161	1 440	1 596	2 304
Rakennukset	136	255	253	577
Pelan kameravalvonta ja kaapelointi	125	125		
Pela Virve 2 käyttöönottoon liittyvät kustannukset	11	130	253	577
Laite- ja kalustohankinnat	1 025	1 185	1 343	1 727
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet				
Muut investoinnit				

Investointeja vastaavat sopimukset	330	1 500	440
Rakennukset			
Pela Kalustohalli, Lehtimäki	330		
Teuvan paloasema, uudisrak?		1 500	
Pela kaluston pesuhalli Peräseinäjoki			220
Pela kaluston pesuhalli Karijoki			220

Investoinnit yhteensä molemmat osasuunnitelmat huomioiden

Investointisuunnitelma (1000 eur) yhteensä	2025	2026	2027	2028
Pysyvät vastaavat	31 307	38 786	35 279	43 492
Rakennukset	5 686	6 155	10 733	23 294
Laite- ja kalustohankinnat	9 759	9 694	9 356	10 783
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	5 733	7 437	7 440	9 415
Muut investoinnit	10 130	15 500	7 750	
Investointeja vastaavat sopimukset	26 700	24 600	8 700	14 840
Rakennukset	26 700	24 600	8 700	14 840

Omien investointien lisäksi hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa on esitettävä merkittävät tytäryhtiöiden investoinnit. Näitä investointeja on lähivuosina Kiinteistö Oy Seinäjoen Sairaalanrinteellä alla olevan taulukon mukaisesti. Nämä investoinnit eivät vaikuta hyvinvointialueen lainanottovaltuuteen tai kuluihin.

Konsernin (=tytäryhteisöt) investoinnit	950	1 500
--	------------	--------------

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmassa kuvataan, miten toiminnan edellyttämä rahoitustarve katetaan. Toiminnan rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla. Investointeja varten hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaista lainaa, jos valtioneuvosto on antanut siihen valtuuden hyvinvointialuelain §15 mukaisesti. Investoinnit on yhteensovitettava myönnettyyn lainanottovaltuuteen.

Rahoituslaskelman laadinnassa käytettävästä kaavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella hyvinvointialueen tilinpäätöksestä esitettävistä tiedoista. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoituslaskelma on laadittu noudattaen tätä kaavaa.

Rahoituslaskelma laaditaan kirjanpitoon perustuvana erillislaskelmana. Rahoituslaskelma perustuu tuloslaskelman eriin ja taseen erien muutoksiin. Rahoituslaskelmassa rahavirrat jaetaan toiminnan, investointien, ja rahoituksen rahavirtoihin. Rahoituslaskelma ja sen liitetiedot täydentävät tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetietojen antamaa kuvaa tulorahoituksesta, investoinneista, antolainauksesta, lainakannan muutoksista sekä muista maksuvalmiuden muutoksista.

Rahoituslaskelman perusteella voidaan nähdä, kuinka paljon hyvinvointialueen toiminnan ja sen investointien rahavirta on ollut ylijäämäinen tai alijäämäinen. Lisäksi laskelman kohdassa Rahoituksen rahavirta osoittaa, miten varsinaisen toiminnan ja investointien alijäämäinen nettokassavirta on katettu tai miten ylijäämäinen nettokassavirta on käytetty.

Toiminnan rahavirta: Rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan rahavirtoja kuvaavat vuosikate tuloslaskelman mukaisena sekä vuosikatteen jälkeen esitettävät satunnaiset erät. Lisäksi esitetään tulorahoituksen korjauserät.

Toiminnan rahavirta osoittaa, missä määrin hyvinvointialue on pystynyt tilikauden aikana toiminnan avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun. Investointien rahavirta osoittaa rahavarojen käytön, jonka avulla hyvinvointialue järjestää palvelutuotannon edellytykset ja kerryttää tulevia rahavirtoja pitkällä aikavälillä.

Toiminnan ja investointien rahavirran ylijäämäinen välitulos osoittaa, kuinka paljon varoja jää käytettäväksi nettoantolainaukseen, lainojen lyhennykseen ja rahavarojen lisäykseen. Alijäämäinen välitulos puolestaan osoittaa, kuinka paljon menoja joudutaan kattamaan olemassa olevia rahavaroja vähentämällä tai lainoja lisäämällä.

Rahoituksen rahavirrat osoittavat antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Talousarvion yhteydessä esitetään virallinen rahoitussuunnitelma vuosille 2025–2028. Vuoden 2024 rahoituslaskelmassa varsinaisen toiminnan tuloista ja menoista kertyvä tulorahoitus on 4,71 miljoonaa euroa negatiivinen.

Investointien rahavirta: Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyvien vastaavien aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin sekä sijoitusten osakkeisiin ja osuuksiin käytettyjä varoja tilikauden aikana. Investointien rahavirrassa menona näkyy investointimenot ja tulona rahoitusosuudet investointimenoihin sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot.

Investointien tulorahoitus kuvaa kuinka suuri osuus investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tulorahoitusta pidetään yleensä riittävänä, jos tunnusluvun arvo on > 100 %. Muutoin investointeja on voitu joutua rahoittamaan lainanotolla.

Investointien aiheuttama rahoitustarve eli investoinnit vähennettynä niihin saaduilla rahoitusosuuksilla ja myyntituloilla on 30,9 miljoonaa euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta muodostuu siten 35,62 miljoonaa euroa negatiiviseksi.

Rahoituksen rahavirta: koostuu antolainojen, lainakannan, oman pääoman ja muista maksuvalmiuden muutoksista. Lainakannan muutoksessa on arvio siitä, paljonko hyvinvointialue ottaa pitkäaikaista lainaa talousarviovuonna ja paljonko pitkäaikaisia lainoja lyhennetään.

Lainanottovaltuus

Hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi. Valtioneuvoston aiemmat päätökset valtuuden määrästä otetaan huomioon lainanottovaltuuden määrässä. Valtioneuvoston päätös perustuu julkisen talouden suunnitelmaan sekä hyvinvointialueen lainanottovaltuuteen. Jos julkisen talouden, valtiontalouden tai hyvinvointialueen rahoitusasema heikentyy merkittävästi ja poikkeuksellisesti, hyvinvointialueen lainanottovaltuus voidaan vahvistaa hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaista lainanottovaltuutta pienemmäksi.

Hyvinvointialue voi kuitenkin käyttää päätettyä lainanottovaltuutta useana tilikautena, jos se toteuttaa investointia usean vuoden aikana investointisuunnitelman mukaisesti. Valtioneuvoston aiemmat päätökset valtuuden määrästä otetaan huomioon seuraavan vuoden lainanottovaltuuden määrässä. Siten seuraavan tilikauden laskelmassa otetaan huomioon myönnetyt lainanottovaltuudet ja niiden mukaisesti nostetut lainat kokonaisuudessaan. Vastaavasti, jos hyvinvointialue ei olisi käyttänyt koko valtuutta, käyttämättä jätetty määrä nostaa valtuutta seuraavana vuonna. Tämä tarkoittaa, että lainanottovaltuutta koskevassa valtioneuvoston päätöksessä huomioidaan päätösvuodelle edellisenä vuonna päätetty valtuus.

Hyvinvointialue ei saa käyttää pitkäaikaista lainaa muuhun tarkoitukseen kuin investointien rahoittamiseen. Hyvinvointialuetta koskevassa laissa lainanhoitokate on asetettu tavoitetasolle, että hyvinvointialue voi selvitä lainanlyhennyksistään. Lainanottovaltuuden määrä on siten riippuvainen kunkin hyvinvointialueen taloudellisesta tilanteesta, ja lainakanta sekä jo päätettyjen investointien määrä vaikuttavat lainanottovaltuuden suuruuteen. Jos hyvinvointialueella on toteutettu merkittäviä investointeja, sen lainanottokyky ja -valtuus voivat olla alhaisella tasolla tai negatiivinen. Tästä johtuen hyvinvointialueiden investointien suunnittelun onnistumisella on suuri merkitys hyvinvointialueen talouden ja toiminnan kannalta. Hyvinvointialueiden lainanottovaltuus ei koske kuntayhtymiltä hyvinvointialueille siirtyviä olemassa olevia lainoja tai niiden uusimista.

Valtioneuvosto teki 6.6.2024 päätöksen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksista vuodelle 2025. Päätöksen mukaan Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella ei ollut lainanottovaltuutta. Hyvinvointialueesta annetun lain 15.3 §:n mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue jätti valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta 12.6.2024.

Lain mukaan valtiovarainministeriö asettaa lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä, tarvittavan lainanottovaltuuden suuruutta sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Valtiovarainministeriö asetti 20.8.2024 Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmän. Valmisteluryhmän puheenjohtajana toimi neuvotteleva virkamies Minnamaria Korhonen valtiovarainministeriöstä ja jäseninä olivat budjettineuvos Tero Tyni valtiovarainministeriöstä, erityisasiantuntija Suvi Mäklin sosiaali- ja terveysministeriöstä, erityisasiantuntija Katja Luoma sisäministeriöstä sekä talousjohtaja Anu Helin Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelta. Kutsuttuina asiantuntijoina valmisteluryhmässä ovat toimineet Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelta hyvinvointialuejohtaja Tero Järvinen, taluspäällikkö Heli Hämeenniemi, tukipalvelujohtaja Jari Hakala, kiinteistöpäällikkö Teuvo Ristilä sekä neuvotteleva virkamies Teija Mikkola valtiovarainministeriöstä.

Valmisteluryhmän toimikausi oli 26.8.2024–31.12.2024. Toimikauden aikana valmisteluryhmä koontui 4 kertaa.

Lainanottovaltuuspäätös 28.11.2024

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen investointitarve investointeja vastaavat sopimukset mukaan lukienvuodelle 2025 on 54,24 miljoonaa euroa. Investointien rahoittamiseen arvioidaan olevan käytettävissä kehittämis- ja vakiinnuttamisrahoitusta n. 0,3 miljoonaa euroa ja muita tukia 0,1 miljoonaa euroa eli yhteensä 0,4 miljoonaa euroa. Tällöin tarvittavan valtuuden määrä on 53,84 miljoonaa euroa. Tavoitteena on, että UTV 2 -ohjelma laaditaan alkuvuodesta 2025 ja sen toimenpiteiden vaikutuksesta vuoden 2025 vuosikate muodostuisi positiiviseksi. Tämä pienentäisi lainanottovaltuustarvetta. Välttämättömiä investointeja tai investointeja vastaavia sopimuksia ei ole hyvinvointialueen mukaan mahdollista kattaa muilta osin tulorahoituksella, rahavaroilla, avustuksilla tai omaisuuden luovutustuloilla.

Valmisteluryhmä esitti, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuodelle 2025 olisi 53,84 miljoonaa euroa. Lainanottovaltuudella rahoitetaan investointeja vastaavia sopimuksia 28,57 miljoonaa euroa, jolloin pitkäaikaisen lainan tarvittavaksi määräksi muodostuu 25,27 miljoonaa euroa.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen vuoden 2024 lainanottovaltuus oli 82,4 miljoonaa euroa. Valtuuteen sisältyi lisävaluutta vuonna 2023 käynnistyneitä investointeja varten 33,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 lainanottovaltuudella nostettiin pitkäaikaista lainaa 40,0 miljoonaa euroa ja pitkäaikaisen lainan määrä vuoden 2024 lopussa on 152,02 miljoonaa euroa.

Vuoden 2025 lainanottovaltuutta voi käyttää myös myöhemminä vuosina vuoden 2025 aikana käynnissä olevia tai käynnistettäviä hankkeita varten nostettaviin pitkäaikaisiin lainoihin. Vuoden 2025 valtuuteen sisältyvästä lainamäärästä arvioidaan nostettavan vuoden 2025 aikana 23,29 miljoonaa euroa. Aikaisempien vuosien valtuuksiin sisältyvien investointien osalta lainatarve tarkentuu hankkeiden edetessä. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen pitkäaikaisten lainojen määrä vuoden 2025 lopussa ennakoitavana olevan 176 miljoonaa euroa, jos hankkeet etenevät tämänhetkisen suunnitelman mukaisesti.

Lainanottovaltuuden muuttaminen johtaa hyvinvointialueen lainanhoitokykyä suurempaan lainamäärään. Tämän vuoksi valmisteluryhmä esitti lainanottovaltuuden muuttamiselle ehtoja, jotka varmistavat hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn.

Lainanottovaltuuden muuttamiselle asetettiin seuraavat ehdot:

Muutettuun lainanottovaltuuteen perustuvaa pitkäaikaista lainaa on mahdollista käyttää ainoastaan valmisteluryhmässä esitettyihin investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi. Hyvinvointialueen tulee varmistaa ennen investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamista niiden laissa edellytetty välttämättömyys sekä se, että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella tai muulla rahoituksella.

Hyvinvointialueen tulee laatia suunnitelma yhteisöllisen asumisen investoinnilla tavoiteltujen toiminnallisten ja taloudellisten hyötyjen varmistamisesta alueen koko ikääntyneiden palveluiden palveluverkkosuunnitelma huomioon ottaen. Suunnitelma tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 30.4.2025 mennessä.

Hyvinvointialueen tulee päivittää talouden tasapainottamisohjelma, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn ja mahdollisuuden järjestää lakisääteiset palvelut. Ohjelman tulee sisältää vuosittaiset rahamääräiset lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet, joiden toteutumista on mahdollista seurata. Tasapainottamisohjelma tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 14.2.2025 mennessä. Valtiovarainministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos on todennäköistä, että ohjelma ei ole riittävä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus ohjelman hylkäämisestä tai tarpeesta täydentää ohjelmaa tulee antaa hyvinvointialueelle 28.2.2025 mennessä. Hyvinvointialue voi täydentää ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 31.3.2025 mennessä. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle. Aluevaltuusto edellyttää, että UTV2-ohjelmaa ei toimiteta helmikuussa valtiovarainministeriölle pelkästään viranhaltijavalmistelun pohjalta ilman, että se on ollut luottamushenkilöiden käsittelyssä.

Valmisteluryhmän loppuraportissa on lisäksi seuraavat lisähuomiot

Hyvinvointialueen lainanottovaltuuden ehtona päivittämän talouden tasapainottamisohjelman tulee varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyky ja mahdollisuudet järjestää lakisääteiset palvelut. Ohjelman tulee sisältää tuloslaskelma, tiedot investoinneista ja rahoituslaskelma ainakin vuosilta 2025–2028 laskentaperusteineen (oletus vuotuisesta palvelutarpeen kasvusta, oletus yleisestä hintojen noususta). Ohjelmasta tulee käydä ilmi alueen tavoittelema tasapainottamisohjelman mukainen vuotuinen sopeutuksen määrä.

Hyvinvointialueen tulee toimittaa päivitetty investointisuunnitelma sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle hyvinvointialueista annetun lain 16 §:n mukaisesti hyväksyttäväksi.

Hyvinvointialueesta annetun lain 115 § mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Hyvinvointialueesta annetun lain 123 §:n mukaan valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos hyvinvointialueen lainanottovaltuutta muutetaan.

Hyvinvointialue ei voi tehdä investointeja ennen kuin edellä mainitut ehdot ovat täyttyneet.

Lainamäärän kehittyminen

Vuonna 2025 pitkäaikaisen lainatarpeen arvioidaan olevan olevan 31 miljoonaa euroa. Suunnitelman mukaan vuosien 2026 ja 2027 vuosikatteen ovat huomattavasti positiivisia, jolloin tulorahoitus riittäisi kattamaan suunnitellut investoinnit. Lainanottotarpeeseen jatkovuosien osalta vaikuttaa merkittävästi Toimitilat 2040 -hankkeen osalta tehtävät päätökset. Hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaista lainaa investointien rahoitukseen lainanottovaltuuden puitteissa. Rahoituksen riittävyys on osoitettava koko hankkeelle. Lainalla ei voi kuitenkaan lyhentää vanhoja lainoja.

Lyhytaikaista lainaa käytetään kassanhallintaan. Rahoitustarpeen muutokset sekä lainamäärän kehittyminen on esitetty rahoituslaskelmataulukossa.

	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	-4 713 500	111 450 900	74 300 300	27 500 800
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	0
Investointien rahavirta				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-31 307 100	-38 785 500	-35 279 000	-43 492 000
Rahoitusosuudet investointeihin	400 000	100 000	100 000	100 000
Käyttöomaisuuden myyntitulot	0	100 000	100 000	100 000
Varsinainen toiminta ja investoinnit netto	-35 620 600	72 865 400	39 221 300	-15 791 200
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	40 000	40 000	0	0
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	31 000 000	0	0	43 400 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-8 036 257	-9 536 257	-22 486 257	-30 819 590
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	-12 616 857	63 369 143	16 735 043	-3 210 790
Pitkäaikaiset lainat tilikauden lopussa	174 983 045	165 446 788	142 960 535	155 540 946
Vuosikatteen osuus investoinneista	-15,1 %	287,4 %	210,6 %	63,2 %

Hyvinvointialuekonserni

Hyvinvointialuee	
Nimi, Kotipaikka	omistusosuus %
Tytäryhteisöt	
Kiinteistö Oy Seinäjoen Sairaalanrinne, Seinäjoki	51,00
Kiinteistö Oy Seinäjoen Kipusiskot, Seinäjoki	70,00
Kiinteistö Oy Seinäjoen Terveysteknologiakeskus, Seinäjoki	100,00
Mediwest Research Center Oy, Seinäjoki	100,00
Kiinteistö Oy Härmän Palvelukeskus, Kauhava	100,00
Kiinteistö Oy Seinäjoen Y-talo, Seinäjoki	51,00
Kiinteistö Oy Seinäjoen Ruukintie 2	81,00
Osakkuusyhtiöt	
Provina Tekstiilipalvelut Oy	49,85
Kiinteistö Oy Seinäjoen Tenavakoti, Seinäjoki	49,70
Kiinteistö Oy Ähtärin Sairaalanmäki, Ähtäri	49,90
Seinäjoen Työterveys Oy, Seinäjoki	28,49
Kokkaamo Ateriapalvelut Oy	45,40

Hyvinvointialuelain mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys aluevaltuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta myös hyvinvointialuekonsernissa. Hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan aluehallitus valmistelee tytäryhtiöiden ja säätiöiden toiminnan ja talouden tavoitteet aluevaltuustolle.

Aluevaltuusto asettaa seuraavat tavoitteet hyvinvointialuekonsernin tytäryhteisöille vuodeksi 2025:

Osingonjakovaatimuksia ei aseteta yhtiöille.

- Mediwest Research Center Oy:ltä (MRC) odotetaan positiivista tulosta.
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Terveysteknologiakeskuksen odotetaan pystyvän hoitamaan veloitteensa hyvinvointialueeseen ja muiden sidosryhmien suuntaan tulorahoituksen puitteissa.
- Kiinteistö Oy Härmän Palvelukeskus on aiemmin tehdyn päätöksen mukaisesti osakeyhtiölain mukaisessa selvitysmenettelyssä siinä tarkoituksessa, että yhtiö puretaan. Tämän takia yhtiölle ei ole enää tarkoituksenmukaista asettaa tavoitetta.
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Kipusiskot vuokraa tilat asukkaille ja pyrkii siksi 0-tulokseen. Yhtiön odotetaan toimivan tulorahoituksella ja säilyttävän vuokrausasteen korkealla. Hyvinvointi-

alueella on valmius luopua yhtiön omistuksesta. Yhtiön tulee selvittää aktiivisesti yhtiön tulevaisuutta olemassa oleva korjausvelka huomioiden.

- Kiinteistö Oy Seinäjoen Sairaalanrinne vuokraa asuntoja hyvinvointialueen työntekijöiden lisäksi myös muille henkilöille. Yhtiön odotetaan toimivan tulorahoituksella ja säilyttävän vuokrausasteen korkealla. Hyvinvointialueella on valmius luopua yhtiön omistuksesta.
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Y-talon odotetaan pystyvän hoitamaan velvoitteensa hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien suuntaan normaalin tulorahoituksen puitteissa.
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Ruukintie 2 osalta muutto uusiin valmistuviin tiloihin ajoittuu vuodevaihteen 2024–2025 molemmille puolille. Vuoden 2025 tavoitteena on yhtiön varsinaisen toiminnan hallittu käynnistyminen.

Osakkuusyhtiöiden osalta valtuusto asettaa seuraavat tavoitteet:

- Provina Tekstiilipalvelut Oy:n (omistusosuus 49,85 %) kustannuskehitys on maltillisempaa kuin Tilastokeskuksen ylläpitämän pesula- ja tekstiilivuokrauksen indeksin mukainen kustannuskehitys. Toiminnan tehokkuus kasvaa 2 %, mittarina huolletut tekstiilimäärät (kg) / tehdyt tuotannon työtunnit itse tuotetun toiminnan osalta.
- Kiinteistö Oy Ähtärin Sairaalanmäen (HVA:n omistusosuus 49,9 %) tavoitteena on vuokrata hyvinvointialueen vastuulla olevat tilat niin, että tilojen käyttöaste säilyy vuoden 2023 lopun tasolla.
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Tenavakodin (omistusosuus 49,7 %) odotetaan pystyvän hoitamaan velvoitteensa hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien suuntaan normaalin tulorahoituksen puitteissa. Yhtiö toimii hyvinvointialueelta vuokratulla tontilla. Hyvinvointialueella on valmius luopua omistuksestaan yhtiössä nopeallakin aikataululla.
- Seinäjoen Työterveys Oy:n (omistusosuus 28,49 %) odotetaan pystyvän hoitamaan velvoitteensa hyvinvointialueeseen ja muiden sidosryhmien suuntaan normaalin tulorahoituksen puitteissa sekä toteuttavan toimintasuunnitelmassa asetettuja tavoitteita hyvinvointialueen työterveyshuollolle. (Niina voisiko olla jotain toiminnan vaikuttavuutta, voiko tarkentaa)
- Kokkaamo Ateriapalvelut Oy:n odotetaan toimivan kustannustehokkaasti. Ateriakustannusten nousu on pidettävä korkeintaan samassa suhteessa kuin aterian tuottamiseen liittyvät kustannukset kasvavat.

Hyvinvointialueella on lisäksi pienempiä omistusosuuksia muissa yhtiöissä. Näille yhtiöille, pois luki TT Botnia Oy, ei aseteta erikseen tavoitteita. TT Botnia Oy:n edellytetään noudatettavan toimintasuunnitelmassa asetettuja tavoitteita hyvinvointialueen työterveyshuollolle. Osa yhtiöistä maksaa vuosittain osinkoa omistajilleen. Vuoden 2024 talousarviossa osinkotuottojen määräksi on arvioitu kokonaisuudessaan 400 000 euroa.

Toiminnalliset tavoitteet ja taloussuunnitelmat

Hallinto- ja strategiapalvelut

Toimialuejohtajan katsaus

Tätä kirjoittaessa hyvinvointialueen operatiivinen toiminta on ollut käynnissä hieman alle kaksi vuotta. Ensimmäistä toimintavuotta hallinto- ja strategiapalveluissa kuvasi toiminnan vakiinnuttaminen. Monet muistanevat vielä otsikot mm. siitä, saavatko esimerkiksi hyvinvointialueet ajoissa palkat maksettua ja toimivatko muut palvelut. Tästä haasteesta hallinto- ja strategiapalvelut selvisi kunnialla. Tänä vuonna toiminnan vakiinnuttamisen lisäksi teemana on ollut toiminnan uudistaminen.

Uudistaminen on hyvinvointialueella elinehto tilanteessa, jossa väestön palvelutarve kasvaa ja resurssit tiukkenevat. Tämä kuitenkin haastaa työntekijöitä jaksamisessa, kun monissa paikoissa ajatus vakiintuneesta työarjesta näyttää karkaavan jokaisen uudistusaskelen edelle. Tästä huolimatta uudistuksissa on edetty.

Aluevaltuusto on päättänyt keittiöverkkouudistuksesta, välinehuoltoa on keskistetty, puheentunnistuksen käyttöönotossa on edetty ja esimerkiksi uusi hr-järjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2025 alussa muutamia uudistuksia mainitakseni. Henkilöstön määrää on myös tarkasteltu ja vuoden 2024 syyskuussa hallinto- ja strategiapalveluissa työskenteli noin 100 henkilöä vähemmän kuin vastaavaan aikaan syyskuussa 2023. Tämä kertoo siitä, että toimintoja on tarkasteltu kriittisesti. Edelleen kuitenkin UTV-ohjelman mukaisten uudistusten toimeenpano ei ole kaikilta osin edennyt. Hallinto- ja strategiapalveluiden kustannuksille palveluverkko on keskeinen kysymys, koska tämä määrittää moneenko kohteeseen pitää tuottaa puhtauspalveluita, toimittaa ruokaa ja lääkkeitä sekä ylläpitää ja huoltaa laitteita sekä tietojärjestelmiä.

Hallinto- ja strategiapalveluissa kohtaan päivittäin työntekijöitä, joita ilman tämä hyvinvointialue ei pyörisi ja jotka eivät riittävästi saa työstään kiitosta työstään. Haluankin esittää koko hallinto- ja strategiapalvelujen henkilöstölle suuret kiitokset teidän työstänne hyvinvointialueella. Jatketaan hyvää työtä!

60 HALLINTO- JA STRATEGIAPALVELUT	TP 2023	TA+MUUT. 2024 11.3.2024	Esitys 2025	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNITUOTOT	2 231 163	1 807 500	1 756 200	-2,8
MAKSUTUOTOT	111 988	135 000	150 000	11,1
TUET JA AVUSTUKSET	3 677 889	3 335 100	3 269 800	-2,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 858 804	1 622 500	1 956 800	20,6
TOIMINTATUOTOT	7 879 843	6 900 100	7 132 800	3,4
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-76 134 118	-71 602 500	-78 475 900	9,6
PALVELUJEN OSTOT	-29 086 180	-34 472 900	-36 172 700	4,9
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-15 127 969	-14 375 400	-15 025 100	4,5
AVUSTUKSET	-120 012	0	0	
MUUT TOIMINTAKULUT	-60 561 111	-62 222 400	-64 523 800	3,7
TOIMINTAKULUT	-181 029 390	-182 673 200	-194 197 500	6,3
TOIMINTAKATE (sitova taso)	-173 149 546	-175 773 100	-187 064 700	6,4
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-516	0	0	
VUOSIKATE	-173 150 062	-175 773 100	-187 064 700	6,4
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-14 765 148	-15 970 400	-14 858 300	-7,0
TILIKAUDEN TULOS	-187 915 211	-191 743 500	-201 923 000	5,3
RAHASTOJEN MUUTOS	1 636	0	0	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-187 913 575	-191 743 500	-201 923 000	5,3
SISÄISET TUOTOT	210 577 564	219 153 400	223 472 600	2,0
SISÄISET KULUT	-22 853 191	-20 260 000	-21 840 400	7,8

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Toimialuejohtajan katsaus

Toiminnan suunnittelussa vuodelle 2025 on monia epävarmuustekijöitä: Hyvinvointialueen taloustilanne, talousarvion laadinnan vaihe, yt-neuvottelujen tulokset, utv- ohjelman toteutuminen ja uuden laatiminen, palveluverkosta tehdyt päätökset sekä tulevat organisaation muutokset. Terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimintoja tullaan tarkastelemaan palvelutarpeen mukaan kriittisesti huomioiden hyvinvointialueen taloudellinen tilanne.

Palveluverkko

Hyvinvointialueen valtuusto on päättänyt 28.10.2024 palveluverkosta, jonka toimeenpano käynnistyy ensi vuoden aikana. Toimintoja tullaan tarkastelemaan palvelutarpeen mukaan kriittisesti huomioiden HVA:n taloudellinen tilanne. Toimintatapoja ja resursseja pyritään yhtenäistämään alueella (esim. laboratorion näytteenotto, asiantuntijahoitajien vastaanotot).

Suun terveydenhuollon palveluverkkopäätös on eri alueilla erilainen, mikä tullaan huomioimaan valmistelussa. Hammashoidon liikkuvan yksikön selvitys käynnistyy. Kuntoutuspalvelujen toiminnan uudelleenkoordinointia alueella valmistellaan (mm. apuvälinepalvelut) ja kotikuntoutuksen osalta.

Kiirevastaanottotoiminnan viikonlopun keskittämisen III vaihe käynnistyy 1.4.2025. Toimintamallia suunnitellaan edelleen yhteistyössä yhteispäivystyksen toiminnan kanssa. Ensihoidon uusi 12 h/vrk yksikkö nousee valmiuteen 13.1.2024.

Hoitoon pääsyn määräajat

Hallituksen esityksen mukaan hoitoon pääsyn määräajat perusterveydenhuollossa palautuisivat kii-reettömän hoidon osalta kolmeen kuukauteen ja suun terveydenhuollossa kuuteen kuukauteen yli 23-vuotiaiden osalta. Tätä muutosta tullaan hyödyntämään siten, että potilaalle voidaan antaa aika nykyistä jouhevammin hoidon tarpeen mukaisesti hoitotakuun puitteissa. Hoitoon pääsy tulee pidentymään, jotta saadaan kustannussäästöä mm. vuokralääkäreiden käytön vähentymisellä. Chat/etälääkäri toimintaa tullaan kehittämään. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue pyrkii hoitotakuun toteuttamiseen 14 vuorokauden sisällä niillä keinoilla, jotka ovat mahdollisia. Erikoissairaanhoidon hoitoon pääsyaikoihin ei esitetä muutoksia. Tulevaisuuteen kertyneen hoitovelan kurominen erikoissairaanhoidossa vallitsevassa resurssitilanteessa rahoitus mukaan lukien näyttää haastavalta.

Kuusiolinnan palveluista luopuminen

Valmistelu Kuusiolinnan alueen palveluiden siirtymiseen ja integroitumiseen HVA:n toimintaan 1.1.2026 alkaen jatkuu.

Digitalisaatio

Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen on painopiste kaikilla palvelualueilla. Chat-palvelun asiakasmäärien halutaan kasvavan, minkä vuoksi palvelua tullaan lisäresursoimaan. Resurssin vähentäminen kivijalkapalveluista ei ole heti mahdollista. Digi/etäpalvelua lisätään vastaanottotoiminnassa mm. mielenterveys- ja riippuvuushoidon palveluissa, lähiterveyspalveluissa, kuntoutuspalveluissa ja medisiinisellä palvelualueella. Digihoitopolkuja kehitetään osana asiakkaan hoitopolkua.

Sairaalapaikat, kotisairaala ja päiväsairaala

Hyvinvointialueella on käynnistynyt vuodeosastojen sairaansijaselvitys, mikä valmistuu alkuvuodesta. Vuonna 2024 tehtyä hoitotyön perusmiehitysselvityksen tuloksien jalkauttamista jatketaan vuonna 2025.

Vuoden alusta toteutuvat keskussairaalan sairaansijojen väheneminen ja siihen liittyvät toimintojen muutokset (H12 ja A21 sulautuminen, intensiivipaikkojen keskittäminen, palliativistenhoitopaikkojen siirtyminen A4). Sairaalan sairaansijojen käyttöä pyritään entisestään tehostamaan ja kotiutusprosesseja nopeuttamaan. Tähän kytkeytyy kotisairaalatoiminnan ja kotikuntoutuksen laajentaminen ja kehittäminen. Ikäpalveluista siirtyvän kotikuntoutuksen terapiahenkilöstön integroituminen kuntoutuspalveluihin sekä toiminnan kehittäminen on tässä oleellista. SOTE-tiken toiminnan kehittäminen ja laajentuminen yhteistyössä hyvinvointialueen kotisairaalan kanssa jatkuu.

Päiväsairaalatoiminnan mahdollisuuksia hyödynnetään sote-keskuksissa nykyistä tehokkaammin. Päivystysosastolle perustettava sekä erikoissairaanhoidon että lähiterveyspalveluita palveleva päiväsairaala muuttaa osaston toimintamalleja merkittävästi. Päiväsairaalatoiminnalla tavoitellaan kustannussäästöjä ja toiminnan tehostamista, jotka realisoituvat muiden osastojen sairaansijojen sekä kotisairaalan ja kiirevastaanottojen aikojen tehokkaampana käyttönä Liikkuväsairaala-toiminnan mahdollisuuksia selvitetään ensi vuoden aikana.

Erikoistason poliklinikkatoiminnan selvitys valmistuu kevään aikana. Selvityksessä kartoitetaan poliklinikoiden prosesseja ja työnjakoa. Tavoitteena on toiminnan tehostaminen ja kustannussäästöt.

Henkilöstöresurssit

Hyvinvointialueen taloudellinen tilanne huomioiden toimien ja virkojen täyttämässä noudatetaan erityistä harkintaa. Vetovoiman ja pitovoiman vahvistaminen on kuitenkin tärkeää, koska välttämättömien toimien ja virkojen täyttäminen kelpoisuusehdot täyttävällä henkilökunnalla on useissa ammattiryhmissä vaikeaa (esim. laboratoriohoitajat, psykologit, erikoislääkärit, terveyskeskuslääkärit). Erikoislääkäritoimintaa pyritään varmistaminen yksiköissä, joissa on kriittinen erikoislääkäripula. Tavoitteena on ostopalvelujen vähentäminen ja siirtäminen omaksi tuotannoksi.

20 TERVEYS- JA SAIRAANHOITOPALVEL	TP 2023	TA+MUUT. 2024 11.3.2024	Esitys 2025	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNITUOTOT	52 676 565	51 782 300	24 270 000	-53,1
MAKSUTUOTOT	24 188 789	25 069 400	30 311 700	20,9
TUET JA AVUSTUKSET	16 870	62 600	38 100	-39,1
MUUT TOIMINTATUOTOT	867 724	496 700	79 500	-84,0
TOIMINTATUOTOT	77 749 948	77 411 000	54 699 300	-29,3
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-226 674 287	-224 249 000	-245 041 700	9,3
PALVELUJEN OSTOT	-132 503 754	-130 091 900	-104 855 400	-19,4
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-60 919 336	-62 267 600	-61 841 700	-0,7
AVUSTUKSET	-9 001	0	-17 000	
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 670 431	-4 144 000	-4 470 400	7,9
TOIMINTAKULUT	-423 776 809	-420 752 500	-416 226 200	-1,1
TOIMINTAKATE (sitova taso)	-346 026 862	-343 341 500	-361 526 900	5,3
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-39	0	0	
VUOSIKATE	-346 026 901	-343 341 500	-361 526 900	5,3
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-5 468 106	-5 766 300	-5 883 800	2,0
TILIKAUDEN TULOS	-351 495 007	-349 107 800	-367 410 700	5,2
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	-351 495 007	-349 107 800	-367 410 700	5,2
SISÄISET TUOTOT	113 121 171	100 300 908	120 329 700	19,9
SISÄISET KULUT	-223 258 347	-216 010 008	-240 524 300	11,3

Perhe- ja sosiaalipalvelut

Toimialuejohtajan katsaus

Hyvinvointialueen toinen toimintavuosi on vakiinnuttanut toimintaa ja palvelujen saatavuuden yhdenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta. Vapautuvaa resurssia on jaettu tarkoituksenmukaisella tavalla koko toimialueen tarpeet huomioiden. Palvelustrategian mukaisesti kotiin päin annettavia palveluita on pystytty lisäämään kaikilla palvelualueilla. Sosiaalihuollon Kanta -liittyminen on toteutettu lokakuussa 2024.

Arvio tulevasta kehityksestä ja poikkeavatko tulevaisuudennäkymät arvioidusta kehityssuunnasta

Vuoden 2025 osalta perhe- ja sosiaalipalveluissa asiakkaiden palvelutarpeiden kehittyminen on edelleen haasteellista arvioida, mutta esim. vammaislain voimaantuloon liittyen oletuksena on, että asiakasmäärä tulee lisääntymään, kun soveltamisala laajenee. Perheiden palveluissa merkille pantavaa on lapsimäärän väheneminen, joka neuvolapalveluissa merkitsee palvelutarpeen vähenemistä ja mahdollistaa resurssin tasaamisen alueellisesti. Tilastojen perusteella on nähtävissä, että tarve lapsiperheiden sosiaalityöhön on kasvanut ja kasvaa edelleen. Lastensuojeluilmoitusten määrässä tullaan v. 2024 ylittämään ensimmäistä kertaa 6000 ilmoituksen raja. Tunnistettuja asioita palvelutarpeen takana on lapsiperheiden vähävaraisuus, mielenterveys- ja päihteet sekä väkivalta. Lasten ja nuorten terapiatakuu on mahdollisesti toteutumassa ja tulisi voimaan 1.5.2025. Tämä tulee lisäämään palvelujen kysyntää perustasolla sekä arvioinnissa että psykososiaalisten interventioiden toteuttamisessa. Työikäisten palveluissa tunnistetaan nousevana ilmiönä asumiseen liittyvät haasteet. Kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus on osoittautunut paikoin haasteelliseksi ja asumiseen liittyvän ohjauksen ja neuvonnan tarpeen ennakoidaan edelleen kasvavan. Perustoimeentulotukea saaneiden ruokakuntien määrä on lisääntynyt. Ikääntyneiden lisääntyvät sosiaalityön palvelutarpeet korreloivat suhteessa alueen ikärakenteeseen.

Tiedontuotannon kansallisten ja alueellisten rakenteiden vahvistuminen mahdollistaa vähitellen myös sosiaalihuollossa laadukkaan tilannekuvan muodostamisen, mikä toimii tulevaisuudessa hyvän suunnittelun ja ennakkoinnin peruspilarina. Toimintaympäristön muutos on aikaisempaa nopeampaa ja niihin on kyettävä myös reagoimaan nopeammin. Erityisesti sosiaalityölle on leimallista, että se heijastelee osaltaan yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia, esim. työllisyystilanne, maahanmuuttokysymykset, entistä nopeammin. Palveluissa kohdataan kompleksisia ongelmia, joihin tarvitaan moninäkökulmaisia ja integroivia työskentelytapoja.

Palvelujen järjestämistä haastaa taloudellinen tilanne. On löydettävä jatkuvasti uusia taloudellisempia ja uusia tapoja tuottaa palveluja ja tehdä työtä. Lainsäädännöllisten velvoitteiden vähentämisen osalta käydään kansallista keskustelua ja niitä ennakoidaan olevan tulossa mm. neuvolapalveluihin.

Ensisijaista palvelujen järjestämisessä on kotiin päin annettavat palvelut ja digitaalisten palvelujen lisääminen, joka edellyttää nykyisen resurssin suuntaamista näiden palvelujen vahvistamiseksi.

30 PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT	TP 2023	TA+MUUT. 2024 11.3.2024	Esitys 2025	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYyntITUOTOT	6 574 089	6 673 700	9 423 300	41,2
MAKSUTUOTOT	6 848 330	5 651 000	4 362 600	-22,8
TUET JA AVUSTUKSET	726 917	603 100	513 500	-14,9
MUUT TOIMINTATUOTOT	2 810 787	2 220 400	2 791 300	25,7
TOIMINTATUOTOT	16 960 123	15 148 200	17 090 700	12,8
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-74 495 783	-74 158 600	-80 872 600	9,1
PALVELUJEN OSTOT	-111 268 582	-99 823 600	-114 543 200	14,7
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 901 493	-2 116 400	-1 691 900	-20,1
AVUSTUKSET	-20 066 921	-18 231 000	-24 056 900	32,0
MUUT TOIMINTAKULUT	-538 312	-455 500	-825 400	81,2
TOIMINTAKULUT	-208 271 090	-194 785 100	-221 990 000	14,0
TOIMINTAKATE (sitova taso)	-191 310 968	-179 636 900	-204 899 300	14,1
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-535	-300	0	-100,0
VUOSIKATE	-191 311 503	-179 637 200	-204 899 300	14,1
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-96 664	-42 600	-132 200	210,3
TILIKAUDEN TULOS	-191 408 167	-179 679 800	-205 031 500	14,1
POISTOERON MUUTOS	454 534	0	0	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-190 953 633	-179 679 800	-205 031 500	14,1
SISÄISET TUOTOT	136 926	0	0	
SISÄISET KULUT	-29 648 950	-29 212 700	-33 713 600	15,4

Ikäihmisten palvelut

Toimialuejohtajan katsaus

Ikäihmisten palveluiden toimialue tuottaa Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatiossa palveluita neljällä palvelualueella. Palvelualueet ovat ikäihmisten asiakasohjaus, ikäihmisten toimintakyvyn tuen palvelut, kotihoitopalvelut ja ikäihmisten ympärivuorokautinen palveluasuminen. Lähtökohtana ikäihmisten palveluille on, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ikääntyville kuntalaisille varmistetaan itsemääräämisoikeutta kunnioittaen hyvä ja turvallinen vanhuus tukemalla heidän toimintakykyään, omatoimisuuttaan ja osallisuuttaan. Ikäihmisten palveluissa toimii noin 1850 vaki-
tuista sosiaali- ja terveysalan ammattilaista.

Palvelutarjonta perustuu vaikuttaviin monialaisiin palveluihin, jotka vastaavat ikäihmisten tarpeisiin ja muuttuvat tarpeiden mukaan. Ikäihmisten asiakasohjauspalveluiden neuvonta- ja ohjauspalvelut sekä palvelutarpeen arviointiprosessi ovat perusta sille, että ikäihmisten palvelut pystytään toteuttamaan tasapuolisesti, oikea-aikaisesti ja asiakkaiden palvelutarpeisiin soveltuvina. Ikäihmisten palveluihin tullaan hakemaan yhä enemmän myös teknologisiin ratkaisuihin pohjautuvia toimintamalleja. Lähtökohta on, että palvelut toteutuvat mahdollisimman pitkälti asiakkaiden omissa kodeissa. Sosiaalihuoltolakiin toteutetut muutokset kannustavat toteuttamaan myös uusia, monimuotoisia asumisen ratkaisuja, joiden suunnittelussa ja toteutuksessa yhteistyökumppaneiksi tarvitaan Etelä-Pohjanmaan alueen kuntia ja muita toimijoita. Tärkeässä roolissa palveluiden toteuttamisessa on tiedolla johtamisen perustan vahvistaminen, mm. Exreport-, Sosiaalilifecare- ja SBM-ohjelmistoja hyödyntämällä sekä lakisääteisen RAI-arviointijärjestelmän tulosten hyödyntäminen.

Toimialueen tulevaisuuden näkymät vuonna 2025

Ikäihmisten palveluiden toimialueen talousarviossa on selkeästi kaksi suurinta kustannuskokonaisuutta, henkilöstökulut ja palvelujen ostot. Henkilöstökulujen osalta merkittävä muutos tulee olemaan vuoden 2025 alusta voimaan tuleva ympärivuorokautisen asumispalvelun henkilöstömitoituksen muutos, joka alentaa vähimmäismitoituksen nykyisestä 0,65 hoitajasta 0,6 hoitajaan asukasta kohti. Erityistä huomiota on kiinnitettävä laadukkaan asiakaspalvelun ja riittävän henkilöstön turvaamiseen asumispalveluissa tämän muutoksen jälkeen.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi syyskuussa 2024 vuoteen 2035 ulottuvan ikäihmisten palveluiden kehittämissuunnitelman. Tähän suunnitelmaan on kirjattu neljä painopistealuetta, joiden kautta tulevina vuosina tullaan kehittämään Etelä-Pohjanmaan alueen ikäihmisten palveluita. Painopistealueet ovat neuvonnan, ohjauksen ja päätöksenteon vahvistaminen, kotona asumisen turvaaminen, monimuotoiset asumisen ratkaisut sekä toimijoiden yhteistyön kehittäminen.

Toimialueen toimintaympäristön muutokset

Etelä-Pohjanmaan asukasluku 31.12.2023 oli 190 539 ja heistä yli 65-vuotiaita oli noin 27 %. Yli 75 -vuotiaiden määrä kasvaa ennusteen mukaan vuoteen 2030 mennessä nykyisestä noin 24 600:sta noin 31 000:een eli lähes 30 %. Väestöennusteeseen perustuen erityisesti kasvu painottuu iäkkäämpiin väestöryhmiin. Tästä johtuen ikäihmisten palveluiden kehittämissuunnitelmassa painopiste palvelurakenteen muutostarpeiden suunnittelussa on otettu 80 + ikäisten alueen kuntalaisten palvelutarpeisiin. Kaikkien kuntalaisten osalta toivotaan tiivistyvää yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen näkökulmasta alueen kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Näillä toimenpiteillä ikääntyvät kuntalaiset halutaan pitää mahdollisimman pitkään omatoimisina ja ilman palveluita tai vähäisin palvelutarpein pärjäävinä.

Kotihoidon toiminnanohjausjärjestelmän kilpailutuksen kautta saadaan käyttöön yksi järjestelmä, joka yhtenäistää kotihoitohenkilöstön liikkuvuuden asiakastarpeiden mukaisesti yli vanhojen kunta- ja kuntarajojen. Etähoivalaitteiden kautta pystytään lisäksi tarjoamaan palvelua koko alueen laajuisesti keskitetyin henkilöstöresurssein. Kotihoitopalveluita tullaan suuntaamaan enemmän palveluita tarvitseville ja toimitaan aktiivisesti siihen suuntaan, että alueella erilaisia sosiaalipalveluiden tukipalveluita tuottavia yrityksiä toimisi nykyistä enemmän. Näille toimijoille on tarkoituksenmukaista ohjata asiakkaita tilanteissa, joissa hyvinvointialueen palvelun pääsyn kriteerit eivät vielä täyty.

Ikäihmisten palveluiden toimialueella ammattitaitoisen henkilöstön merkitys on keskeisin laadukkaiden ja vaikuttavien palvelujen turvaamisen tae. Ikäihmisten palveluissa moniammatillinen tiimi koostuu pääosin lähihoitajista, sairaanhoitajista, geronomeista, sosionomeista ja fysioterapeuteista. Näistä kaikista ammattilaisista on suuri pula ja toimenpiteitä tarvitaan tilanteen korjaamiseksi. Toinen merkittävä henkilöstökuluihin vaikuttava tekijä on henkilöstön pysyvyys ja työhyvinvointiasiat. Henkilöstömitoituksen lasku ympärivuorokautisessa palveluasumisessa pitää tunnistaa. Työn määrän ja sisältöjen kehittäminen sekä työhön liittyvien riskitekijöiden minimoiminen lisää henkilöstön työkykyä ja vähentää poissaoloja sekä niistä aiheutuvia kustannuksia.

40 IKÄIHMISTEN PALVELUT	TP 2023	TA+MUUT. 2024 11.3.2024	Esitys 2025	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNITUOTOT	6 664 484	6 168 300	5 588 800	-9,4
MAKSUTUOTOT	33 229 382	32 861 700	35 645 600	8,5
TUET JA AVUSTUKSET	42 991	14 000	0	-100,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	6 101 646	5 695 800	6 759 600	18,7
TOIMINTATUOTOT	46 038 502	44 739 800	47 994 000	7,3
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-106 332 510	-102 899 400	-110 603 000	7,5
PALVELUJEN OSTOT	-96 406 701	-99 630 000	-104 885 500	5,3
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 895 387	-3 049 600	-3 067 400	0,6
AVUSTUKSET	-9 598 219	-9 702 300	-9 840 000	1,4
MUUT TOIMINTAKULUT	-862 864	-1 591 200	-1 300 200	-18,3
TOIMINTAKULUT	-216 095 681	-216 872 500	-229 696 100	5,9
TOIMINTAKATE (sitova taso)	-170 057 179	-172 132 700	-181 702 100	5,6
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	0	0	0	
VUOSIKATE	-170 057 179	-172 132 700	-181 702 100	5,6
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-170 014	-369 600	-753 600	103,9
TILIKAUDEN TULOS	-170 227 192	-172 502 300	-182 455 700	5,8
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-170 227 192	-172 502 300	-182 455 700	5,8
SISÄISET TUOTOT	0	0	0	
SISÄISET KULUT	-54 119 737	-54 193 000	-53 270 500	-1,7

Kuusiolinna Terveys Oy

Alavuden kaupunki, Kuortaneen kunta, Soinin kunta ja Ähtärin kaupunki ovat tehneet sopimuksen Kuusiolinna terveys Oy:n kanssa sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta yhteensä noin 25 000 asukkaalle. Sote-ulkoistus sisältää perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon. Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystalouden yhteistyö (KuusSote) on toiminut ulkoistuksen järjestämistahona ja kuntayhtymä on vastannut mm. tehtävistä, johon kuuluu julkisen vallan käyttöä.

Vuoden 2023 alusta sote-palvelujen järjestämisvastuu on siirtynyt EpHva:lle. Jatkossa sopimusosapuolina ovat Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Kuusiolinna Terveys Oy. Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystalouden yhteistyön (KuusSoten) toiminta ja henkilöstö siirtyi Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

Kuusiokuntien palvelusopimuksen hinnan määräytyminen

Palvelusopimuksen mukainen alustava hinta on määritelty edeltävän vuoden lopussa seuraavalle vuodelle. Palvelusopimuksen lopullinen hinta on kuluvan vuoden osalta tarkennettu vuoden lopussa, kun hinnan määrittämiseen tarvittavat tiedot on saatu.

Kuntien sote-kustannukset ja samalla talousarvion nettomenojen raami on määritelty palvelusopimuksessa ja sopimuksen liitteenä olevassa vastuunjakotaulukossa. Tämän lisäksi Kuntayhtymän osakaskunnista Alavus, Soini ja Ähtäri tekivät Pihlajalinnan kanssa osakekaupat loppuvuodesta 2020, jonka yhteydessä laadittiin tulkintapöytäkirja, jonka kuntayhtymän yhtymähallitus on omalta osaltaan hyväksynyt. Pihlajalinnalla ei laskuta kuntayhtymää laskennallisella alv:lla 2020 alkaen sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoidon osalta. Kuortane teki osakekaupat vuonna 2021, muut loppuvuodesta 2019.

Tuotettavien palveluiden vuosihinta on kiinteä (alv 0 %). Hinta ensimmäiselle sopimusvuodelle 2016 on määräytynyt Alavuden kaupungin, Kuortaneen kunnan ja Ähtärin kaupungin osalta vuoden 2015 ja Soinin kunnan osalta vuoden 2017 talousarvioon vuoden 2016 kunnan sote-nettomenojen perusteella.

Sote-nettomenot sisältävät sosiaalitoimen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset siten, että tilaajatahojen sote-menojen, palveluntuottajan laskutuksen, potilas- ja asiakasmaksujen ja sekä mahdollisten muiden tulojen jälkeen tilaajatahojen nettomenot ovat kiinteät palvelusopimuksen mukaisesti. Nettokustannus muodostuu palveluntuottajan laskutuksesta, tilaajakunnalle vastuunjakotaulukon perusteella jäävistä tuloista ja kuluista sekä tilaajakunnan palveluosioista saamasta alv-palautuksesta.

Lopulliset kuntakohtaiset hinnat ensimmäiselle vuodelle 2016 on tarkennettu vuoden 2015 toteutumien perusteella. Lisäksi erikoissairaanhoidon menojen arvioinnin osalta hinta vuodelle 2016 on määräytynyt vuosien 2013, 2014 ja 2015 keskiarvojen perusteella. Soinin kunta on ollut mukana hallinnollisesti kuntayhtymässä 1.1.2016 alkaen ja toiminnallisesti 1.1.2017 alkaen.

Hinnan ja sopimussakkojen tarkistaminen (palvelusopimus) 31.12.2018 saakka

Tilaaajan nettokustannus toiselta sopimusvuodelta, alustavasti 1.1.2017-31.12.2017 väliseltä ajalta, on ensimmäisen sopimusvuoden nettokustannus korotettuna 2 %:lla ja tilaajatahojen nettokustannus kolmannelta sopimusvuodelta, alustavasti 1.1.-31.12.2018 väliseltä ajalta, on toisen sopimusvuoden nettokustannus korotettuna 2 %:lla.

Neljännän sopimusvuoden alusta (1.1.2019) alkaen

Neljännän sopimusvuoden alusta lähtien pohjana vuosittaiselle hinnan tarkistamiselle ovat julkisten menojen muutokset sekä väestön määrän ja ikärakenteen muutokset seuraavasti laskettuina:

Henkilöstökustannuksiin perustuva hinnan tarkistaminen

50 prosenttia hinnasta voidaan tarkistaa julkisten menojen hintaindeksin (2010=100) kuntatalouden tehtäväalueen 12, Sosiaali- ja terveystoimi, pistelukeman perusteella. Kunkin vuoden lokakuun lopussa käytettävissä olevaa viimeisintä indeksin pistelukemaa verrataan edellisen vuoden lokakuun lopun indeksin pistelukemaan, ja tämä muutosprosentti muodostaa 50 % hinnantarkistuksesta.

Väestön määrään perustuva hinnan tarkistaminen

15 % hinnasta voidaan tarkistaa tilaajakuntien (Alavus, Kuortane, Soini ja Ähtäri) väestön kokonaisuuden määrän muutoksen perusteella. Kunkin vuoden lokakuun lopun väestömäärää verrataan edellisen vuoden lokakuun lopun väestömäärään ja muutosprosentti muodostaa 15 % hinnantarkistuksesta. Väestömäärätiedot tarkistetaan Väestörekisterikeskuksesta.

Väestön ikääntymiseen perustuva hinnan tarkistaminen

35 % hinnasta voidaan tarkistaa tilaajakuntien (Alavus, Kuortane, Soini ja Ähtäri) yli 75-vuotiaiden määrän muutoksen perusteella. Kunkin vuoden lopun yli 75-vuotiaiden määrää verrataan edellisen vuoden lopun yli 75-vuotiaiden määrään ja muutosprosentti muodostaa 35 % hinnantarkistuksesta. Yli 75-vuotiaiden lukumäärätieto tarkistetaan Tilastokeskuksen tilastosta "Väestö alueittain iän ja sukupuolen mukaan", joka julkaistaan vuosittain maaliskuussa.

Erikoissairaanhoidon kustannusten tarkistaminen

Erikoissairaanhoidon organisointi-, kustannus- ja tuotantovastuun enimmäishintaa tarkistetaan toiselle ja kolmannelle sopimusvuodelle 2 % vuosittain. Erikoissairaanhoidon organisointi-, kustannus- ja tuotantovastuun enimmäishintaa tarkistetaan neljännen sopimusvuoden alusta vuosittain Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin taikka kyseisen sairaanhoitopiirin tilalle tulevan palveluiden järjestäjätahon kuntien keskimääräisen erikoissairaanhoidon asukaskohtaisen nettomenojen muutoksen perusteella. Keskimääräisten nettomenojen muutoksesta huomioidaan hinnantarkistuksessa 50 %.

Ensimmäinen muutos vuoden 2019 alusta tehdään vuosien 2016 ja 2017 lukujen % -muutoksen perusteella ja sen jälkeen aina vuoden alusta kahden edeltävän vuoden lukujen % -muutoksen perusteella.

Sopimussakkojen tarkistus

Sopimuksessa mainittuja sopimussakkoja korotetaan toiselle ja kolmannelle sopimusvuodelle 2 %:lla. Neljännen sopimusvuoden alusta lähtien pohjana vuosittaiselle tässä sopimuksessa mainittujen sopimussakkojen tarkistamiselle ovat edellä kohdassa "Hinnan tarkistaminen neljännen sopimusvuoden alusta (1.1.2019) alkaen" esitetyt perusteet.

Hyvinvointialueen sote-nettokustannukset

Hinnanmuutuskertoimet talousarviossa vuodelle 2025:

Sosiaalipalvelut ja perusterveydenhuolto (palvelusopimus 7.2.)

Julkisten menojen hintaindeksin (2010=100) kuntatalouden tehtäväalueen 12, Sosiaali- ja terveystoimi, pistelukeman perusteella. 31.10.2024 käytettävissä olevaa viimeisintä indeksin pistelukemaa verrataan 31.10.2023 pistelukemaan. Indeksi tarkentuu vuoden 2024 osalta*.

50 %	Pistelukema 31.10.2024	131,5	Q2/2024*
	Pistelukema 31.10.2023	129,9	Q3/2023
	Muutos	1,6	
	Muutos-%	0,62	

Kuntien väestön kokonaismuutos Väestörekisterikeskuksessa, tilanne vuoden vaihde. Väestömäärä tarkentuu vuoden 2024 osalta.

		Alavus	Kuortane	Soini	Ähtäri	
15 %	Väestö 31.12.2024	10 847	3 331	1 810	5 247	30.9.2024*
	Väestö 31.12.2023	10 933	3 381	1 873	5 316	Q4/2023
	Muutos	-86	-50	-63	-69	
	Muutos-%	-0,79	-1,48	-3,36	-1,30	

Kuntien yli 75-vuotiaiden vuoden lopun määrän muutos tarkastetaan Tilastokeskuksen tilastosta "Väestö alueittain iän ja sukupuolen mukaan". Ikärakenne tarkentuu vuoden 2024 osalta.

		Alavus	Kuortane	Soini	Ähtäri	
35 %	Väestö 31.12.2024	1 625	599	310	911	30.9.2024*
	Väestö 31.12.2023	1 548	604	306	871	Q4/2023
	Muutos	77	-5	4	40	
	Muutos-%	4,97	-0,83	1,31	4,59	

Erikoissairaanhoidon palvelusopimus 7.3.)

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntien keskimääräinen erikoissairaanhoidon asukaskohtaisten nettomenojen muutos 2022-2023; huomioidaan 50 %.

Erikoissairaanhoidon asukaskohtainen nettomeno 2023	1 567,0	HVA tot. Valtiokonttorin tilasto
Erikoissairaanhoidon asukaskohtainen nettomeno 2022	1 615,7	Valtiokonttorin tilasto
Muutos	-48,7	
Huomioidaan 50 %	-3,01	
Muutos-%	-1,51 %	

Erikoissairaanhoidon hinnankorotus koskee vuonna 2025 vain psykiatriaa, koska muu erikoissairaanhoidon hoito on irrotettu palvelusopimuksesta.

Yllä olevien indeksien mukaisesti palvelusopimuksen vuosikorotus vuodelle 2025 on 1,48 %. Palvelusopimuksen alustava kokonaishinta vuodelle 2025 on 73 430 933,76 euroa.

Hyvinvointialueen nettomeno

Vuoden 2025 nettomenot on laskettu yllä olevan kaavan mukaan. Osa tiedoista on ennakkollisia. Talousarviota korjataan, kun tilastot valmistuvat.

Pelastustoimi

Toimialuejohtajan katsaus

Aluehallintoviraston asiantuntijaselvitys Etelä-Pohjanmaa pelastuslaitoksen tuottamista palveluista vuonna 2023 ja edelleen Aluehallintoviraston asiantuntijaselvitys koko maan pelastustoimen palveluista vuonna 2023. Aluehallintovirasto piti 27.9.2024 valvontatarkastuksen Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitokselle. Edellä kuvatut asiantuntija-arviot ja valvontatarkastus ovat tuottaneet tietopohjaa toiminnan ja rahoituksen riittävyyteen.

Toimialueen tulevaisuuden näkymät

Taloudellinen kestävyys/taloudelliset tavoitteet:

Pelastustoimi on osallistunut uudistus-, tuottavuus ja vaikuttavuusohjelman ja muutosneuvottelujen kautta hyvinvointialueen talouden tasapainottamiseen. Haasteena on talousarvion ja -suunnitelman tasapaino ja määrärahojen riittävyys. Toimintaympäristön muutos hintojen nousun myötä on syventänyt haasteita. Turvallisuustilanteen muutos aiheuttaa toimitila- ja henkilöturvallisuuteen merkittäviä taloudellisia velvoitteita.

Valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteutuminen/toiminnalliset tavoitteet:

Pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet (Pelastustoimen järjestämislain 8 §) mukaan on laadittu sisäministeriön johdolla hyvässä yhteistyössä. Pelastuslaitos ottaa toimintasuunnitelmassa huomioon pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet ja hyvinvointialueen strategian. Hyvinvointialueneuvotteluissa (12.11.2024) Sisäministeriö antoi Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitokselle toimenpidesuosituksia, joiden toteutuminen tulee erikseen raportoida.

Kustannusvaikuttavuus:

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos omalta osaltaan pyrkii kehittämään ja tehostamaan kustannusvaikuttavuutta, vuonna 2014 aloitetulla pelastustoimen tuottavuus- ja tehokkuusohjelmalla sekä palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmalla.

Väestön palvelutarpeiden huomioiminen:

Väestön palvelutarve on otettu huomioon Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategiassa. Strategiassa on kiinnitetty huomio väestön ikääntymiseen, SOTE- palvelujen käytön muutokseen, jonka mukaan SOTE-palveluja käytetään yhä enemmän ja pidempään kotona. Edellä olevasta syntyy SOTE-PELAA läpileikkaava yhteistyömuoto kotona asumisen turvallisuutta parantavat toimenpiteet.

Venäjän hyökkäyssodan johdosta väestön uudeksi palvelutarpeeksi on nopeasti noussut väestönsuojelu. Kansalaiset ovat huolissaan omasta väestönsuojapaikasta. Sisäministeriö on tehnyt valtakunnallisen selvityksen väestösuojien lukumäärästä, ja sen mukaan Etelä-Pohjanmaan väestönsuojapaikat ovat asukaslukuun suhteutettuna valtakunnan alhaisimmat. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos on käynnistänyt väestönsuojien kunnon valvontaan ja käytön opastamiseen liittyvät toimenpiteet.

Toimialueen toimintaympäristön muutokset:

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen toimintaympäristön muutostekijät 2025 ja keskeiset haasteet sekä niihin vastaaminen:

Muutostekijät ja haasteet	Ratkaisu
Ilmaston muutos; lämpötilan nousu lisääntyvät maastopalot, tulvat ja sään ääri-ilmiöt.	Suuronnettomuusvalmiuden kehittäminen sekä varautuminen pitkäkestoisiin tilanteisiin, VAPEPA:n ja suojelualueyhteistyön kehittäminen.
Nopea teknologinen kehitys; tuulivoima, sähköautot, aurinkopaneelit ja vety	Palvelutasopäätöksen kehittämishankkeet, pelastushenkilöstön turvallisuuskoulutus, kalustohankinnat ja kansalaisille suunnattu neuvonta, ohjaus ja valistus.
Ikääntyminen ja väestön keskittyminen sekä palvelujen käytön muutos. Haasteena on, että vanhemmat ja huonokuntoisemmat ihmiset asuvat kotona yhä pidempään.	Asumisen paloturvallisuuden kehittäminen ja onnettomuuksien ehkäisytyön kohdentaminen entistä riskiperusteisemmin.
Kansainvälinen turvallisuustilanne, Venäjän hyökkäyssota	Väestönsuojelun kehittäminen yhteistyössä viranomaisten ja kansalaisten kanssa pelastuslain mukaan. Väestöhälytintjärjestelmän ylläpito ja kehittäminen, sekä valvontatoiminnan kohdentaminen erityisesti vanhempiin väestönsuojoihin. Pelastushenkilöstön koulutus.
Rahoituksen riittävyys, haasteena on laissa määrätty pelastustoimen palvelutaso	Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen tuottavuus- ja tehokkuusohjelma Omavalvontaohjelma Pelastustoimen ohjausjärjestelmä
Pelastushenkilöstön saatavuus, erityisesti harvaanasutulla alueella	Parannetaan nykyisen henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamista. Kehitetään ja toteutetaan rekrytointia yhteistyössä paloasemien kanssa.
Hyvinvointialueudistuksen käynnistymiseen liittyvät haasteet. Haasteena on toimintakulttuurien yhteensovittaminen ja paikallisten sopimusten sekä käytäntöjen yhteensovittaminen.	Pelastuslaitoksen organisaatio integroidaan hyvinvointialueen organisaation kanssa yhteensopivaksi, tarvittaessa siirtymäajan jälkeen.
Kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuus ja jatkuvuussuunnittelu sekä huoltovarmuuden turvaaminen. Haasteena ovat sähkökatkokset ja polttoaineen saatavuus.	Varavoiman turvaaminen Varavoimalla varmennetun polttoainehuollon turvaaminen.

50 PELASTUSTOIMI	TP 2023	TA+MUUT. 2024 11.3.2024	Esitys 2025	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNITUOTOT	339 853	159 500	12 100	-92,4
MAKSUTUOTOT	0	305 000	305 000	0,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	17 763	115 000	105 000	-8,7
TOIMINTATUOTOT	357 615	579 500	422 100	-27,2
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-12 985 796	-12 439 500	-13 727 400	10,4
PALVELUJEN OSTOT	-1 295 451	-2 026 500	-2 438 900	20,4
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 105 319	-1 194 600	-1 180 800	-1,2
MUUT TOIMINTAKULUT	-47 226	-40 000	-40 000	0,0
TOIMINTAKULUT	-15 433 791	-15 700 600	-17 387 100	10,7
TOIMINTAKATE (sitova taso)	-15 076 176	-15 121 100	-16 965 000	12,2
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-384	0	0	
VUOSIKATE	-15 076 560	-15 121 100	-16 965 000	12,2
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-749 707	-908 100	-918 600	1,2
TILIKAUDEN TULOS	-15 826 267	-16 029 200	-17 883 600	11,6
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-15 826 267	-16 029 200	-17 883 600	11,6
SISÄISET TUOTOT	364 835	347 800	339 000	-2,5
SISÄISET KULUT	-6 586 083	-6 582 800	-6 997 700	6,8